

การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
ของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
ชบา เต็ดดวง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
ของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
ชบา เต็ดดวง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

ชบา เต็ดดวง. (2549). การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของ
โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ

การศึกษานี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่มีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และ การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีเรียน และเปรียบเทียบการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ทั้ง 5 ด้านจำแนกตามสถานภาพของครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และ ประสบการณ์การสอนของครู

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษสรุปได้ดังนี้

1. การปฏิบัติของครูต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่มีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และ การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง จำแนกตามกลุ่มดังต่อไปนี้

2.1 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ครูที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีการปฏิบัติต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยรวม 5 ด้านมากกว่าครูที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และครูที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีการปฏิบัติต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นลำดับสุดท้าย

2.2 จำแนกตามประสบการณ์การสอนของครู พบว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน 20-30 ปี และ ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี มีการปฏิบัติต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยรวม 5 ด้านมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 20 ปี

**A STUDY OF THE PROCESS OF AUTHENTICITY LEARNING
AT SURASAKMONTREE SCHOOL, BANGKOK**

**AN ABSTRACT
BY
CHABA DEDDUANG**

**Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
May 2006**

Chaba Dedduang. (2006). *A Study of The Process of Authenticity learning at Surasakmontree School, Bangkok*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor : Asst. Prof. Dr.Phairojana Klinkularb.

The purposes of this research were to study the process of authenticity learning in Surasakmontree School, Bangkok, in 5 aspects such as process of balanced learning and being happy, process of learning is to study, learning is to do and live together, learning is to be private personality getting better development, and learning is to find studying method and compared the process of authenticity learning in Surasakmontree School of 5 separated by status of operating teacher in 8 substance groups of the school and experience of teacher.

The Population of this study were operating teacher in 8 substance groups. The instrument used for collecting data was the five points rating scale questionnaire and interviewing questions. The statistical procedures used for analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation.

The results of studying indicated that

1. The practice by teachers in the process of authenticity learning in 5 aspects such as process of balanced learning and being happy, process of learning is to study, learning is to do and live together, learning is to be private personality getting better development, and learning is to find studying method had high practising level.

2. The results of comparison the practice by teacher in the process of authenticity learning separated by these continuing groups.

- 2.1 Separated by substance groups found that the teachers in substance group of vocation and technology were the highest practising level of the process of authenticity learning in 5 aspects. And the teachers in substance group of mathematic were the lowest practising level of the process of authenticity learning.

- 2.2 Separated by experience of teacher found that the teachers who had teaching experience between 20 and 30 years and upper than 30 years were higher practising level of the process of authenticity learning in 5 aspects than the teachers who had teaching experience lower than 20 years.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ได้
พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของ
โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ของ ชบา เต็ดดวง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความเอาใจใส่ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ โดยกรุณาให้แนวคิดและแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ช่วยเหลือแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้มาอย่างต่อเนื่องจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ราชบัณฑิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ กรรมการสอบสารนิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะและตรวจแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี อาจารย์ ดร.วิชาญ เลิศลพ นายสมชัย เชาว์พานิช และ นายสมศักดิ์ ศรีประสิทธิ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ นายมานพ นพศิริกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนนนทรีวิทยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทดลองใช้แบบสอบถาม (Try out) นายสมชัย เชาว์พานิช ผู้อำนวยการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี และคณาจารย์โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ที่ให้ความกรุณาตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมให้ความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ชบา เต็ดดวง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตเนื้อหา.....	4
	การกำหนดประชากร.....	4
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
	สมมติฐานการวิจัย.....	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
	สภาพทั่วไปของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี.....	9
	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.....	12
	แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้.....	14
	ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย.....	16
	ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	16
	ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.....	17
	ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม.....	18
	ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของกาเย.....	18
	การเรียนรู้ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ.....	19
	แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.....	20
	คุณลักษณะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ตามหลักสูตรการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	26
	แนวคิดและหลักการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง.....	35
	ความหมายของการเรียนรู้ตามสภาพจริง.....	35
	หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ตามสภาพจริง.....	36
	ลักษณะเฉพาะของการเรียนรู้ตามสภาพจริง.....	38

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่

2(ต่อ)	กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง.....	40
	กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข.....	40
	กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้.....	42
	การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน.....	44
	การเรียนรู้ที่จะเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น.....	49
	การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน.....	51
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
	งานวิจัยในประเทศ.....	54
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	58
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
	ประชากร.....	63
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	65
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	85
	สังเขปวัตถุประสงค์ สมมติฐาน และวิธีการดำเนินการวิจัย.....	85
	สรุปผลการวิจัย.....	86
	อภิปรายผล.....	87
	บรรณานุกรม.....	97
	ภาคผนวก.....	104
	ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	158

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากร จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ.....	63
2 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้.....	69
3 จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนจำแนกตามประเภทการดำเนินการสอน.....	70
4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง แยกเป็นรายด้าน 5 ด้าน.....	71
5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข.....	72
6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่จะเรียนรู้.....	74
7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน.....	75
8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น.....	77
9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน.....	78
10 การเปรียบเทียบการปฏิบัติต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ.....	79
11 การเปรียบเทียบการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง จำแนกตามประเภทการดำเนินการสอน.....	80
12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยทั้ง 5 ด้าน.....	106
13 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน.....	110

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
14 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 5 ด้าน.....	114
15 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5 ด้าน.....	119
16 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา 5 ด้าน.....	123
17 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 5 ด้าน.....	127
18 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี 5 ด้าน.....	132
19 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ 5 ด้าน.....	136

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
---	---------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาหลักสูตรที่ใช้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งเรียกว่า “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” หรือ “หลักสูตรใหม่” ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (โสต จุฬา. 2546: 69)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ยังเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 27 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่า มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม อีกทั้งกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ ครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานตลอดทั้งหลักสูตร 12 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544ก: 16)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงเป็นหลักสูตรที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในเรื่องวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ของคนไทย กล่าวคือ จากบทบาทของครูที่เป็นผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว จะเปลี่ยนบทบาทใหม่ในเรื่องของ “การจัดกระบวนการเรียนรู้” ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนของตน (ดำริ บุญชู. 2546: 17) โดยครูต้องลดบทบาทในการสอนและให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น (บุหงา วัฒนะ. 2546: 31) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2546: 41) โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ถือว่า ผู้เรียนมีความรู้ มีความสำคัญที่สุด มุ่งพัฒนาผู้เรียนในลักษณะองค์รวม พัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ ให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่เรียน และสร้างความรู้ด้วยตนเอง การที่จะให้เกิดลักษณะดังกล่าวในตัวผู้เรียนได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจริง ๆ และสอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงด้วย (ลัดดา ภูเกียรติ. 2544: 12)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นควรใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลายเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ตามสภาพจริง (ดำริ บุญชู. 2546: 21) ; วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 10) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ยึดเยียดความรู้ เนื้อหาสาระให้กับผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก รับผิดชอบและวิเคราะห์วิธีการเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้

การเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้จากกลุ่ม โดยผู้เรียนสร้างความรู้เชิงความคิด และสร้างสรรค์ความรู้

กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุข และมีความสุข เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542: 10-15)

ดังนั้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง ก็ยังยึดหลักเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการฝึกปฏิบัติ สร้างองค์ความรู้ ให้เกิดขึ้นด้วยตนเองจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับ ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ประยุกต์มาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษามาตรา 22 ที่กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546: 13)

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ภายใต้หลักการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น ดังนั้นการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองและปฏิบัติเอง ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดอย่างอิสระ ได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ได้ฝึกทักษะกระบวนการในการค้นคว้าหาความรู้ การวางแผนการทำงาน การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ (ลัดดา ภูเกียรติ. 2544: 20)

แต่ในปัจจุบันสภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาจะเน้นหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความจำ นักเรียนไม่มีโอกาสได้เลือกเรียนตามความสนใจหรือความถนัดของตนเองรวมถึง การไม่ได้รับโอกาสที่จะใช้วิธีการหรือทักษะกระบวนการต่าง ๆ มาแก้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง ทำให้เด็กของเราไม่ค่อยได้มีโอกาสในการคิดจึงคิดไม่ค่อยเป็น จากสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในเรื่องการจัดหน่วยการเรียนรู้ ควรจะต้องมีเนื้อหาความรู้ที่บูรณาการครบทั้งทฤษฎีและปฏิบัติที่สอดคล้องกัน การปฏิบัติจะอยู่บนพื้นฐานของความสนใจและหลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะจะทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติได้ ดังนั้นหน่วยการเรียนรู้จะต้องยึดแบบบูรณาการ ความรู้ ความสามารถ และความดี จากการเรียนรู้ การทำงานตามสภาพจริง (ลัดดา ภูเกียรติ. 2544: 3)

ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ ได้คิดอย่างหลากหลาย คิดอย่างสร้างสรรค์ ได้เรียนรู้จากสภาพความเป็นจริง ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง ได้ทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเองและมีความสุขในการเรียนรู้ นอกจากนั้นการทำงานเป็นทีม ทำให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้ฝึกการประเมินตนเองรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองและยอมรับผู้อื่น เกิดการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และการ

ควบคุมตนเอง เป็นการช่วยพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นและการควบคุมตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่นักการศึกษาได้นำเอาแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการกำหนดแนวการจัดการศึกษาตามแนวทางปฏิบัติการเรียนรู้ที่กำหนดให้ครูผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและเป็นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้สอนควรใช้รูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544ก: 21)

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีในปีการศึกษา 2547 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.25 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้คือ คะแนนเฉลี่ย = 2.70 (โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. 2547: 10) และจากการประชุมสัมมนาครู อาจารย์ของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่า สาเหตุประการหนึ่งมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูที่ยังไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางในการปฏิบัติการเรียนรู้ (โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. 2547: 32)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูปฏิบัติการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงมีความสนใจศึกษาการดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติการเรียนรู้ ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองต่อกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสามารถพัฒนาเด็กยุคใหม่ที่อยู่ในสังคมของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มากมาย และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้เป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติเด็กยุคใหม่ในสังคมไทยได้รู้จักสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืนที่เป็นการศึกษาตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี 5 ด้าน ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และ การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำแนกตามสถานภาพของครูปฏิบัติการสอนกลุ่มสาระ และประสบการณ์การสอน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลเพื่อบ่งชี้ถึงการดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง และเป็นข้อมูลให้โรงเรียนนำไปเป็นแนวทางในการปฏิรูปการเรียนรู้
2. เพื่อเป็นข้อมูลให้ครูผู้สอน พัฒนาวิธีการดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนภายใต้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงในโรงเรียนอื่น ๆ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ปีการศึกษา 2548 ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำแนกเป็น 5 ด้านคือ กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน

2. การกำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ครูปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ปีการศึกษา 2548 จำนวน 180 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น สถานภาพของครู ได้แก่ ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์การสอน ดังนี้

3.1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้

3.1.1.1 ภาษาไทย

3.1.1.2 คณิตศาสตร์

3.1.1.3 วิทยาศาสตร์

3.1.1.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3.1.1.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

3.1.1.6 ศิลปะ

3.1.1.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

3.1.1.8 ภาษาต่างประเทศ

3.1.2 ประสบการณ์การสอน ได้แก่

3.1.2.1 ต่ำกว่า 20 ปี

3.1.2.2 20 – 30 ปี

3.1.2.3 มากกว่า 30 ปี

3.2 ตัวแปรตาม การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ด้าน ดังนี้

3.2.1 กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข

3.2.2 กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้

3.2.3 การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน

3.2.4 การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น

3.2.5 การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ เข้าใจในสาระเกิดความรู้สึกและเจตคติไปในทางที่เหมาะสมจนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการกระทำหรือพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้

1.1 กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับ การอ่าน การฟัง การใช้โน้ตเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิด จินตนาการ การทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอันได้แก่ กิจกรรมบทบาทสมมุติ การเรียนรู้ทางด้านศิลปะ ความงาม การเล่นเกม การทำงานเป็นทีม การแสดงละครโดยมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และมีสื่อการเรียนรู้ที่ทำให้รู้จริงและปฏิบัติได้

1.2 กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ หมายถึง วิธีการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ (Learning how to learn) ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดจำแนก และการคิดเชื่อมโยง การคิดสร้างสรรค์ การคิดคาดการณ์ล่วงหน้า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยผู้เรียนต้องมีการฟัง การจดบันทึก การจับประเด็น การคิดวิเคราะห์ การซักถาม การอภิปราย การพูด การเขียน แล้วบันทึกสิ่งที่ค้นพบได้ให้เชื่อมโยงกับชีวิตแห่งความเป็นจริงนำไปปฏิบัติเพื่อความสงบสุขได้

1.3 การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน หมายถึง การเรียนรู้ทักษะทางสังคม ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องราวสภาพสังคมต่าง ๆ ของผู้เรียนเผชิญอยู่ การวิเคราะห์ตนเองในด้านดี ด้านเสียและจุดด้อยจนสามารถพัฒนาความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นให้ผู้เรียนใช้ความรู้และเหตุผลอันซับซ้อนมากกว่าความจำ โดยที่ผู้เรียนสร้างความรู้โดยการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความสลับซับซ้อน จัดสภาพสังคมให้เชื่อมโยงกับสาระการเรียนการสอน จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การทำโครงงาน และ การทำกิจกรรมกลุ่ม

1.4 การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น คือ กระบวนการเรียนรู้ที่แสดง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการต่าง ๆ ความเป็นมิตร มีการแสดงพฤติกรรม บอกถึงเจตคติ ค่านิยมของตนเอง จนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง จนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองโดยรู้จักการ รอคอย รู้จักเห็นอกเห็นใจ รักษาสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นจนเป็นบุคคลที่มีทั้ง IQ และ EQ จน สามารถเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้

1.5 การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้ (Learning Person) ได้แก่ กระบวนการที่ผู้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ คือ การ สังเกต การอ่าน ตั้งคำถาม ทดลอง หาคำตอบ อธิบายเหตุผล สามารถใช้คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศจนสามารถสรุปประเด็น กล้าแสดงความคิดเห็น นำมาเขียนเป็นรายงานหรือบทความ ของตนเองได้ รวมทั้งให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่หาความรู้ รักที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติของตน รักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้จักปรับตัวตามกระแสต่าง ๆ ได้

2. ครู หมายถึง บุคลากรที่รับราชการเป็นข้าราชการครูและปฏิบัติหน้าที่สอนนักเรียน โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีปีการศึกษา 2548 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ

3. กลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง เนื้อหาสาระ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดกับผู้เรียนในสาระการเรียนรู้นั้น ๆ ด้วยมุ่งประสงค์ให้ผู้เรียน ได้รับการดูแลพัฒนาครบทุกด้านเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ ประกอบด้วยกลุ่ม สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

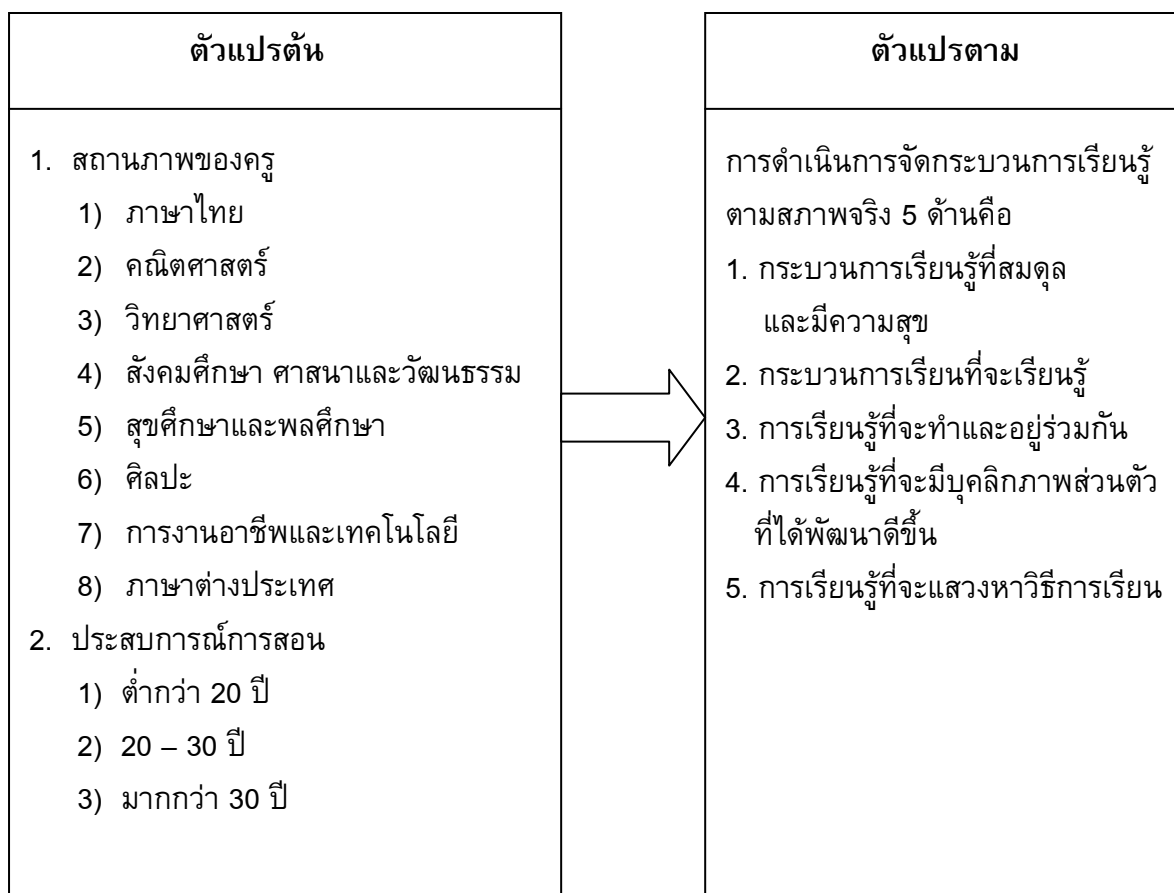
4. ประสบการณ์การสอน หมายถึง ระยะเวลาที่ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระได้ ปฏิบัติการสอนตั้งแต่บรรจุจนถึงปีการศึกษา 2548

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษา เอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการหลายท่านและประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 11-15) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ยึดยึดความรู้อย่างเดียว เน้นหาสาระให้กับผู้เรียนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยครูเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยได้แบ่งกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- 1) กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข เป็นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความดี ความงาม ความจริง การอ่าน การฟัง การคิด โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม
- 2) กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ (Learning how to learn) ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดจำแนก และการคิดเชื่อมโยง ซึ่งมีขั้นตอนและทักษะ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้วิธีการคิดแก้ปัญหา การคิดคาดการณ์ล่วงหน้าและการคิดสร้างสรรค์
- 3) การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน เป็นวิธีการเรียนรู้เรื่องราวในการอยู่ร่วมกันของผู้เรียนทั้ง ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการในการที่จะปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้ร่วมกัน
- 4) การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น เป็นการเรียนรู้ที่เห็นคุณค่าของตนเองและเห็นคุณค่าของผู้อื่น (Self Esteem) ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตน (power) ต้องพัฒนาสติปัญญา (Intelligence Quotient) และการควบคุมทางอารมณ์ (Emotion Quotient) เพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ให้เป็นบุคคลที่มีทั้ง IQ และ EQ จนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
- 5) การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน เป็นการเรียนรู้ที่จะรู้ เรียนที่จะทำ เรียนที่จะอยู่ร่วมกันและเรียนรู้ที่จะเป็นบุคลิกภาพของตนเองเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นบุคคลที่รู้วิธีการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิต

จากกรอบแนวคิด ที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเขียนเป็นภาพกรอบแนวคิดในเรื่องที่ศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ของครูมีผลต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
2. ประสบการณ์การสอนของครูมีผลต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
3. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้
4. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
5. คุณลักษณะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. แนวคิดและหลักการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
7. กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
 - 7.1 กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข
 - 7.2 กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้
 - 7.3 การเรียนที่รู้จะทำและอยู่ร่วมกัน
 - 7.4 การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น
 - 7.5 การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

ประวัติของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี เดิมคือโรงเรียนบุตรข้าราชการกองทัพบก สร้างขึ้นเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาของชาติ และเป็นการตอบแทนข้าราชการสังกัดกองทัพบก ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ จะได้ไม่ต้องวิตกกังวลในเรื่องการจัดการหาโรงเรียนให้บุตรหลาน ในปี 2492 ฯพณฯ จอมพลผิมน ชูณหะวัณ รองผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น จึงชักชวนข้าราชการกองทัพบกทุกท่านให้เสียสละเงินรายได้ปีละ 1 วัน ให้กองทัพบก เพื่อรวบรวมสมทบทุนในการสร้างโรงเรียนบุตรข้าราชการกองทัพบก และได้ดำเนินการสะสมเงินจำนวนนี้ ตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม 2492 เป็นต้นมา

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2509 เริ่มการก่อสร้างโรงเรียนบุตรข้าราชการกองทัพบกส่วนกลาง ขึ้น โดย ฯพณฯ จอมพลประภาส จารุเสถียร ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้นได้มอบหมายให้พลเอก เต็ม หอมเศรษฐี เป็นประธานอนุกรรมการจัดตั้งและก่อสร้าง ซึ่งสร้างเสร็จในเดือนพฤษภาคม 2511 บนเนื้อที่ 58 ไร่ ริมนถนนวิภาวดี-รังสิต โดยนายกรัฐมนตรีสมัยนั้น คือ ฯพณฯ จอมพลถนอม และ ท่านผู้หญิงจางกล กิตติขจร เป็นผู้ให้การอุปถัมภ์โรงเรียน

โรงเรียนบุตรข้าราชการกองทัพบก จัดการศึกษาตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา แผนกพาณิชยการ และช่างกล เป็นโรงเรียนราษฎร์ ที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง วิทยฐานะ รับนักเรียนที่เป็นบุตรข้าราชการกองทัพบก และบุตรบุคคลอื่นทั่วไปเข้าเรียน

ภายหลังกองทัพบกพิจารณาเห็นว่า การจัดการศึกษาแก่เยาวชนควรมอบให้เป็นหน้าที่ ของกระทรวงศึกษาธิการ และด้วยปัญหาการขาดแคลนผู้ชำนาญในการจัดการศึกษา จึงได้โอน โรงเรียนบุตรข้าราชการกองทัพบกส่วนกลางแผนกมัธยมศึกษาให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเนื้อ ที่ 47 ไร่ 1 งาน เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2517 หลังจากที่ยกกองทัพบกดำเนินการมาได้ 6 ปี การโอน โรงเรียนบุตรข้าราชการกองทัพบกส่วนกลาง ให้เป็นโรงเรียนของกรมสามัญศึกษานั้น กองทัพบกได้ เสนอชื่อ “จอมพลมหาอำมาตย์เอกเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี” ผู้บัญชาการทหารบกคนแรก ที่ กองทัพบกภาคภูมิใจในเกียรติประวัติให้กรมสามัญศึกษาใช้เป็นชื่อของโรงเรียน มีที่ตั้งอยู่ที่เลขที่ 122 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จัดการเรียนการสอนโดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดศูนย์การเรียนรู้โดยใช้สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เน้นกิจกรรมที่ หลากหลาย รวมทั้งมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การ เรียนรู้จึงได้รับรางวัล “โรงเรียนดีเด่นรับรางวัลพระราชทานประจำปีการศึกษา 2542” (โรงเรียน สุรศักดิ์มนตรี. 2547: 1-3)

สภาพปัจจุบันของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี (2547: 7) มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา เพื่อให้นักเรียนเป็น คนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความรู้ระดับมาตรฐานสากล สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ในสังคมอย่างมีความสุข โรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย และเน้นกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียนและท้องถิ่น ด้านการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ เน้นให้มีบรรยากาศที่ร่มรื่น สวยงาม สะอาด ถูกสุขอนามัย เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และจัดให้มีสนามกีฬาหลายประเภทเพื่อ ให้บริการแก่ นักเรียน ครู-อาจารย์ ผู้ปกครองและชุมชน

ด้านบุคลากร

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี (2547: 8-10) มีบุคลากรฝ่ายบริหารจำนวน 5 คน และครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 180 คน ดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 19 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์จำนวน 25 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จำนวน 26 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจำนวน 28 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษาจำนวน 17 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจำนวน 10 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยีจำนวน 22 คน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจำนวน 33 คน

วิสัยทัศน์

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. 2547: 8)

นโยบายคุณภาพ

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน ผู้ปกครองและบุคลากร ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาและมุ่งเน้นที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ มีคุณธรรม มีความสุข พึ่งตนเองได้และเป็นประโยชน์ต่อสังคม จึงร่วมกันกำหนดนโยบาย คือ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคาร สถานที่ สื่อ อุปกรณ์ นวัตกรรม บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดสวัสดิการ และการให้บริการแก่ผู้เรียน จัดประสบการณ์ทั้งทางด้านวิชาการ วิชาชีพ ทักษะชีวิตแก่ผู้เรียนที่ครอบคลุม ความรู้ ความสามารถ ความดี ความงาม ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม พัฒนาบุคลากรเพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างบุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. 2547: 9)

แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี (2547: 95) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดกรอบกว้าง ๆ ให้สถานศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษานั้น ๆ โดยกำหนดโครงสร้างเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกำหนดโครงสร้างเวลาเป็นปีให้สถานศึกษานำไปจัดเวลาเองตามวิสัยทัศน์เป้าหมาย และภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละโรงเรียน ทั้งนี้เป็นไปตาม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 โรงเรียนได้นำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจัดทำหลักสูตรและใช้หลักสูตรดังกล่าวมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 โดยเริ่มใช้ในชั้น ม.1 และ ม.4 และได้ขยายการใช้หลักสูตรออกไปปีละ 2 ชั้นเรียนซึ่งในการศึกษา 2547 นี้ โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรสถานศึกษาทุกระดับชั้น

ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี เป็นหลักสูตรที่ได้มีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ มีความยืดหยุ่น เอื้อต่อการเรียนรู้ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ครูผู้สอนสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ตามความถนัดความสามารถและความสนใจโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในทุกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มีทักษะในการดำเนินชีวิต เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. 2547: 37)

แผนการดำเนินการตามจุดเน้นด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีสาระของหลักสูตรที่เป็นทั้งวิชาการและวิชาชีพโดยมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้มีการพัฒนาหลักสูตรโดยให้ครูผู้สอนร่วมคิดร่วมทำและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมบทบาทในการกำหนดหลักสูตร สนับสนุนในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มีการปรับกระบวนการทัศน์ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่สำคัญทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และมีความสุขกับการเรียน ให้ผู้เรียนเกิดคุณค่าและความเจริญงอกงามในชีวิต เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ห่างไกลยาเสพติดและเอดส์ สามารถสร้างคน สร้างอาชีพตามความต้องการของชุมชน สังคมและประเทศชาติต่อไป (โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. 2547: 43-48)

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นเครื่องมือสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทยและถือเป็นนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของชาติครั้งแรกที่มีสถานภาพเป็นพระราชบัญญัติ อันมีผลต่อการปฏิบัติยิ่งกว่านโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่เคยมีผ่านมา

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้นิยามความหมายของการศึกษาไว้ว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546: 2)

หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีการปฏิรูปเกิดขึ้นอีกหลายด้าน โดยเฉพาะการปฏิรูปด้านการจัดการศึกษา ซึ่งเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปเพราะการปฏิรูปทุกด้านต้องประสานเชื่อมโยง และส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้โดยมีความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

แนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งระบุไว้ในหมวด 4 ได้แก่ มาตรา 22 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 กล่าวถึงการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ 1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเอง กับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน 3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา 4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง 5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

สำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ในมาตรา 24 นั้น ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546: 13-15)

จากการที่ได้หยิบยกเอาสาระบางส่วนใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 24 เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กล่าวมา สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ฝึกกระบวนการคิด ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมให้ผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุล มุ่งให้รู้จักการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพในสังคมปัจจุบันและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ดังนั้น การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยังมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิด หลักการของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 10) ที่กล่าวว่าเป็นกระบวนการที่ไม่ยึดยึดความรู้ เนื้อหาสาระให้กับผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่นกัน

3. แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้

ความหมายของการเรียนรู้

กฤษณี คำชาย (2540: 106) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของสติปัญญา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์และการฝึกอบรมจนเป็นเหตุให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปอย่างค่อนข้างถาวร การเรียนรู้นั้นเริ่มต้นจากการได้รับประสบการณ์และการฝึก อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการทำงานของสติปัญญาซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลอีกทอดหนึ่ง เมื่อบุคคลได้มีโอกาสติดต่อกับสิ่งแวดล้อมโดยที่ต้องแสดงพฤติกรรมออกมา พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นจะเปลี่ยนไปและการเปลี่ยนไปก็ค่อนข้างคงทน มาลี จุฑา (2544: 64) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา ผลการเรียนรู้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 3 ด้านคือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และความรู้สึก (Affective) ชาตรี สำราญ (2545ก: 26) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล จากพฤติกรรมเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวรในภายหลัง ที่ได้เรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ โดยไม่ใช่เกิดจากผลการตอบสนองตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายอันเนื่องมาจากพิษของยา หรือความเมื่อยล้าของร่างกาย

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาที่ได้รับจากประสบการณ์และการฝึกฝนอันส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรในภายหลังที่ได้เกิดการเรียนรู้ในด้านความรู้ ทักษะ และความรู้สึกร

แนวคิดการเรียนรู้

ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดของการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ตามสภาพจริงของนักการศึกษาที่ชื่อ จอห์น ดิวอี้ สรุปแนวคิดที่ว่า ความมุ่งหมายสำคัญของการศึกษานั้นควรจะมุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพของสังคม มิใช่มุ่งเพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่เด็ก ๆ เท่านั้น และประสิทธิภาพของสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยความร่วมมืออย่างจริงจังของสมาชิกในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ของสังคม มนุษย์จะได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ จากประสบการณ์เท่านั้น ซึ่งถือเป็นหลักความจริงได้ก็ต่อเมื่อมีการพิสูจน์ให้เห็นจริง หมายถึงการเรียนรู้ในลักษณะของรูปธรรมตามแนววิทยาศาสตร์มากขึ้นนั่นเอง เมื่อนักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้แล้วจะมีความคิด ดิวอี้ ยังมีแนวคิดที่ว่า ความคิดจะมีความหมายและมีความสำคัญก็ต่อเมื่อได้ใช้ความคิดอันนั้นกับสภาพจริงของชีวิตเท่านั้น ความคิดจะเกิดเป็นความรู้ขึ้นมาได้นั้นจะต้องมีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการปฏิบัติจะต้องมาก่อนความรู้ นั่นคือจะต้องมีประสบการณ์เสียก่อนจึงจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี การที่คนเราจะมีประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ได้นั้นจะต้องมีวิธีคิดที่ถูกต้อคือ ขั้นตั้งปัญหา ขั้นรวบรวมปัญหา ขั้นตั้งสมมติฐานในการแก้ปัญหา ขั้นสรุปเป็นทฤษฎีขั้นทดลองหรือลงมือกระทำ (ชาตรี สาราณ. 2545ก: 31-32)

ดิวอี้ ได้เสนอการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ในอันที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างมีความสุขโดยแท้จริงและสมบูรณ์นั้น ผู้เรียนจะต้องนำเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับเข้ามาก่อน มาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ เพื่อทำให้เกิดความหมายขึ้น โดยการรวบรวมเชื่อมโยงและจัดระเบียบประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์เพื่อที่จะช่วยทำให้สามารถเข้าใจประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดี (ชาตรี สาราณ. 2545ก: 33)

ทฤษฎีการเรียนรู้ ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามสภาพจริงนั้น สามารถนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญมาใช้ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Subsumption Theory)

ออสซูเบล (วารินทร์ รัตมีพรหม. 2542: 165; อ้างอิงจาก Ausubel. 1968) เป็นผู้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รวมหรือเชื่อมโยง (Subsume) สิ่งที่ยอมรับใหม่ซึ่งอาจเป็น มโนทัศน์ (Concept) หรือความรู้ที่ได้รับใหม่เข้าไปในโครงสร้างของปัญญา (Cognitive Structure) หรือความรู้เดิมที่อยู่ในสมองของผู้เรียน ทฤษฎีของออสซูเบล จึงเรียกว่า Subsumption Theory

กระบวนการเรียนรู้ ออสซูเบล อธิบายว่า การเรียนรู้ประกอบด้วยกระบวนการ 2 กระบวนการ (วารินทร์ รัตมีพรหม. 2542: 166; อ้างอิงจาก Ausubel. 1968) คือ 1) การสร้างมโนทัศน์ (Concept Formation) หมายถึงการเรียนรู้และสร้างมโนทัศน์ขึ้นเอง โดยอาจเป็นการค้นพบหรือโดยวิธีอุปนัย (Inductive Process) 2) การดูดซึมมโนทัศน์ (Concept Assimilation) เป็นกระบวนการเรียนรู้มโนทัศน์แบบอนุมาณ (Deductive process) คือเรียนรู้มโนทัศน์จากความหมายคือคำจำกัดความที่มีและให้สัมพันธ์กับโครงสร้างความรู้เดิมของตนเองได้โดยไม่ต้องสร้างมโนทัศน์ขึ้นมาเองใหม่

หลักการเรียนรู้ที่มีความหมาย ออสซูเบล (วารินทร์ รัตมีพรหม. 2542: 167-168; อ้างอิงจาก Ausubel. 1968) กล่าวว่าเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ถ้าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ในการเรียนรู้นั้น ผู้สอนจำเป็นต้องค้นหาว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเดิมอะไรบ้างแล้วพยายามให้ความรู้ใหม่สัมพันธ์กับความรู้เดิมโดยให้แนวทางไว้ 3 ประการคือ 1) Subordinate Learning เป็นการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับหลักการเดิมที่เคยเรียนรู้อยู่แล้ว 2) Superordinate Learning เป็นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนจัดความรู้ใหม่ ให้เข้ากับมโนทัศน์เดิมที่กว้างและครอบคลุมความรู้ใหม่นั้น 3) Combinational Learning เป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างผสมผสานกันโดยวิธีการสังเกตหรือให้เหตุผล

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สุมนทา พรหมบุญ; และคนอื่น ๆ (2541: 33-35) ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนี้ จิตใจเข้าร่วมจึงเรียนรู้ได้ การเรียนให้รู้ นั้นเกิดขึ้นที่จิตใจ ดังนั้นการเรียนการสอนที่ไม่เข้าถึงจิตใจผู้เรียน จึงไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ไม่ว่าผู้สอนจะสอนดีเพียงใดก็ตาม หลักการของการเรียนรู้ให้รู้ จึงมีเพียงประการเดียวเท่านั้นคือ ต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คือจิตใจของผู้เรียนเข้าร่วม มิฉะนั้นจะไม่เกิดการเรียนรู้ได้เลย ดังนั้นการฝึกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้ฝึกต้องเข้าใจกลไกของการเรียนรู้เป็นพื้นฐาน และรู้จักกำหนดเงื่อนไขของสิ่งที่จะให้เรียนรู้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานของจิตของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งในด้านประเภทปริมาณและความถี่ของเงื่อนไขนั้น เพื่อให้เข้าถึงจิตใจ

ของผู้เรียนให้ได้ มิฉะนั้นแล้วความพยายามทั้งหลายของผู้สอนก็จะสูญเปล่าแม้ว่าจะตั้งใจดีเพียงใดก็ตาม

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กมีคุณภาพ สุขุมตาม พรหมบุญ; และคนอื่น ๆ (2541: 36-38) ได้เสนอแนะยุทธวิธี 4 กลุ่ม ดังนี้ ยุทธวิธีที่ 1 วิธีสอนแบบดาว 5 แฉก มีเทคนิคการสอน แนวคิด และหลักการคือ การเรียนเป็นกลุ่ม การใช้คำถามเป็นสื่อให้คิด การให้เด็กทำกิจกรรม และสร้างผลงาน การช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการโดยการเสริมด้วยสื่อสายตาต่าง ๆ การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ยุทธวิธีที่ 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมหลักคือ ปรับสภาพห้องเรียนเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด จัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้และแหล่งสนับสนุน จัดศูนย์วิทยากรให้เป็นแหล่งความรู้ที่หลากหลาย โดยมีครูประจำศูนย์ช่วยเหลือ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่บ้าน และร่วมมือกับผู้ปกครองควบคุมสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกบ้านและโรงเรียน ยุทธวิธีที่ 3 การแนะแนวและจิตวิทยา โดยการประสานกลยุธยมิตร 5 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครูแนะแนว และนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ ด้วยกระบวนการ 5 ประการคือ 1) ปรับโครงสร้างการแนะแนวและจิตวิทยา โดยการทำงานเป็นทีม 2) การปรับข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กทุกด้าน เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาเด็กแต่ละคน 3) การให้ความรู้ การปรับทัศนคติและเทคนิคพื้นฐานการแนะแนวให้กับครูทุกคน 4) การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยาในกรณีมีปัญหาเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือ 5) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตวิทยาและการส่งเสริมศักยภาพของเด็ก ยุทธวิธีที่ 4 การประเมินด้วยกระบวนการ 5 ประการคือ 1) การประเมินผล ด้วยการทดสอบ โดยที่ครูมีความรู้ความเข้าใจเทคนิคการออกข้อสอบ และการตัดสิน 2) การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ทุกด้านของเด็ก 3) การประเมินจากการติดตามกระบวนการทำงานของเด็ก 4) การประเมินจากพัฒนาการลักษณะนิสัยของเด็ก 5) การประเมินจากข้อสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถของเด็กด้านต่าง ๆ

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

ทิสนา แคมมณี; และคนอื่น ๆ (2541: 62) ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ซึ่งมีหลักการแนวคิดดังนี้ 1) การสอนเพื่อให้อคิด (Teaching for Thinking) เป็นการสอนเนื้อหาทางวิชาการ โดยมีการเสริมหรือปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มความสามารถในด้านการคิดของเด็ก 2) การสอนการคิด (Teaching of Thinking) เป็นการสอนที่เน้นเกี่ยวกับกระบวนการทางสมองที่นำมาใช้ในการคิด เป็นการฝึกทักษะการคิดลักษณะของงานที่นำมาสอนจะไม่เกี่ยวข้องกันเนื้อหาวิชาการที่เรียนในโรงเรียน 3) การสอนเกี่ยวกับความคิด (Teaching about Thinking) เป็นการสอนที่เน้นการใช้ทักษะการคิดเป็นเนื้อหาสาระของการสอน โดยช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจกระบวนการคิดของตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการคิดที่เรียกว่า “metacognition” คือรู้ว่าตนเองรู้อะไร ต้องการอะไร และยังไม่รู้อะไร ตลอดจนสามารถควบคุมและตรวจสอบการคิดของตนเองได้

กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้เป็นแนวทางที่จะได้มาซึ่งความรู้จากความคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง ประเมิน ปรับปรุงให้เหมาะสม สรุปและสร้างความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้มีหลายลักษณะบุคคลอาจมีกระบวนการเรียนรู้แตกต่างกัน การเรียนเนื้อหาสาระต่างกันก็ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ต่างกัน ผู้วิจัยจึงขอเสนอทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ตามสภาพจริงดังนี้

ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม

ผู้วิจัยขอเสนอกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ บลูม เพราะผู้วิจัยให้ความสนใจและนำมาใช้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนรู้โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่ออยู่เสมอ ชาติรี สำราญ. (2545ข: 34-35, อ้างอิงจาก มาลินี จุฑะรพ. 2537: 56-57) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ เบนจามิน เอส บลูม ว่ามีขั้นตอนทั้งหมด 6 ขั้นตอนคือ 1) ความรู้ หลังจากที่บุคคลได้เรียนรู้ไปแล้วจะเกิดเป็นความรู้ ติดตัวผู้เรียน โดยวัดได้จากการจำได้หรือท่องจำได้ เป็นต้น 2) ความเข้าใจ ต่อจากขั้นที่ 1 บุคคลจะแปลความหมายหรืออธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้วในขั้นที่ 1 เกิดเป็นความเข้าใจ 3) การนำไปใช้ เมื่อบุคคลได้เรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจแล้วจะสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ได้ เช่น เรียนรู้การหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม ใช้สูตรด้านกว้างคูณยาว ผู้เรียนสามารถอธิบายได้ ต่อจากนั้นผู้เรียนสามารถนำไปคำนวณหาพื้นที่ของห้องเรียนได้ เป็นต้น 4) การวิเคราะห์ เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 3 แล้วบุคคลจะมีความสามารถในการวิเคราะห์หรือสร้างความคิดขึ้นมาใหม่ เช่น เมื่อนำดูพื้นที่ของสี่เหลี่ยมใหญ่ ๆ ก็มาคิดว่าจะคิดคำนวณอย่างไร ใช้สูตรใดมาหาผลรวมของพื้นที่ เป็นต้น 5) การสังเคราะห์ เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 4 แล้วบุคคลจะมีความสามารถในการสังเคราะห์หรือสร้างสูตรขึ้นมาใหม่ เช่น การนำผลรวมพื้นที่ของหน่วยย่อย ๆ มารวมกันจะได้เป็นพื้นที่ของสี่เหลี่ยมใหญ่ จึงได้สูตรว่าพื้นที่สี่เหลี่ยมเป็นผลคูณของด้านกว้างและด้านยาว เป็นต้น 6) การประเมินผล เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 5 แล้ว บุคคลจะมีความสามารถในการตัดสินหรือตีค่าหรือประเมินค่าของสิ่งที่พบเห็นว่าถูกต้องและดีงามหรือไม่ เป็นต้น

ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของกาเย่

กาเย่ (มาลี จุฑา. 2544: 65; อ้างอิงจาก Robert M. Gagne';1977) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ไว้ 8 ขั้นตอนคือ 1) การจูงใจ (Motivation Phase) ก่อนการเรียนรู้จะต้องมีการจูงใจให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินการไปได้ด้วยดี 2) ความเข้าใจ (Apprehending Phase) ในการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องเข้าใจในบทเรียน จึงจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 3) การได้รับ (Acquisition Phase) เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน จะก่อให้เกิดการได้รับความรู้เพื่อเก็บไว้หรือจดจำบทเรียนไว้ต่อไป 4) การเก็บไว้ (Retention Phase) หลังจากที่ผู้เรียนได้รับความรู้ก็จะเก็บความรู้เหล่านั้นไว้ตามสมรรถภาพการจำ

ของบุคคล 5) การระลึกได้ (Recall Phase) เมื่อผู้เรียนเก็บความรู้ไว้ก็จะถูกนำมาใช้ในโอกาสต่าง ๆ เท่าที่จะระลึกได้ 6) ความคล้ายคลึง (Generalization Phase) ผู้เรียนจะนำสิ่งที่ระลึกได้ไปใช้ และเมื่อพบกับสถานการณ์หรือสิ่งเร้าที่คล้ายคลึงกันจะนำความรู้ดังกล่าวไปสัมพันธ์กับการเรียนรู้ในความรู้ใหม่ที่คล้ายคลึงกัน 7) ความสามารถในการปฏิบัติ (Performance Phase) หลังจากที่ได้เรียนรู้แล้วผู้เรียนต้องนำความรู้ที่เรียนรู้ไปแล้วนั้นไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง 8) การป้อนกลับ (Feedback Phase) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ ว่าผู้เรียนเรียนรู้ได้ถูกต้องเพียงใด สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนหรือไม่ จะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ต่อไป

การเรียนรู้ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 25-34) ได้นำเสนอแนวคิดกระบวนการเรียนรู้ที่ควรจัดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนารอบด้านอย่างน้อย 5 ลักษณะ ดังนี้

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องจัดให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งในระหว่างการเรียนรู้ และหลังจากการเรียนรู้แล้วด้วยการจัดบรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลายเป็นอิสระ ทุกคนมีความห่วงหาอาทรกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างของกันและกันเชื่อมั่นในศักยภาพของกันและกัน เปิดโอกาสให้ได้แสดงความสามารถและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ตามแบบของตนเอง ให้มีการเสริมแรง และการสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งจะมีผลทำให้บุคคลเกิดความสุข การยอมรับ เห็นคุณค่าของตนเอง มีความกล้าที่จะเผชิญกับปัญหา กล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง บุคคลอื่นและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การที่ครูจะจัดการเรียนรู้ให้เด็กมีความสุขนั้น ครูจะต้องมีความสุขในการจัดการเรียนรู้ ยอมรับในสำคัญของเด็ก พร้อมทั้งจะเปิดโอกาสที่เหมาะสมให้เด็กทุกคนและพร้อมที่เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกันกับเด็กด้วย

2. การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง เป็นการแสวงหาความรู้จากแหล่ง สื่อ ประสบการณ์ต่าง ๆ รอบตัว โดยผ่านการสังเกต คิด พิจารณา วางแผนและปฏิบัติจริงตามที่ได้วางแผน หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์สิ่งที่ทำและผลที่เกิดขึ้น ปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติให้เหมาะสมจนเกิดผลตามเป้าหมาย แล้วจึงสรุปสร้างความรู้ เป็นความรู้ของตนเองที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์การเรียนรู้และสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง นั้นสิ่งสำคัญประการหนึ่งซึ่งผู้จัดให้มีการเรียนรู้แบบนี้ต้องตระหนักไว้ คือ การทำงานของสมองในการคิด ทั้งในเรื่องส่วนของสมองที่ควบคุมการทำงานในด้านต่าง ๆ ความสามารถของสมองส่วนนั้น ๆ วิธีการพัฒนาสมองในแต่ละส่วน วิธีการพัฒนาสมองทั้งซ้ายและขวาให้สมดุล เพื่อสามารถคิดได้รอบด้านเกิดการบูรณาการความคิด นอกจากนี้ต้องวิเคราะห์ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกมาของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อดูการพัฒนาของสมองและจะได้จัดกิจกรรมพัฒนาสมองให้เกิดการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ หลากหลาย บูรณาการรอบด้าน

3. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กันของบุคคล การได้มีโอกาสถ่ายทอด รับและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์จากกันและกัน การเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดผลดีหลายประการ ทั้งการเรียนรู้เนื้อหาความรู้ การสร้างสรรค์ผลงานที่ดีกว่าการเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับคนอื่นและที่สำคัญ ก็คือ การที่สามารถจะเรียนรู้จากบุคคลอื่นได้ทุกแง่มุม ทั้งเรียนรู้ที่จะเลือกสิ่งดีของบุคคลมาปรับใช้กับตน เลือกมองสิ่งที่ไม่ดีของคนอื่นเพื่อปรับปรุงตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. การเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม เป็นการเรียนรู้อย่างบูรณาการสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อเนื่องกลมกลืนกันทุกอย่าง ทั้งเนื้อหาวิชา ทักษะพื้นฐาน วิธีการเรียนรู้ กิจกรรมเรื่องราวของตนเอง ท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม เรื่องที่เป็นสากล เรื่องราวทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ซึ่งมีผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ชัดเจน มีความหมายนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาในสภาพสังคมได้

5. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นการพิจารณาทบทวนสิ่งที่เรียนรู้แนวทางที่ใช้ในการเรียนรู้ อุปสรรค ปัญหา เงื่อนไขต่าง ๆ ในการเรียนรู้ สิ่งที่ได้ในการเรียนรู้เพื่อสร้างเป็นแนวทาง รูปแบบ วิธีการที่เหมาะสมกับตนเองในการเรียนรู้แก้ปัญหาและทำงานต่อไป

จากแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ ผู้วิจัยสรุปว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อต้องมีการเชื่อมโยงประสบการณ์จากความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ให้ต่อเนื่องกัน ผู้เรียนรู้ต้องมีส่วนร่วม มีใจที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ต้องเกิดจากกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง ต้องเรียนรู้ด้วยตนเองหรือเรียนรู้จากบุคคลอื่น สื่อ สิ่งแวดล้อม แล้วสร้างเป็นองค์ความรู้สำหรับตนเอง และทำให้ตนเองมีความสุขในการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ที่สร้างเองมาพัฒนาตนเอง สร้างทักษะ นำไปประกอบอาชีพที่สุจริต และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติตั้งแนวคิดของการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่ผู้เรียนสร้างความรู้เชิงความคิดและสร้างสรรค์ความรู้ทั้งทักษะทางด้านวิชาการและความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ มีสุนทรียภาพ รักเพื่อนมนุษย์ มีความสุขและสันติ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง

การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ประเสริฐของมนุษย์ มนุษย์สามารถเรียนรู้ให้รู้ความจริง บรรลุความดี ความงาม ความรัก และอิสรภาพหรือความสุข หรือความสมบูรณ์ในตัวเอง ถ้ามนุษย์เรียนรู้ให้บรรลุความสมบูรณ์ในตัวเอง จะประสบความปิติและความสุขอย่างยิ่ง อันเกื้อกูลต่อการมีชีวิตรและความสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งอื่น (ประเวศ วะสี. 2544: 87) ทั้งนี้เนื่องด้วยผู้เรียนแต่ละคนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีความถนัด ความชอบ และความสนใจที่แตกต่างกัน ระบบการศึกษาต้องช่วยให้ผู้เรียนค้นพบเอกลักษณ์ ศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย เพื่อพัฒนาตนเองบนพื้นฐานความถนัด หรือจุดแข็งที่มีอยู่ให้เกิดผลสูงสุด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543ก: 12) ดังนั้นการจัด

การศึกษาจึงต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เป็นแนวคิดที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542ข: 6)

การเรียนรู้ที่ดีจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีศักยภาพการเรียนรู้สูงยิ่ง กระบวนการเรียนรู้สามารถพัฒนามนุษย์ให้เต็มตามศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ทำให้ค้นพบสิ่งที่ดีที่สุดในตัวเอง (ประเวศ วะสี. 2543: คำนำ) เนื่องจากมนุษย์เกิดมาพร้อมกับอัจฉริยภาพที่มีอยู่ในตัว มนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากกว่าทรัพยากรอื่นใดในโลก และเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ดังนั้น การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาจะต้องมุ่งสร้างเจตคติที่ดีในการเรียนให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการปฏิบัติจริง แล้วนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัตินั้นมาสรุปเป็นความคิดรวบยอด ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์จริง (บุรชัย สิริมหาสาคร. 2540: 34) ตามแนวทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitive theories) เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในสมอง เกิดจากกระบวนการกระทำกับข้อมูล มีการบันทึกข้อมูลและดึงข้อมูลออกมาใช้ วิธีการเรียนรู้มีผลต่อการจำ การลืมและการถ่ายโอน (Transfer) ความรู้ แรงจูงใจ ระหว่างการเรียนรู้ มีความสำคัญต่อการชี้นำความสนใจ มีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดข้อมูล และส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (ชนาธิป พรกุล. 2543: 3-4)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (นวลจิตต์ เชาวกิตติพงศ์. 2542: 15) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นประโยชน์ที่จะได้รับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนมีบทบาทในการเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง (ไสว พักขาว. 2542: 101)

จากเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ก: 51) ระบุแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ไว้ 5 ประการ ได้แก่

1. แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต
3. ศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้
4. ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี ด้วยการสัมผัสและสัมพันธ์
5. สารที่สมมูลเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ คือ ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี

ขณะที่ วัฒนาพร ระบับทฤษ (2543: 3 – 7) ได้รวบรวมแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่มาจากปรัชญาต่าง ๆ และจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

แนวคิดจากปรัชญาที่เกี่ยวข้อง

1. ปรัชญาพิพัฒนนิยม (Progressivism) ซึ่งมองว่า การศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม อาชีพ และสติปัญญา ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนต้องจัดให้สนอง ความสนใจ ความถนัด และความสามารถ โดยให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของผู้เรียนมากที่สุด ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และทำงานร่วมกัน

2. ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) เป็นรูปแบบและแนวคิดมาจากปรัชญา การศึกษาจะต้องมุ่งปรับปรุง และพัฒนาสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่ดีขึ้นมา ครูต้องเป็นผู้บุกเบิกเป็นนัก แก้ปัญหา สนใจและใฝ่รู้เรื่องของสังคม และปัญหาสังคมอย่างกว้างขวาง ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝัง ให้ตระหนักถึงคุณค่าของสังคม ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนให้รู้จักเทคนิค และวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำ ความเข้าใจและแก้ปัญหาสังคมตามแนวทางประชาธิปไตย

3. ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ซึ่งเห็นว่า มนุษย์ควรมีสติและโอกาสที่จะ เลือกสรรสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้ใครมาบ่อนให้ เป้าหมายของการจัดการศึกษาคือ มุ่งมั่นพัฒนาให้คนมีอิสรภาพ และมีความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีสิทธิเสรีภาพที่จะเลือก เรียนด้วยตนเอง

4. ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ (Buddhistic Philosophy of Education) ปรัชญานี้อิงคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยอาศัยหลักของไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา ในการ อธิบายเรื่องราวของชีวิตโลก และปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะขจัดกิเลส ควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามแนวทางที่ดีได้ การเรียนการสอนตามแนวนี้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือทำเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดปัญญาด้วยกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายลงมือปฏิบัติจริง

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนการที่พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความต้องการ และความสนใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากการปฏิบัติจริงมีส่วนร่วมในการเรียน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ เช่น วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543: 6-7) ได้เสนอหลักการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนการสอน ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้เรียนจะรับผิดชอบตั้งแต่เลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียนหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือก และจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้ารับผิดชอบการเรียน ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วย เนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิม และความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับ “สิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่ใช้สอน (เทคนิคการสอน)”

3. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะได้รับความสนุกสนานจากการเรียน หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ทำงานกับเพื่อน ๆ ได้ค้นพบข้อคำถาม และคำตอบใหม่ ๆ สิ่งใหม่ ๆ ประเด็นท้าทายและความสามารถในการเรื่องใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มต้นด้วยตนเอง

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงาม การพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงาน และการจัดการกับชีวิตของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

5. ครูคือผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการแท้จริงของผู้เรียน เป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียน และสามารถค้นหาหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความเต็มใจของครูที่จะช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข ครูจะให้ทุกอย่างแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น ความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติ และการฝึกฝน โดยผู้เรียนมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับการให้ นั่นก็ตาม

6. ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่บวกที่แตกต่างจากเดิม การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเองในแง่บวกที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง และควบคุมตนเองได้มากขึ้น สามารถทำในสิ่งที่อยากทำ มีวุฒิภาวะสูงมากขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมับเหตุการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น

7. การศึกษา คือ การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลาย ๆ ด้านพร้อมกันไป การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน คุณลักษณะด้านความรู้ความคิด ด้านการปฏิบัติ และด้านอารมณ์ความรู้สึก จะได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

วินิจ วงศ์รัตนะ (2542: 120) กล่าวถึงหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)
2. ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด

(Participation)

3. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ (Interaction)

4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคุมไปกับผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้ (Process/Product)

5. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

ขณะที่หน่วยงานที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ อาทิเช่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539: 10) เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านความสามารถทางการคิด ความสามารถในการแสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง และคุณธรรมของผู้เรียนนั้น ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. คำนึงถึงพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพ ความสนใจของตนเอง มีวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย

2. สนับสนุนให้ผู้เรียนได้รู้ ค้นพบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีครูคอยสนับสนุนช่วยเหลือ แนะนำ ให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่มีความหมาย ทั้งในและนอกห้องเรียน สนองความต้องการของผู้เรียน และสานต่อจากพื้นฐานความรู้เดิม และพื้นฐานทางวัฒนธรรมของผู้เรียน

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากปัญหาจริง ประสบการณ์จริง ในลักษณะของการบูรณาการให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ และชีวิตประจำวัน ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

5. ฝึกหัดให้ผู้เรียนรู้จักคิดใคร่ครวญ ไตร่ตรองด้วยตนเอง เน้นให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานร่วมกับผู้อื่น

6. มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และครูเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนในด้านคุณธรรมและจริยธรรม

จากเอกสารของกรมสามัญศึกษา (2543: 4) ระบุถึง หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างได้ผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้น ผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน มิใช่แหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล ถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ที่ดี จะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง จึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำ และสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเอง มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี

4. การเรียนรู้กระบวนการการเรียนรู้มีความสำคัญ หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้แล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ

5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

จากหลักการดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นั้น จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้ เรียนรู้จากสถานการณ์จริง แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน สามารถนำความรู้ที่ค้นพบไปใช้ได้ สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับการเรียนรู้ตามสภาพจริงมีลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง บทบาทของครูผู้สอนคือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเรียนรู้สภาพสังคมในชีวิต มีทักษะในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจนเป็นผู้ที่มีสุนทรียภาพ รักธรรมชาติ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีการที่สำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีผู้ให้ความหมายไว้ในหลายทัศนะ ดังนี้ ทิศนา ขัมมณี; และคนอื่น ๆ (2542: 5) ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ (Center of attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ กล่าวคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) ในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมา ผู้เรียนก็จะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้มาก และควรจะมีการเรียนรู้ที่ดี วินิจ วงศ์รัตน์ (2542: 120) ให้ความหมายว่า เป็นการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไสว พักขาว (2542: 7) ให้ความหมายว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และฝึกฝนให้ใช้กระบวนการอย่างชำนาญ เป็นการเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการ

เรียนรู้ ชาติรี เกิดธรรม (2542: 7) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดการเรียนการสอนที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต ที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเองตั้งแต่ คิด ค้นคว้าหาความรู้ และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการหาความรู้ (Learn how to learn) ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าการเรียนรู้ตัวความรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ก: 35) ให้ความหมายของ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดไว้ว่า หมายถึง การกำหนดจุดขาย สารกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ เติบโตตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัดความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน แบริสัน (Branson. 1978: 11) ให้ความหมายของคำว่า การเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง หมายถึง ผู้เรียนมีอิสระ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ วิธีเลือกงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชี้นำการเรียนรู้ของตนเอง ประเมินความก้าวหน้าของตนเอง ผู้เรียนทำงานในสภาพที่เหมาะสมแต่ละงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในห้องปฏิบัติการในกลุ่มย่อย บางครั้งในกลุ่มใหญ่

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงผู้เรียนสำคัญที่สุด มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่คิด ค้นคว้าหาความรู้ และลงมือปฏิบัติ จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในการชีวิตประจำวัน

5. คุณลักษณะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และการวัดผลประเมินผลเพื่อให้ได้ผลตามที่หลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมายไว้

5.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

จากเอกสารกระทรวงศึกษาธิการ (2544ข: 1-3) ระบุถึงวิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยว่า ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของคนในชาติเพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจกันและใช้ภาษาในการประกอบกิจการงานทั้งส่วนตัว ครอบครัว กิจกรรมทางสังคมและประเทศชาติ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบันและเป็นวัฒนธรรมของชาติดั้งนั้นการเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะอย่างถูกต้องเหมาะสมในการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ เรียนรู้ในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษาให้เกิดความ

ชื่นชม ซาบซึ้ง และภูมิใจในภาษาไทย โดยเฉพาะคุณค่าของวรรณคดี และภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ อันเป็นส่วนเสริมสร้างความงดงามในชีวิต

การเรียนรู้ภาษาไทยย่อมเกี่ยวพันกับความคิดของมนุษย์ เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยอย่างมีเหตุผล ขณะเดียวกันการใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล ใช้ในทางสร้างสรรค์ และใช้ภาษาอย่างสละสลวยงดงามย่อมสร้างเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษาให้เกิดความน่าเชื่อถือและเชื่อภูมิด้วย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่านและการฟังเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้คำ เรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ ได้ตรงตามความหมาย และถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคล และมีประสิทธิภาพ

ภาษาไทยมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งผู้ใช้ภาษาจะต้องรู้ และใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนั้น วรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนบทร้องเล่นของเด็ก เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งมีคุณค่า การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนวรรณคดี วรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึกรู้จักคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามของภาษาในบทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความซาบซึ้งและความภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ ดังนี้ 1) สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี 2) สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดูและพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) มีความคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ 4) มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาการพัฒนาตน และสร้างสรรค์งานอาชีพ 5) ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย 6) สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล 7) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย 8) มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

5.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

จากเอกสารกระทรวงศึกษาธิการ (2544ค: 1-2) ระบุถึงวิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่เปิดโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิตตามศักยภาพทั้งนี้

เพื่อให้เยาวชนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ที่พอเพียง สามารถนำความรู้ทักษะ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นไปพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปเป็น เครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อ ดังนั้นจึงเป็นความรับผิดชอบ ของสถานศึกษาที่ต้องจัดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่นักเรียนแต่ละคนทั้งนี้เพื่อให้บรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถทางคณิตศาสตร์และต้องการเรียน คณิตศาสตร์มากขึ้น ให้ถือเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องจัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้แก่ ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้คณิตศาสตร์เพิ่มเติมตามความถนัดและความสนใจ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมี ความรู้ที่ทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ

เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีแล้ว ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา สาระคณิตศาสตร์ มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ตระหนักใน คุณค่าของคณิตศาสตร์และสามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจน สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานใน การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างมีคุณภาพนั้น จะต้องมีความ สมดุลระหว่างสาระทางด้านความรู้ ทักษะกระบวนการควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยม ดังนี้ 1) มีความรู้ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐานเกี่ยวกับจำนวนและการดำเนินการ การ วัดเรขาคณิต พีชคณิต การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น พร้อมทั้งสามารถนำความรู้นั้นไป ประยุกต์ได้ 2) มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหา ด้วยวิธีที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร สื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และการเชื่อมโยง คณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ 3) มีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบ มีระเบียบวินัย มีความ รอบคอบ มีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณ มีความเชื่อมั่นในตนเอง พร้อมทั้งตระหนักในคุณค่าและมี เจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์

5.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

จากเอกสารกระทรวงศึกษาธิการ (2544: 2-4) ระบุถึงวิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการ เรียนรู้วิทยาศาสตร์ว่าวิสัยทัศน์เป็นมุมมองภาพในอนาคตที่มุ่งหวังว่าจะมีการพัฒนาอะไร อย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนของสังคม วิสัยทัศน์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์กำหนดไว้เพื่อให้ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และชุมชนร่วมกันพัฒนาการศึกษา วิทยาศาสตร์ และปฏิบัติร่วมกันสู่ความสำเร็จ วิสัยทัศน์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์กำหนดขึ้นภายใต้ กรอบความคิดในเรื่องของการพัฒนาการศึกษา เพื่อเตรียมคนในสังคมแห่งการเรียนรู้และสอดคล้อง กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวคือ 1) หลักสูตรและการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์จะเชื่อมโยงเนื้อหา แนวคิดหลัก และกระบวนการที่เป็นสากล แต่มีความสอดคล้องกับ ชีวิตจริงทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และมีความยืดหยุ่นหลากหลาย 2) หลักสูตรการเรียนการ

สอนต้องตอบสนองผู้เรียนที่มีความถนัดและความสนใจแตกต่างกันในการใช้วิทยาศาสตร์สำหรับ การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ 3) ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการส่งเสริม กระบวนการพัฒนาความคิดความสามารถการเรียนรู้ กระบวนการเสาะหาความรู้ กระบวนการ แก้ปัญหา และการคิดค้นสร้างสรรค์องค์ความรู้ 4) ใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนโดยถือว่ามีความสำคัญ ควบคู่กับการเรียนในโรงเรียน 5) ใช้ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนหลากหลายเพื่อตอบสนองความ ต้องการ ความสนใจและวิธีเรียนที่แตกต่างกันของผู้เรียน 6) การเรียนเป็นกระบวนการสำคัญที่ทุก คนต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้ความสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงจะประสบความสำเร็จในการดำเนิน ชีวิต 7) การเรียนการสอนต้องส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ เหมาะสมต่อวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมและสิ่งแวดล้อม

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ดังนี้

ในการสอนวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาและสร้างความเข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ เป็นทั้งความรู้และกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมให้สนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีความสงสัย เกิดคำถามในสิ่งต่าง ๆ ที่ เกี่ยวกับโลกธรรมชาติรอบตัว มีความมุ่งมั่นและมีความสุขที่จะศึกษาค้นคว้า สืบเสาะหาความรู้เพื่อ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล นำไปสู่คำตอบของคำถามสามารถตัดสินใจด้วยการใช้ข้อมูลอย่างมี เหตุผล สามารถสื่อสารคำถามคำตอบ ข้อมูลและสิ่งที่ค้นพบจากการเรียนรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจได้

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากความรู้วิทยาศาสตร์เป็น เรื่องราวเกี่ยวกับโลกธรรมชาติซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทุกคนจึงต้องเรียนรู้เพื่อนำผลการ เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตและประกอบอาชีพ เมื่อผู้เรียนได้เรียนวิทยาศาสตร์โดยได้รับการกระตุ้นให้เกิด ความตื่นตัว ทำลายกับการเผชิญสถานการณ์หรือปัญหา มีการร่วมกันคิด ลงมือปฏิบัติจริง ก็จะ เข้าใจและเห็นความเชื่อมโยงของวิทยาศาสตร์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและชีวิต ทำให้สามารถ อธิบาย ทำนาย คาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล การประสบความสำเร็จในการเรียน วิทยาศาสตร์จะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจมุ่งมั่นที่จะสังเกต สำรวจตรวจสอบ สืบค้น ความรู้ที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องสอดคล้องกับ สภาพจริงในชีวิต โดยใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลายในห้องเรียนและคำนึงถึงผู้เรียนที่มีวิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความถนัดแตกต่างกัน

การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นการเรียนรู้เพื่อเข้าใจ ซาบซึ้งและเห็น ความสำคัญของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของโลก สิ่งแวดล้อม ตลอดจนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการเรียนรู้และสื่อสารเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้งหมดแบบองค์รวมสร้างความรู้เป็นของตนเองเพื่อ สร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้เรียน มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ โดย อาศัยความรู้วิทยาศาสตร์ จินตนาการและศาสตร์อื่น ๆ ร่วมด้วย สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และร่วมกันดูแลรักษาโลกธรรมชาติ อย่างยั่งยืน เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้น กระบวนการไปสู่การสร้างองค์ความรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทุกขั้นตอนผู้เรียนได้ทำ

กิจกรรมหลากหลาย ทั้งเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคลในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตั้งคำถาม หรือ ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่จะศึกษา ได้พัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงมีการคิดวางแผนและลงมือปฏิบัติการสำรวจตรวจสอบด้วยกระบวนการที่หลากหลาย จากแหล่งเรียนรู้ทั้งส่วนที่เป็นสากลและท้องถิ่น คิด และตัดสินใจ เลือกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการตอบคำถาม หรือแก้ปัญหาซึ่งจะนำไปสู่องค์ความรู้แนวคิดหลักวิทยาศาสตร์แล้วสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้หรือองค์ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ให้ผู้อื่นรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และเกิดการพัฒนาเจตคติทาง วิทยาศาสตร์ คุณธรรม และค่านิยมที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ โดยครูผู้สอนมีบทบาทในการวางแผนการ เรียนรู้ กระตุ้น แนะนำช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

5.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จากเอกสารกระทรวงศึกษาธิการ (2544จ: 3-7) ระบุถึงวิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมไว้ว่า กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นศาสตร์ บูรณาการที่มุ่งให้เยาวชนเป็นผู้มีการศึกษา พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำ เป็นผู้ร่วมและเป็นพลเมืองที่มีความ รับผิดชอบโดยนำความรู้จากอดีตมาสร้างความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ เพื่อการ ตัดสินใจในการเป็นพลเมืองดี นำความรู้เกี่ยวกับโลกของเรามาสร้างความเข้าใจในกระบวนการก่อ เกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์เพื่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิตในสังคมนำความรู้เรื่องการผลิตการ แจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการมาตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเพื่อการ ดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการอยู่ในสังคม นำความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรม ศาสนา มา ตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติตนและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น นำวิธีการทางสังคมศาสตร์มาค้นหา คำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในสังคมและกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ต่อส่วนรวม เยาวชนจำเป็นต้องศึกษาสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจสังคม โลกที่ซับซ้อน สามารถปกครองดูแลตนเอง รับผิดชอบ เอาใจใส่ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของโลกได้ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้บูรณาการสรรพความรู้กระบวนการและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อ การเรียนรู้ตามเป้าหมายของท้องถิ่นและประเทศชาติการเรียนการสอนต้องใช้ข้อมูล ความรู้ทั้งใน ระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และระดับโลก เชื่อมโยงเข้าด้วยกันให้ผู้เรียนได้อภิปรายประเด็นปัญหา ร่วมสมัย ร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่ สามารถแสดงจุดยืนในค่านิยม จริยธรรมของตนอย่างเปิดเผยและ จริงใจขณะเดียวกันก็รับฟังเหตุผลของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนอย่างตั้งใจจัดบรรยากาศของการ ส่งเสริมการคิดขั้นสูงในประเด็นหัวข้อที่ลึกซึ้ง ทำทนาย ผู้สอนปฏิบัติต่อผู้เรียนที่จะให้ผู้เรียนมีส่วน ร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนได้รับการประเมินที่เน้นการนำความรู้มา ประยุกต์ใช้ทุกรายวิชาและมีการจัดเตรียมโครงงานที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมที่ ให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิต

เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ผู้เรียนจะเป็นบุคคลที่ยึดมั่นในหลักธรรม ของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักคำสอนไปใช้ในการอยู่ร่วมกันได้ เป็น

ผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดั่งงามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนร่วม ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดั่งงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และสามารถนำหลักของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันภาคภูมิใจในความเป็นไทยทั้งอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีระบบ และนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

จากเอกสารกระทรวงศึกษาธิการ (2544ฉ: 1-3) ระบุถึงวิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาไว้ว่าสุขศึกษาและพลศึกษาเป็นการศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมายเพื่อการดำรงการเสริมสร้างสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้ยั่งยืน สุขศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรม ค่านิยม และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพควบคู่ไปด้วย พลศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาโดยรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญาและสังคม ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายและกีฬา และกิจกรรมเหล่านั้นได้รับการคัดสรรมาเป็นอย่างดีแล้ว

สุขศึกษาและพลศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพจนมีวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี โดยให้มีทั้งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผลรวมสุดท้าย คือผู้เรียนเกิดการพัฒนาที่เป็นองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (holistic)

ในการเรียนรู้สุขศึกษา ผู้เรียนจะได้รับการกระตุ้นและจูงใจให้กำหนดเป้าหมายที่เป็นจริงและมีคุณค่าในการพัฒนารูปแบบของวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี พัฒนาทักษะการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม รู้จักการสร้าง ความรักและสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่นทั้งที่โรงเรียนที่บ้านและในชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยและชุมชนอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป ได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน และยอมรับในความแตกต่างนั้น เกิดการพัฒนาความสามารถในการเผชิญกับปัญหาท้าทาย ความเครียด ความกดดัน ความขัดแย้ง และการสร้างเสริมสุขภาพ

ในการเรียนรู้สุขศึกษา ผู้เรียนจะได้รับโอกาสให้เข้าร่วมในกิจกรรมทางกายและกีฬา ทั้งประเภทบุคคลและประเภททีมอย่างหลากหลายทั้งของไทยและสากล กิจกรรมทางกายและกีฬาต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามศักยภาพด้านความเจริญเติบโตและพัฒนาการทางกาย

ได้ปรับปรุงสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย เกิดการพัฒนาทักษะกลไกอย่างเต็มที่ ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการฝึกตนเองตามกฎ กติการะเบียบและหลักการทางวิทยาศาสตร์ ได้แข่งขันและทำงานร่วมกันเป็นทีม ได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยตรงตามความถนัดและความสนใจ ได้ค้นหาความพึงพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางกาย กีฬา กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายและรักการออกกำลังกาย การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษาในสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาครบถ้วนจากสาระต่าง ๆ คือ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ ชีวิตและครอบครัว การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ การป้องกันโรค และความปลอดภัยในชีวิต รวมทั้งสามารถจัดให้สอดคล้อง เชื่อมโยง บูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ อีก 7 กลุ่ม และยังนำไปจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อการเติบโตให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา จึงควรจัดให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรให้สอดคล้องกับลักษณะของวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมสากล โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบ้าน ชุมชนและท้องถิ่นไปพร้อมกัน

เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ในกลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษาแล้ว ผู้เรียนจะมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีเจตคติและค่านิยมที่ดีในเรื่องธรรมชาติการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ การเสริมสร้างสุขภาพ และการดำรงสุขภาพที่ดีให้ยั่งยืน มีทักษะการปฏิบัติด้านสุขภาพและสมรรถภาพจนเป็นกิจนิสัย

5.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

จากเอกสารกระทรวงศึกษาธิการ (2544ช: 1-3) ระบุถึงวิสัยทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะไว้ว่ามุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาว่าผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพความสนใจส่วนตัว ฝึกการเรียนรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อน นำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะ กระบวนการวิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่า ผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่องานศิลปะ ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนาด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้ เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้มีจิตใจที่งดงาม สมาธิแน่น สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสมดุล เป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติโดยส่วนตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพของชีวิตของสังคมโดยรวม

เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีสภาพจิตใจที่งดงาม มีสุนทรียภาพ มีรสนิยม รักความสวยงาม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้ อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพ ความสนใจ ของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่น พัฒนาตนเองได้ และแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

5.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

จากเอกสารกระทรวงศึกษาธิการ (2544ช: 2-3) ระบุถึงวิสัยทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีไว้ว่า กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระที่เน้นกระบวนการทำงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการออกแบบ และการทำงานอย่างเป็นกลยุทธ์ โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้และประยุกต์ใช้ในการทำงานรวมทั้งสร้าง พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยีจึงกำหนด การเรียนรู้ที่ยึดงาน กระบวนการจัดการและการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ บนพื้นฐานของการใช้หลักการและทฤษฎีเป็นหลักในการทำงานและการแก้ปัญหา งานที่นำมาฝึกฝนเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกลุ่มนั้นเป็นงานเพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัว และสังคมและงานเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งงานทั้ง 2 ประเภทนี้ เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยีแล้ว ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีคุณภาพและศีลธรรม การเรียนรู้จากการทำงานและการแก้ปัญหาของกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการ ความรู้ ทักษะ และความดีที่หลอมรวมกันจนก่อให้เกิดเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนทั้งด้านคุณภาพและศีลธรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด

เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี ผู้เรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในครอบครัว การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ มีทักษะในการทำงาน ประกอบอาชีพ การจัดการ การแสวงหาความรู้เลือกใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศในการ

ทำงาน สามารถทำงานอย่างมีกลยุทธ์ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ ๆ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน รักการทำงาน ประหยัด อดออม ตรงต่อเวลา เอื้อเฟื้อ เสียสละ และมีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่า ความสำคัญของงานและอาชีพสุจริต ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงาน

5.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

จากเอกสารกระทรวงศึกษาธิการ (2544ฉ: 1-2) ระบุถึงวิสัยทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคาดหวังว่า เมื่อผู้เรียนเรียนภาษาต่างประเทศอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ผู้เรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์

โครงสร้างของหลักสูตรภาษาต่างประเทศ กำหนดตามระดับความสามารถทางภาษา และพัฒนาการของผู้เรียน (Proficiency – Based) เป็นสำคัญ โดยจัดแบ่งเป็น 4 ระดับคือ ช่วงชั้น ป. 1-3 ระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory Level) ช่วงชั้น ป. 4-6 ระดับต้น (Beginner Level) ช่วงชั้น ม.1-3 ระดับกำลังพัฒนา (Developing Level) ช่วงชั้น ม.4-6 ระดับก้าวหน้า (Expanding Level)

เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศแล้ว ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร การเรียนภาษาต่างประเทศจะช่วยให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และเกิดความมั่นใจในการที่จะสื่อสารกับชาวต่างประเทศ รวมทั้งเกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศโดยยังคงความภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมไทย

ดังนั้นสถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องกำหนดโครงสร้างหลักสูตรให้ครอบคลุมให้มีการเรียนการสอนได้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามสาระและมาตรฐานที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด ผู้ปฏิบัติการสอนของแต่ละกลุ่มสาระศึกษารายละเอียดของสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ และคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาแล้วกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระ เนื้อหา เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดผล ประเมินผลให้สอดคล้องและตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งของโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. แนวคิดและหลักการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

กระบวนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระยะที่ 8 (2540-2544) นั้นมุ่งเน้นการพัฒนาคน คนนั้นมีความสามารถที่หลากหลายในสังคมและสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงมีความหลากหลาย จะเห็นภาพคนเก่งที่มีบทบาทอยู่ในสังคมวัฒนธรรมของเรา ดังนั้นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาคนดังกล่าวข้างต้น ต้องจัดการศึกษาที่สอดคล้องตามสภาพจริงของสังคมจะต้องมองโรงเรียนเป็นสังคมที่จำลองจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนให้เจริญถึงขีดสุด การจัดการศึกษาก็จะต้องเปลี่ยนเป้าหมายเป็นพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ที่เรียกว่า กระบวนทัศน์ใหม่ (Paradigm) ซึ่งหมายถึงแนวคิดในการจัดการศึกษาใหม่ เพื่อเป้าหมายเสริมสร้างพลังความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในตนเองให้เจริญเติบโตเต็มขีดความสามารถ ศักยภาพจะได้รับกระตุ้นและพัฒนาโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการสอนตามสภาพจริง (Authenticity learning) รวมทั้งการประเมินตามสภาพจริง (Authentic evaluation) บทบาทของครูเป็นผู้อำนวยกระตุ่นการเรียนรู้ (Facilitator) และการจัดการเรียนรู้ตามสภาพและธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542: 1-5)

ความหมายของการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การเรียนรู้ตามสภาพจริงนั้น เราควรเรียนรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง เมื่อเราเรียนคณิตศาสตร์เราก็ควรเรียนรู้การคิดแบบนักคณิตศาสตร์ หรือเมื่อเราเรียนเกี่ยวกับสภาพอากาศเราก็ควรเรียนรู้การใช้เครื่องมือที่นักอุตุนิยมวิทยา (Meteorologist) เขาใช้กัน หรือเมื่อเราเรียนรู้การวาดภาพ เราก็ควรเรียนรู้เทคนิควิธีการที่จิตรกรเขาใช้กัน แต่ปัญหามีอยู่ว่า เราจะทำได้มากน้อยเพียงใดเราจะสามารถหาหรือเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านนั้น ๆ ตลอดเวลาได้อย่างไร (ราชน มีศรี. 2544: 38)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 10) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ยึดเยียดความรู้ เนื้อหาสาระให้กับผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ รับผิดชอบและวิเคราะห์วิธีการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้จากกลุ่ม โดยผู้เรียนสร้างความรู้เชิงความคิดและสร้างสรรค์ความรู้ เช่น สังคม วัฒนธรรม ขึ้นมาด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยเป็นผู้บอกความรู้เองนอกจากทักษะทางวิชาการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนแล้ว การเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้ผู้เรียนมีความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ มีสุนทรียภาพ พร้อมทั้งจะสร้างสังคมให้มีความรักในเพื่อนมนุษย์ มีความรักและรับผิดชอบต่อครอบครัว รักชุมชน รักธรรมชาติให้มีความสุข มีเอกลักษณ์เพื่อให้เกิดความสุขและสันติ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเตรียมตัวเพื่อกำหนดหน้าที่แห่งการเรียนรู้ พร้อมทั้งจะรับและเลือกปฏิเสธข่าวสาร เทคโนโลยีด้วยวิถีทางแห่งปัญญา

ราชน มีศรี (2544: 38) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกนี้จริง ๆ ที่ผู้เรียนรู้และพบเห็นในชีวิตประจำวันในสภาพที่เป็นจริง หรือ

เรียนรู้จากการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด (Thinking processes) และพฤติกรรมในตัวผู้เรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (สุนทร เซยชื่น. 2543: 2; อ้างอิงจาก วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ตามสภาพจริงหมายถึง 1) กระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ยึดยึดความรู้และเนื้อหาสาระให้ผู้เรียน 2) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3) ผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก และวิเคราะห์วิธีการเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่ม 4) ผู้เรียนสร้างความรู้เชิงความคิด และสร้างสรรค์ความรู้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น การเรียนรู้ตามสภาพจริงก็ยังมุ่งเน้นผู้เรียนคือนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัด ความสนใจ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด สร้างสรรค์ความรู้ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ เพื่อให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งจะรับและเลือกปฏิเสธข่าวสาร เทคโนโลยีด้วยวิถีทางแห่งปัญญา

หลักการและทฤษฎีของการเรียนรู้ตามสภาพจริง

สถานการณ์ในการเรียนการสอนคงมิได้อาศัยทฤษฎีเดียวเท่านั้น การเรียนการสอนตามสภาพจริงต้องอาศัยทฤษฎีที่มีสมมติฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ผู้เรียนไม่สามารถทำพฤติกรรมหนึ่งก่อนการเรียนรู้ แต่หลังจากการเรียนรู้แล้วจะสามารถทำได้ นั่นคือ พฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นหรือมีการเปลี่ยนแปลงหลังจากการเรียนรู้ 2) เมื่อพิจารณาได้ว่าการเรียนรู้แล้ว การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมหรือความสามารถจะเป็นผลจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จากสมมติฐานดังกล่าวข้างต้นได้มีทฤษฎีที่สอดคล้องในหลักการของการเรียนรู้ตามสภาพจริง ดังนี้คือ (ราเชน มีศรี. 2544: 39 -41)

1. Schema theory เป็นทฤษฎีเน้นการที่สมองจัดเก็บข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เข้าไว้ โดยการเชื่อมโยงสิ่งที่เราได้ยิน เห็น สัมผัส และทดลองจากสิ่งที่เรารู้ ถ้ามีการเชื่อมโยงที่ดีเข้าไว้ในความทรงจำระยะยาว ผู้เรียนก็จะสามารถเรียนรู้ข้อมูล และทำการตัดสินใจที่ดีได้เร็วมากและดีขึ้นเท่านั้น Schema เป็นโครงสร้างของข้อมูลเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนมโนทัศน์ (Concepts) ที่เก็บไว้ในความจำ โดยสรุปแล้ว Schema เป็นเหมือนชุดความรู้หลาย ๆ ชุดที่เอื้ออำนวยต่อการใช้ความรู้เหล่านั้น ในลักษณะที่แตกต่างกัน ทำอย่างไรเราจึงจะจัดการเรียนการสอนให้เกิดการพัฒนาของ Schemata ได้ วิธีหนึ่งที่สามารถทำได้ก็คือ การให้เรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ให้สมาชิกกลุ่มแก้ปัญหา ร่วมกัน และให้อธิบายว่า เหตุใดตนจึงคิดหาหนทางแก้ไขปัญหาวัยวิธีการดังกล่าว โดยเฉพาะการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกรณีศึกษา (case study) หรือกิจกรรมแก้ปัญหา (problem – based activity) จะช่วยพัฒนา Schemata ได้เป็นอย่างดี

2. Cognitive Flexibility ทฤษฎีนี้เน้นการนำเสนอการเรียนรู้ในสภาพที่เป็นจริง (authentic context) การออกแบบการเรียนการสอนด้วยทฤษฎีนี้จะนำเสนอเป็นกรณีศึกษาย่อย (mini-case

study) แล้วเสนอทางเลือกให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนอาจพบเห็นได้ในชีวิตจริง ผู้เรียนจะสามารถบูรณาการความรู้ใหม่กับความรู้เดิมเข้าด้วยกันและแก้ปัญหา

3. Generative learning ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะสร้างมโนทัศน์และความหมายที่สอดคล้องกับการเรียนรู้เดิม ยิ่งผู้เรียนมีความกระตือรือร้นการเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้น การเรียนรู้นั้นเป็นการผสมผสานที่เป็นทั้งนามธรรม และรูปธรรมของผู้เรียนเข้ากับประสบการณ์เดิมที่มีมาก่อน โดยเก็บไว้ในความจำและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้อย่างเข้าใจจึงเป็นการเรียนรู้อย่างท่องแท้

4. Motivational theory ทฤษฎีแรงจูงใจนี้เน้นถึงความสำคัญของการทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และคงความสนใจนั้นไว้ได้ยาวนาน โดยเน้นประเด็นแรงจูงใจ 4 ประการของเคลเลอร์ (ราเชน มีศรี. 2544: 39 – 40; อ้างอิงจาก Keller. 1993) คือ

4.1 ความสนใจ หมายถึง ความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนได้รับการกระตุ้นหรือไม่ และการกระตุ้นจะยังคงอยู่ได้ยาวนานตามเวลาอันควรหรือไม่

4.2 ความจำเป็น หมายถึง การที่ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจว่า การเรียนการสอนมีความสำคัญและจำเป็นต่อความพึงพอใจส่วนตัว และจะช่วยให้ตนเองประสบความสำเร็จในอนาคต

4.3 การคาดหวัง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีแนวโน้มว่า ตนเองจะประสบความสำเร็จได้ และความสำเร็จดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้โดยตนเองเป็นผู้กำหนด

4.4 การพึงพอใจ หมายถึง แรงจูงใจที่มีมาตั้งแต่เกิดของผู้เรียน และการตอบรับกับความสำเร็จที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา

5. Adult learning theory ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการด้วยกันของบรูคฟิลด์ (ราเชน มีศรี. 2544: 40; อ้างอิงจาก Brookfield. 1986) คือ

5.1 การกำกับตัวเอง (self-direction) หมายถึง การดูแลรับผิดชอบตัวเองในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่อันเป็นวัยแห่งการพึ่งพาตนเองและมีความรับผิดชอบ

5.2 ประสบการณ์ส่วนตัวที่เป็นแหล่งความรู้อันมีค่า

5.3 การประยุกต์ใช้โดยฉับพลัน หมายถึง การนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5.4 ความพร้อมในการเรียนรู้ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับบทบาทที่ผู้เรียนมีอยู่ในที่ทำงาน

6. Constructivism ทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้ในบริบทต่าง ๆ ความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่และสามารถใช้ได้อย่างเต็มที่นั้นจะได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้นหากนำไปใช้ในกิจกรรมที่มีความหมาย เจือปนในการเรียนรู้ตามหลักการของทฤษฎีนี้คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ซับซ้อนและผสมผสานกิจกรรมที่เป็นจริง การประเมินประสิทธิผลทางสังคมอันเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เนื้อหาการสอนที่สัมพันธ์สอดคล้องและเน้นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

7. Meaningful reception learning ทฤษฎีนี้ผู้เรียนอาจจะประสบมาก็ถือได้ว่ามีความหมายทั้งสิ้น ความหมายเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้ตีความประสบการณ์ของตนเอง โดยใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจบางอย่าง ดังนั้น การเรียนรู้อย่างมีความหมายจึงเป็นกระบวนการใน

การนำข้อมูลที่มีความหมายไปเชื่อมโยงกับสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อยู่แล้วในทางหลากหลาย และไม่สามารถเดาสุ่มได้

8. Metacognitive theory ทฤษฎีนี้มีผลอย่างมากในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันของออสแมน (ราเซน มีศรี. 2544: 40; อ้างอิงจาก Osman. 1992) โดยเน้นการควบคุมและประเมินการคิดของตนเองอยู่ตลอดเวลา รู้ว่าตนเองรู้อะไร ทำอะไร บกพร่องเรื่องอะไร จะแก้ไขอย่างไร ผู้ที่สามารถควบคุมและประเมินการคิดของตนเองได้ เรียกว่าเป็นผู้มีเมตาคอกนิชัน

ลักษณะเฉพาะของการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การเรียนรู้ตามสภาพจริงต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อทำให้การเรียนรู้เกิดผลกับตัวนักเรียนมากที่สุดซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเฉพาะของการเรียนรู้ตามสภาพจริง ตามที่ ราเซน มีศรี (2544: 41-42) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง จะต้องทำให้ข้อมูลข่าวสารทั้งหลายมีความหมายมีความสำคัญต่อผู้เรียน ในการกระทำดังกล่าวสภาพแวดล้อมที่การเรียนรู้เกิดขึ้นนั้นจะต้องมีความหมายด้วยเหตุใดผู้เรียนต้องเรียนรู้การแก้ปัญหาที่ไม่เคยเกิดขึ้นกับตนเองเลย ในขณะที่มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเขียน การอ่านในวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิชาอื่น ๆ อะไรคือสิ่งที่จำเป็นต้องเข้าไปผสมผสานกับความรู้เดิมของผู้เรียนกับสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ในโรงเรียน

บราวน์ โคลินส์ และ ดูกิด (Brown Collins; & Duguid. 1989) กล่าวว่า วิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การฝึกงานชำนาญ โดยพวกเขาได้นำหลักการดังกล่าวไปใช้ในโรงเรียน เช่น นำระบบการดำมาไว้ในโรงเรียน โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นวิทยากร หากมีปัญหาคิด ๆ ผู้เรียนจะได้ถามจากผู้เชี่ยวชาญ

วีกอทสกี (Vygotsky. 1986) ได้กล่าวโดยสรุปว่า การเตรียมผู้เรียนให้ผู้เรียนแบบค่อยเป็นค่อยไปจะช่วยผู้เรียนได้เมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ และให้ผู้เรียนทำงานอย่างอิสระได้เมื่อพวกเขาสามารถทำภารกิจบางอย่างได้สำเร็จด้วยตนเอง สภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงนั้นจะต้องผสมผสานความค่อยเป็นค่อยไปเพื่อเลื่อนระดับพัฒนาการของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องให้ข้อมูลสะท้อนกลับ

โรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างมากในการทำให้ประสบการณ์เดิมมีความแท้จริงมากขึ้นกับชีวิตของผู้เรียน ในการจัดประสบการณ์ที่เป็นจริงจะช่วยสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศก็มีส่วนอย่างมากในการสร้างสภาพแวดล้อมจริง ซึ่งไม่สามารถจัดหาได้มาก่อน เพราะเทคโนโลยีสามารถสร้างความค่อยเป็นค่อยไปกับผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้เข้าถึงเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ปกติไม่เคยพบเจอในโรงเรียนมาก่อนเลย

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ตามสภาพจริง

นิวแมน เซคคาตา; และวีลาจ (ราเซน มีศรี. 2544: 43; อ้างอิงจาก Newman. Secada; & Wehlage. 1995) ได้กล่าวถึงมาตรฐาน 4 ประการของการเรียนการสอนตามสภาพจริง ซึ่งแต่ละมาตรฐานจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และเข้าใจโครงสร้างการออกแบบการสอนในวิชาต่างๆ มาตรฐานเหล่านี้ ได้แก่

2.1 การคิดระดับสูง (higher-order thinking) เป็นการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลและความคิดโดยการสังเคราะห์ แยกแยะ อธิบาย หรือสรุป ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ใหม่และความเข้าใจในวิชาเหล่านั้น

2.2 ความรู้ลึก (deep knowledge) เป็นการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักหรือหลักการด้วยความละเอียด เพื่อสำรวจความเกี่ยวพันและสร้างความเข้าใจที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

2.3 การสนทนาที่มีปริมาณมาก (substantive conversation) เน้นการแลกเปลี่ยนการสนทนาระหว่างผู้เรียนและครู หรือผู้เรียนกันเองเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจ ความคิดต่าง ๆ และหัวข้อเรื่องร่วมกัน

2.4 การเชื่อมโยงโลกนอกชั้นเรียน (connections to the world beyond the classroom) นักเรียนจะเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่มีอยู่อย่างมากมายเข้ากับปัญญาส่วนรวมหรือประสบการณ์ส่วนตัว

มาตรฐานเหล่านี้จะช่วยให้ครูแต่ละคนและผู้สอนที่สอนเป็นคณะมั่นใจว่าได้สร้างโอกาสการเรียนรู้ตามสภาพจริงตั้งแต่การคิด ความรู้ การสนทนา การเชื่อมโยงโลกนอกชั้นเรียนจากสภาพแวดล้อมจากประสบการณ์ส่วนตัว

จากทฤษฎีการเรียนรู้ตามสภาพจริงและปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้วิจัยขอสรุปว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่เริ่มตั้งแต่ การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารในสถานการณ์ แล้วเรียนรู้ในข้อมูลข่าวสารนั้นแล้วสร้างเป็นโมทัศน์สำหรับตนเอง ผสมผสานกับแรงจูงใจเน้นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องรู้จักควบคุมประเมินการคิดของตนเองให้ได้ แต่ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนจนชำนาญจากผู้เชี่ยวชาญ แต่การฝึกฝนจะต้องค่อยเป็นค่อยไปเหมือนกับมีผู้คอยช่วยเหลือ จะทำให้ผู้เรียนมีการทำงานอย่างเป็นอิสระจนสามารถทำภารกิจได้ด้วยความสำเร็จตนเอง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ตามสภาพจริงไม่ว่าจะเป็น การคิดในระดับสูง ความรู้ที่ลึก การสนทนา และรู้จักเชื่อมโยงโลกภายนอกชั้นเรียนให้เข้ากับประสบการณ์ส่วนตัว สอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้สังครอบตัวเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์บวกกับความรู้เดิมของตนเอง ประกอบการสนทาค้นคว้าหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยี คือเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้เลือกรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับตนเองด้วยวิถีทางแห่งปัญญา

7. กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

สุนทร เชยชื่น (2543: 3) ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งจะรับหรือเลือกปฏิสระชาวสารเทคโนโลยีวิถีทางแห่งปัญญา

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 10 -15) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ด้าน ดังนี้

7.1 กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข

กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความดี ความงาม ความจริง วัยเด็กเล็กจะใช้สมองซีกขวาในการเรียนรู้ การอ่านการฟังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างกระบวนการคิด จินตนาการ การศึกษาพบว่า เด็ก ๆ ถ้าดูโทรทัศน์มากเกินไปจะไปสกัดกั้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็ก ๆ ทุกคนชอบฟังนิทาน เด็กจะไม่เบื่อถ้าครูสามารถเล่าเรื่องได้อย่างสนุกสนาน ได้รับความสนใจ ผูกทักษะการฟัง ความคิด ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม โดยผ่านนิทาน จากการศึกษาพบว่า นักปรัชญาสำคัญ ๆ ของโลกสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมได้จากเรื่องที่เคยได้ยินมา ตอนวัยเด็ก ผู้สอนจะกระตุ้นการคิด เป็นสื่อกลางที่จะขยายการเรียนรู้เกี่ยวกับความดีและค่านิยมให้กับผู้เรียนโดยเฉพาะในช่วงชีวิตของการเรียนรู้ในวัยนี้

กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความงาม เด็ก ๆ จะชอบร้องเพลง การสร้างสรรค์กิจกรรมทางศิลปะ ซึ่งจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางด้านค่านิยม ความดีความงาม และความสนุกทำให้สภาพจิตใจอ่อนโยน เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางมิติสุนทรียภาพ

กิจกรรมกลุ่มจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างสรรค์เจตคติในทางบวก เช่น กิจกรรม บทบาทสมมติ ศิลปะ และกีฬา จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านความร่วมมือ ได้เล่นและทำงานเป็นทีม นอกจากนั้นยังเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีการแสดงความคิดเห็น กล้าพูด การแสดงออกอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์

ส่วนวิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) (รุจิรี ภูสาระ; และ จันทราณี สงวนนาม. 2545: 165) เป็นการให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะใช้บทบาทเป็นเครื่องมือในการดึงความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ เจตคติ หรืออคติต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของผู้แสดงออกมาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วิธีการสอนโดยใช้การแสดงละคร (Dramatization) (รุจิรี ภูสาระ; และ จันทราณี สงวนนาม. 2545: 165) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพของเรื่องราวที่ต้องการเรียนรู้ประจักษ์ชัดด้วยตนเอง ทำให้เรื่องราวนั้นมีชีวิตขึ้นมา จึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนและจดจำได้นาน โดยการให้ผู้เรียนแสดงละครซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเนื้อหา และบทละครที่ได้

กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ทำให้เรื่องราวนั้นมีชีวิตขึ้นมาและสามารถทำให้ผู้แสดงและผู้ชมเกิดความเข้าใจและจดจำเรื่องนั้นได้นาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 9) ได้ระบุถึงการเรียนรู้อย่างมีความสุข ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขขณะเรียน ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขเสมอ จะเป็นฐานสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้อยากหรือมีฉันทะในการเรียนรู้ต่อเนื่องต่อไปเมื่อผู้เรียนมีความรักในการเรียนรู้อยู่เสมอก็จะเกิดนิสัยใฝ่รู้ตามมาได้ ความสุขโดยธรรมชาติจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำให้เกิดคุณภาพของจิตใจที่จะพร้อมในการเรียนในการทำงานอย่างไรก็ตามความสุขมีหลายระดับ ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการมีความสุขของผู้เรียนควบคู่กันไป อาจเริ่มที่ความสุขทั่วไปที่ต้องพึ่งพาครู พึ่งพาสิ่งล่อจากภายนอก เช่น ของขวัญรางวัล พัฒนาเป็นความสุขได้จากภายใน เช่น ความสุขจากการได้เรียนรู้ ได้เข้าใจ ได้หาคำตอบด้วยตนเอง และความสุขจากการมีจิตใจสงบจากการมีปัญญาเข้าใจตนเอง และเข้าใจธรรมชาติ เป็นต้น

เรียนอย่างไร ให้มีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 3-4) ได้ระบุถึงการเรียนรู้อย่างมีความสุข ควรเป็นดังนี้

1. พวกเราทุกคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่มีหัวใจมีความสามารถ
2. ครูมีความรัก ความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อพวกเราทุกคน
3. บทเรียนและกิจกรรม ทำให้พวกเราเกิดความรัก ความมั่นใจ และความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถปรับตัวได้ทุกที่ ทุกเวลา
4. พวกเราแต่ละคนได้เลือกเรียนรู้ตามความถนัด และความสนใจ
5. สิ่งที่เราเรียนรู้ไม่สูญเปล่า เรานำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

กระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขมีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544:

3-4)

1. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปหายาก เพื่อให้เข้าใจเรียนรู้ได้ทุกคน
2. วิธีการเรียนสนุก ตรงกับความสนใจใคร่รู้
3. ให้โอกาสคิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง โดยมีครูคอยให้คำปรึกษา ไม่ใช่ได้แต่ท่องจำนำไปใช้ไม่เป็น
4. สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติรอบตัวไม่มัวนั่งอยู่ในห้องเรียนยังมีโลกกว้างให้เรียนรู้
5. มีกิจกรรมหลากหลายสนุก เรา่ใจ ทำท่าย ให้อยากเรียนรู้
6. มีสื่อการเรียนที่เร้าใจให้พวกเราจริงจังและปฏิบัติได้
7. การเรียนการสอนควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกบทเรียน เมื่อเราเติบโตขึ้น จะได้เป็นคนดีและทำประโยชน์เพื่อสังคมและชุมชนต่อไป
8. ประเมินผลการเรียนด้วยวิธีหลากหลาย ให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนเพื่อที่เราจะได้ปรับปรุงตัวเองได้ดียิ่งขึ้น ไม่ใช่สอบแต่ความรู้ความจำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2547: 8) ได้วางหลักการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขโดยมีองค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุข คือ ก) เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง ข) ครูให้ความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง ค) เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา ง) เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจของตนเอง จ) บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจใญ่อยากค้นหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ฉ) สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้แก่

1. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปหายาก และมีความต่อเนื่อง
2. วิธีการเรียนสนุก จูงใจ และไม่กดดัน
3. พัฒนาและส่งเสริมการคิด
4. สัมพันธ์กับธรรมชาติ
5. กิจกรรมหลากหลายสำหรับทุกคน
6. สื่อการสอนเข้าใจและตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ชัดเจน
7. ประเมินพัฒนาการของเด็กโดยรวม ไม่เน้นแต่ด้านวิชาการ

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า การทำกิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมติ การทำงานเป็นทีม การแสดงละคร เป็นกิจกรรมหลักในกระบวนการนี้ ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด สร้างจินตนาการ จนเกิดความสุขระหว่างความดี ความงาม ความจริง ถ้าผู้เรียนเข้าใจความสุขดังกล่าวก็น่าจะสามารถสร้างความสุขให้กับผู้เรียน

7.2 กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้

การเรียนรู้ที่จะรู้โดยการเชื่อมโยง ความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวางและเพียงพอกับโอกาสที่จะสามารถทำงานในระดับลึกได้ และการเรียนที่จะรู้อย่างหมายถึง วิธีการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ (Learning how to learn) เพื่อจะได้ประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาที่มีให้ตลอดชีวิต กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับเพื่อที่จะรู้ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดจำแนก และการคิดเชื่อมโยง ซึ่งมีขั้นตอนและทักษะกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้วิธีการคิดแก้ปัญหา การคิดคาดการณ์ล่วงหน้า และการคิดสร้างสรรค์ (วิชย วงษ์ใหญ่. 2542: 11)

ทักษะการคิดแก้ปัญหา เมื่อผู้เรียนเผชิญกับปัญหาควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) หยุดคิด เพื่อทำความเข้าใจกับปัญหา 2) ค้นหาสาเหตุที่มาของปัญหาที่แท้จริง 3) การแสวงหาทางเลือก โดยคิดถึงวิธีการแก้ปัญหา แสวงหาทางเลือกที่ดีมีความเป็นไปได้ 4) ปฏิบัติตามทางเลือกที่เลือกไว้ สังเกตการกระทำอย่างละเอียด 5) ประเมินผลเพื่อสะท้อนผลที่ได้ การฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานให้เกิดทักษะการตัดสินใจ การฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชื่อมโยงและการคิดคาดการณ์ล่วงหน้า

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการพินิจพิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล สิ่งที่จะช่วยให้เรามีวิจารณญาณที่ดีได้ คือ การคิดรอบคอบ คิดละเอียด คิดทบทวน คิดอย่างมีเหตุผล คิดถูก คิดยาวไกล เป็นต้น

ส่วนการคิดสร้างสรรค์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 9) เชื่อว่าความคิดเช่นนี้จะทำให้เราสามารถสร้างหรือค้นพบสิ่งใหม่ ๆ คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ คือ คนที่คิดหลากหลาย คิดคล่อง คิดกว้าง คิดแหวกแนว เป็นต้น ดังนั้นการเรียนรู้จึงควรมีกิจกรรมที่กระตุ้นและส่งเสริมให้เราได้คิด ได้ค้นคว้า ได้แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ให้เราได้ฝึกการเผชิญสถานการณ์ และการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น

การคิดมีระเบียบและคิดมีเหตุผล สมุณทา พรหมบุญ; และคนอื่น ๆ (2540: 17) จะเน้นหนักที่วิธีการคิด 5 วิธี ดังนี้

1. การแยกแยะองค์ประกอบของข้อมูล หรือกระจายเนื้อหาให้เป็นส่วนย่อย เพื่อให้มองเห็นสภาวะของสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดถึงแก่นสารสาระมากยิ่งขึ้น
2. การสืบสาวเหตุปัจจัย เนื่องจากสภาวะทั้งหลายล้วนเป็นผลของเหตุ และสภาวะนั้นก็อาจจะเป็นเหตุผลของผลที่จะเกิดขึ้นต่อไปอีก
3. การวิเคราะห์ที่ละด้านให้ครบถ้วน หมายถึง การจำแนกแจกแจงข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ ไม่มองปัญหาหรือสรุปคำตอบของปัญหาแต่เพียงด้านเดียว
4. การคิดแก้ปัญหา หมายถึงการเข้าใจตัวปัญหาอย่างชัดเจนรู้ที่มาของปัญหา รู้ภาวะของการสืบปัญหา และรู้ขั้นตอนที่จะแก้ปัญหานั้น ข้อนี้คือ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ที่เป็นแนวทางการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ในปัจจุบันนี้
5. การคิดประยุกต์ หมายถึงการพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ของหลักการและความมุ่งหมาย เพื่อปฏิบัติได้ถูกต้องไม่คลาดเคลื่อนไปจากความมุ่งหมาย

การฝึกอบรมให้นักเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learn how to learn) เรียนรู้วิธีการฟัง การจดบันทึก การอ่าน การจับประเด็น การคิดวิเคราะห์ การซักถาม อภิปราย การพูด การเขียน ผู้ที่เล่นบทบาทที่สำคัญที่สุดในการฝึกผู้เรียนก็คือ “ครู” ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอน โดยการสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ ให้นำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในยุคของการปฏิรูปการศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์. 2545: 9)

ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชาตรี สรรณู (2545: 84-85) ได้กล่าวถึงต้องมีการจัดกิจกรรมดังนี้

1. ฝึกให้นักเรียนเรียนรู้แล้วบันทึกเป็นความคิดรวบยอดไว้อย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ คือหยุดทบทวนหยดแรกแห่งการเรียนรู้
2. ฝึกให้นักเรียนนำความคิดรวบยอดจากการเรียนรู้ครั้งแรกไปค้นคว้าหาความรู้แล้วสร้างเป็นความคิดรวบยอดใหม่เขียนให้เห็นภาพรูปธรรมนำสู่นามธรรม

3. นักเรียนฝึกนำความคิดรวบยอดที่กลั่นกรองได้มาเขียนพรรณนาความ เป็นการขยายความคิดวิเคราะห์เพิ่มเติม ค้นหาข้อมูลจากเอกสารตำราวิชาการ จากภูมิปัญญามนุษย์ในท้องถิ่น อภิปราย สรุป เป็นความรู้ที่ได้นี้ใหม่ กลั่นเป็นความคิดรวบยอดของความรู้ใหม่

4. ฝึกให้ถึงขนาดเมื่อมีเหตุการณ์ใหม่ที่อยู่ในเส้นทางเดิมที่สามารถนำประสบการณ์เดิมที่พัฒนาแล้วมาแก้ปัญหา ศึกษา ค้นคว้า สังเกต อภิปราย เหตุการณ์ใหม่หรือปรากฏการณ์ใหม่นั้นได้

5. ฝึกสามารถนำข้อมูลและความรู้ที่ผ่านการอภิปรายสรุปเป็นความคิดรวบยอดหลาย ๆ ประเด็นมาจัดกลุ่มจากสิ่งที่สังเกตจากหลากหลายข้อมูล หลากหลายความคิด แล้วนำมาอภิปรายหาข้อสรุป สร้างเป็นความรู้ใหม่ขึ้นมาอีก และสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน

6. ฝึกให้นักเรียนมีความชัดเจน ตั้งประเด็นปัญหา ตั้งสมมติฐาน สร้างเครื่องมือหรือวิธีการแก้ปัญหา และมีความละเอียดในการสังเกต ค้นหาข้อมูล รวบรวมข้อมูลที่ต้องการนำมาเป็นเครื่องมือในการค้นหาคำตอบ

7. ฝึกให้นักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาเปรียบเทียบสู่การอธิบาย/บรรยาย/พร้อมสรุปและเขียนรายงานเป็นตำราเรียนเขียนด้วยเด็กได้

8. ฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดเชื่อมโยงสิ่งที่ค้นพบได้กับชีวิตแห่งความเป็นจริง หรือนำชีวิตแห่งความเป็นจริงของตนไปเชื่อมโยงกับเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมสร้างเป็นข้อปฏิบัติที่สามารถนำสู่ความเป็นผู้มีจิตอิสระภาพและสงบสุขได้

ชาตรี สาราญ (2545 : 85) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นคือการรู้วิธีการเรียนรู้ (Learning how to learn) นี่คือการเรียนรู้จากสภาพจริง นี่คือการเรียนรู้จากสถานการณ์แห่งความเป็นจริง นี่คือการเรียนรู้จากชีวิตโยงสู่ชีวิต และนี่คือการเรียนรู้ในยุคนวัตกรรมการศึกษา หรือเรียกว่า เรียนรู้แบบผู้เรียนมีอาชีพ

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้เน้นการแสวงหาความรู้ กิจกรรมหลักของกระบวนการนี้ ควรเริ่มต้นที่การอ่าน การฟัง การบันทึก จับประเด็นแล้วนำมาคิดวิเคราะห์แยกแยะประเด็น มีการซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ แล้วมีการคาดการณ์ล่วงหน้า ถึงผลที่เกิดขึ้นเพื่อทำให้เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์สำหรับผู้เรียนแล้วนำไปใช้ได้แต่ต้องเชื่อมโยงให้เข้ากับความเป็นจริงของชีวิตนำไปปฏิบัติเพื่อความสงบสุขได้

7.3 การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน

เป้าหมายของกระบวนการเรียนที่จะทำไม่ใช่เพื่อผู้เรียนเกิดแต่ทักษะทางอาชีพเท่านั้น แต่ยังได้รับความรู้ความสามารถที่กว้างขวาง ที่จะดำเนินการกับสถานการณ์ที่หลากหลาย และการทำงานเป็นทีม รวมทั้งการเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องราวของสภาพสังคมต่าง ๆ ของผู้เรียนเผชิญอยู่ รวมทั้งประสบการณ์ การทำงานอันสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น หรือในระดับกว้างที่มีความหลากหลายทางการศึกษาและงานต่าง ๆ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542: 12)

การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน โดยการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ตนเองและการพัฒนาความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เกิดความผูกพันซึ่งกันและกันจากประสบการณ์กระบวนการกลุ่ม การทำโครงการที่ประสบความสำเร็จด้วยกันและมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดความขัดแย้งด้วยความมีน้ำใจที่เคารพต่อคุณค่าของเสียงส่วนใหญ่ ความเข้าใจระหว่างกันและกันโดยไฝหาความเสมอภาคและเสรีภาพ มีค่านิยมว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเชื่อมั่นว่ามนุษย์สามารถแก้ไขปัญหาได้

ทักษะการวิเคราะห์ตนเองจะเกิดขึ้นโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ในด้านดีจะด้านเสียและจุดด้อย สมาชิกในกลุ่ม

5. วิธีสอนต้องพุ่งเป้าไปที่ให้นักเรียนรู้จักใช้ความรู้ และรู้จักให้เหตุผลอันซับซ้อน แทนที่จะสนใจให้จดจำข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

นอกจากนี้ ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (พรพิไล เลิศวิชา. 2544: 124; อ้างอิงจาก ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. 2543: 34) ได้กล่าวว่าตามปรัชญา Constructivism นั้น การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อเด็กสะท้อน องค์ความรู้ที่เขามีออกมาในการมีบทบาทหรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์แวดล้อมตัวเขา และการสอนให้คิดและสร้างองค์ความรู้นั้นจะต้องทำให้เกิดสิ่งต่อไปนี้ขึ้นในตัวเด็ก

1. มีทัศนคติในเชิงบวกต่อการแสวงหาความรู้
2. รู้จักหาความรู้และบูรณาการความรู้
3. รู้จักขยายขอบเขต และรู้จักวิธีค้นคว้าให้ได้มาซึ่งรายละเอียดในองค์ความรู้
4. รู้จักใช้ความรู้อย่างมีความหมาย
5. มีพฤติกรรมและจิตใจที่สร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองนี้ ศรีนรินทร์ ไชยบุรี (2545: 5) ได้กล่าวว่าจะทำให้ผู้เรียนสร้างแนวความคิดหลักอยู่ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นต้องมีการสอนภายในห้องเรียนเท่านั้น แต่จะได้จากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ การเรียนรู้ตามแนวคิดนี้ จะเกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไขดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการแอคทีฟ (Active process) ที่เกิดขึ้นเฉพาะตัว การสอนโดยวิธีบอกเล่าซึ่งเป็นกระบวนการพาสซีฟ (Passive process) จะไม่ช่วยให้เกิดการพัฒนาแนวความคิดหลักแต่อาจเป็นวิธีให้ข้อมูลทางหนึ่ง
2. ความรู้ต่าง ๆ จะถูกสร้างด้วยตัวนักเรียนเองโดยใช้ข้อมูลที่รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์เดิมมาช่วยในการตัดสินใจ
3. ความรู้และความเชื่อของแต่ละคนจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และสังคมที่นักเรียนได้พบเห็นมาเป็นตัวตัดสิน และใช้เป็นข้อมูลในการสร้างองค์ความรู้ใหม่
4. ความเข้าใจจะแตกต่างจากความเชื่อ และความเชื่อจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างแนวคิดและการเรียนรู้ ดังนั้น ครูจึงเป็นเพียงผู้ค้นหาความรู้เดิมของนักเรียน แล้วจัดสถานการณ์ใหม่เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้น

นอกจากนี้ สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2547: 91) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสรคณิยม (Constructivism) มีความเชื่อพื้นฐานว่า ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้โดยอาศัยประสบการณ์แห่งชีวิตที่ได้รับเพื่อค้นหาความจริง ครูควรจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนสร้างความรู้ที่มีความหมาย และเกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระของวิชาต่าง ๆ ตลอดจนจริยธรรม คุณธรรม และสังคม

หลักการของทฤษฎีสรคณิยม แอบบรัสคาโต้ได้กล่าวว่ามีหลักการ 3 ประการดังนี้ (สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ . 2547: 92; อ้างอิงจาก Abruscato. 1966)

1. คนเราจะไม่รู้อย่างแท้จริงว่าโลกเป็นอย่างไรจนแต่ละคนจะสร้างความเชื่อเกี่ยวกับโลกหรือสิ่งต่าง ๆ ขึ้นจนเชื่อว่ามันคือ ความจริง

2. คนเรามีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่แล้ว หากได้รับข้อมูลหรือสถานการณ์ใหม่เพิ่มเติมเขาอาจเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่มีอยู่เดิมได้

3. คนเราสร้างความจริงบนพื้นฐานของ 1) ความเชื่อที่มีอยู่ก่อนแล้ว 2) ความสามารถในการให้เหตุผล และ 3) ความปรารถนาที่จะประสานความเชื่อกับสิ่งที่ตนสังเกตได้เชิงประจักษ์

ดังนั้นบทบาทของครูในการสอนตามทฤษฎีสมรรถนิยม มาร์ติน; และคนอื่น ๆ (สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. 2547: 94-95; อ้างอิงจาก Martin; et al. 1994) ได้กล่าวไว้มีดังนี้

1. ผู้นำเสนอกิจกรรม (presenter) คือครูลดการบรรยาย แต่เป็นผู้สาคิตและเสนอกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียน พร้อมทั้งสร้างทางเลือกให้นักเรียนแต่ละคนได้รับประสบการณ์ตรง

2. ผู้สังเกต (observer) คือ เป็นผู้สังเกตการปฏิบัติงานของนักเรียน ซึ่งสะท้อนถึงความคิดของนักเรียน สังเกตปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน และนักเรียนกับครู เพื่อที่จะจัดทางเลือกในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

3. ผู้ตั้งคำถามและผู้เสนอปัญหา (question asker and problem poser) คือเป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้โดยการตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความคิดของนักเรียน และนำเสนอข้อมูลเพื่อให้นักเรียนพัฒนามโนทัศน์

4. ผู้จัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (environment organizer) คือเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยการสร้างบรรยากาศ ได้แก่ จัดกิจกรรมที่เหมาะสม และให้อิสระแก่นักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรม

5. ผู้ประสานการประชาสัมพันธ์ (public relations coordinator) คือ เป็นผู้กระตุ้นและการสนับสนุนการรวมกลุ่มของนักเรียน และยอมรับความหลากหลายของนักเรียนภายในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาสัมพันธ์ภาพในหมู่เพื่อน พร้อมทั้งชี้แจงและให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลอื่น ๆ เกี่ยวกับผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการสอนตามทฤษฎีสมรรถนิยม

6. ผู้รวบรวมข้อมูลทางการเรียนรู้ (documenter of learning) คือเป็นผู้ตรวจสอบและวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียน

7. ผู้สร้างทฤษฎี (theory builder) คือเป็นผู้ช่วยให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ และได้สร้างความรู้ด้วยแบบแผนอย่างมีความหมายด้วยตัวของนักเรียนเอง

ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีสมรรถนิยม สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2547: 95) ได้กล่าวว่าครูควรออกแบบกิจกรรมให้มีลักษณะดังนี้

1. ผู้เรียนต้องเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเองจนค้นพบหรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยครูต้องออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าอย่างผสมผสานกัน จนก่อให้เกิดการลงมือปฏิบัติ

2. กิจกรรมการเรียนรู้ควรเชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้เรียนเกิดความเข้าใจได้เร็วและง่ายขึ้น

3. กิจกรรมการเรียนรู้ควรสะท้อนโลกแห่งความเป็นจริงหรือใกล้เคียงชีวิตจริงมากที่สุด เพราะจะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ชัดเจน และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างเหมาะสม และเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

4. กิจกรรมการเรียนรู้ ควรเป็นกิจกรรมกลุ่มเล็ก เพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและเจตคติ ตลอดจนทักษะทางสังคม การจัดกิจกรรมกลุ่มควรมีนักเรียน กลุ่มละ 2-6 คน โดยกิจกรรมกลุ่มไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกกลุ่ม ทั้งนี้เพราะ

- นักเรียนแต่ละกลุ่มอาจมีความรู้พื้นฐานที่ไม่เท่าเทียมกัน
- นักเรียนแต่ละกลุ่มอาจมีกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความสามารถ ความถนัด และความสนใจไม่เท่ากัน

- ครูต้องการใช้เวลากับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษ

- ครูต้องการให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงาน (ที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มซึ่งไม่เหมือนกัน) มาแลกเปลี่ยน

- สื่ออุปกรณ์มีน้อย หรือหายาก หรือราคาแพง

ส่วนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 30-31) ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ คน ทุก ๆ ด้านคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลตามความต้องการ ความสนใจ และความพร้อมเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การทำโครงงาน การทำงานเป็นกลุ่ม โดยคำนึงถึง จุดมุ่งหมายหรือความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน ความรู้เดิมของผู้เรียนและสาระที่จะเรียนรู้ใหม่ การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำโดย

1. ให้โอกาสผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ แนวคิดหลัก (main concept)

2. กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดตามสิ่งที่น่าสนใจ ข้อมูลใหม่เพื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดหลัก ทำการวิเคราะห์ สรุป และจัดระเบียบความรู้ใหม่

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลที่สำคัญ ๆ และทันสมัย เพราะปัจจุบันมีความซับซ้อนของสังคม และโลกเพื่อเป็นการขยายขอบฟ้าการเรียนรู้ให้กว้าง มีความหลากหลายและเป็นไปตามสภาพจริง ความรู้ใหม่มักจะเกิดขึ้นได้จากการสังเคราะห์และเชื่อมโยงในการฝึกกระบวนการคิดแบบวิเคราะห์สัมพันธ์กันอันจะนำไปสู่การคิดสร้างสรรค์ นำไปสู่การคิดขั้นสูงต่อไป

4. สร้างโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง และให้มีการแลกเปลี่ยนทั้งความคิดเห็น วิธีการแก้ปัญหา จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น

5. ให้ผู้เรียนตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่จะต้องปรับปรุงอยู่เสมอ และไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวสำหรับการดำเนินการ

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่าการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน ในกระบวนการนี้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทักษะทางสังคมเพื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข กิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้จะต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ตนเอง ในด้านดีและด้านเสีย ว่าตนเองเป็นอย่างไร แล้วพยายามทำความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้กับผู้เรียน ดังนั้นกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการของกระบวนการนี้คือ การทำโครงการ และการใช้กิจกรรมกลุ่ม

7.4 การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น

กระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ และผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเสริมสร้างเป็นบุคลิกภาพส่วนตัว สามารถแสดงออกที่สร้างสรรค์และอิสระ (Assertion) มีทักษะการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง โดยไม่มีความก้าวร้าว (Aggression) การแสดงออกที่เหมาะสมและสร้างสรรค์เป็นการแสดงออกในการป้องกันสิทธิส่วนบุคคลของผู้เรียนโดยแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการต่างๆ อย่างตรงไปตรงมาจริงใจเหมาะสมกับสถานการณ์มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นมิตรโดยไม่ล่วงเกินสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นด้วยวิถีทางแห่งปัญญา และจากความรู้สึกนึกคิดที่ดีงามและสร้างสรรค์ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542: 14)

การเรียนรู้ที่เห็นคุณค่าของตนเองและเห็นคุณค่าของผู้อื่น (Self Esteem) มีพลังแห่งความเชื่อมั่นในทุก ๆ อารมณ์ ความรู้สึก การกระทำ พฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม รวมทั้งความสามารถของเรา จะมีความสัมพันธ์แบบองค์รวมและตรงกับภาพพจน์ของตนเอง การเห็นคุณค่าและความสำคัญในความเป็นมนุษย์ ทำให้ผู้เรียนตระหนักดีว่า เราคือใคร เราสามารถเป็นอะไร และสามารถทำอะไรได้ จะให้ความสำคัญแก่บุคคลอื่น (Significant) รับรู้ความสามารถของตนเองและของผู้อื่น (Competence) ว่าแต่ละคนมีความเก่งและความสามารถที่ไม่เหมือนกัน นอกจากนั้นยังเชื่อพลังแห่งความเชื่อมั่นในตน (Power) การเชื่ออำนาจในตน เชื่อในผลของการกระทำ ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ลักษณะของการมุ่งอนาคต รวมทั้งมีคุณธรรม (Virtue) ความดีงามกำกับความคิดและพฤติกรรม อันเป็นชีวิตแห่งการเรียนรู้ที่จะพัฒนาเป็นบุคลิกภาพส่วนตนและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างสง่างาม

ผู้เรียนได้รับโอกาสเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้รับการพัฒนาสติปัญญา (Intelligence Quotient) เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล รวมทั้งมีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของตนเอง และการควบคุมอารมณ์ (Emotion Quotient) โดยมีการรู้จักและรู้ทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้จักรอคอย รู้จักเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น รวมทั้งรู้จักรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ซึ่งจะเป็นบุคคลที่มีทั้ง IQ และ EQ จะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

กรมสุขภาพจิต (2546: 2-3) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ที่ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ 3 ประการคือ ดี เก่ง สุข

ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง ต้องรู้จักอารมณ์ ควบคุมความต้องการของตนเองและแสดงออกอย่างเหมาะสม

- ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น ต้องใส่ใจ เข้าใจ และยอมรับผู้อื่น แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

- ความสามารถในการรับผิดชอบ ต้องรู้จักการให้ รู้จักการรับ รู้จักรับผิด รู้จักการให้อภัย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม

เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ดังนี้

- ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ และมีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย

- ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ต้องรับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและมีความยืดหยุ่น

- ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออก และแสดงความเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ

- ภูมิใจในตนเอง ต้องเห็นคุณค่าในตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง

- พอใจในชีวิต รู้จักมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

- มีความสงบทางใจ มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย และมีความสุขทางจิตใจ

กรมสุขภาพจิต (2546: 25) ได้กล่าวถึงเทคนิคการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในสถานศึกษา คือ

1. ประชาธิปไตยในการเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย มีความอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น มีความเคารพในกันและกัน ครูรับฟังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าคุณค่าของเขาคือสิ่งที่ได้รับฟัง ไม่ใช่สิ่งที่ไม่มีความหมายหรือไร้ความสนใจ

2. เรียนรู้เรื่องอารมณ์ หน้าที่ของครูอาจารย์ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์คือการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความรู้สึก อารมณ์ของตน มีการแสดงออกที่เหมาะสมกับบุคคลและสถานที่ มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

3. เริ่มต้นให้ดี เริ่มที่ครู การเริ่มต้นที่ดีที่สุดคือ การที่ครูอาจารย์ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้เรียน โดยการทำในสิ่งที่ตนเองพร่ำสอน เช่น เรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก บุคลิกลักษณะของตนเอง ระมัดระวังคำพูดและการแสดงอารมณ์ให้เหมาะสมอยู่เสมอ

ส่วนเทคนิคการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับตนเอง กรมสุขภาพจิต (2546: 26) ได้กล่าวดังนี้

1. รู้ตัว รู้ตน หมายถึง การรู้ความเป็นไปได้อะไรของตัว รวมทั้งความพร้อมในด้านต่าง ๆ รู้ทั้งจุดเด่นและจุดด้อย รู้เท่าทันอารมณ์ รู้สาเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกนั้น ๆ รู้ว่าผลที่จะตามมาเป็นอย่างไร ประเมินความสามารถตนเองได้ตามความเป็นจริง และนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม

2. รู้ทัน รู้ควร หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับความรู้สึกของตนเอง เช่น จัดการกับความโกรธ ความไม่พอใจ ความหงุดหงิดได้ สามารถควบคุมตนเองให้ทำในสิ่งที่ถูกที่ควรได้ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ใจกว้างสามารถรับฟังความคิดและข้อมูลใหม่ ๆ ตลอดจนปรับตัวต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

3. รู้สร้างกำลังใจ หมายถึง การมีแรงบันดาลใจที่จะทำให้เกิดความพยายามในการก้าวสู่เป้าหมายอย่างไม่ท้อถอย มีความตั้งใจที่จะทำให้ดีที่สุดที่สุดในสิ่งที่รับผิดชอบ เมื่อมีปัญหาที่ไม่ท้อแท้หมดกำลังใจ รู้จักมองโลกในแง่ดีและพยายามหาทางปรับปรุงแก้ไขจนถึงที่สุด

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ เริ่มจากรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองในการแสดงออก รู้จักการแสดงความคิดเห็น แสดงความเป็นมิตร บ่งบอกถึงความเชื่อมั่นของตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักการรอคอย แสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ง่ายขึ้น กิจกรรมของกระบวนการนี้สามารถสอดแทรกอยู่ในกิจกรรมอื่น ๆ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้

7.5 การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 15) ได้กล่าวว่าในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งข่าวสาร เทคโนโลยีและสังคมแห่งการเรียนรู้ บุคคลจะดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning person) ซึ่งได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ มีเจตคติ ค่านิยมเกี่ยวกับการเรียนที่ดี การเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข เรียนรู้ที่จะรู้ เรียนรู้ที่จะทำ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันและเรียนรู้ที่จะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง พื้นฐานการพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นบุคคลที่รู้วิธีการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์อย่างต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิตซึ่งผู้สอนจะต้องสร้างศรัทธาและปัญญาให้กับผู้เรียนได้สั่งสมประสบการณ์การเรียนรู้ให้พัฒนาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิต การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้นั้นก็คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีวิถีหาความรู้ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะติดตัวไปจนตลอดชีวิต ดังนั้น ทักษะการแสวงหา

ความรู้จึงเป็นทักษะจำเป็นของคนทุกคนที่ช่วยให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ต้องการไม่ว่าเมื่อใด (หน่วยศึกษานิเทศก์. 2545: 11)

ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2545: 14-15) ได้กล่าวว่า เป็นการพัฒนาหรือฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่หาความรู้ รักที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติของตน รักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งรู้จักปรับตัวไปตามกระแสต่าง ๆ ในโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาผู้เรียนจะต้องดำเนินการโดยใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่ไม่ใช่การสอนให้ผู้เรียนมีความรู้แต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอ โดยมีวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คือ

1. จัดให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เพราะในปัจจุบันข้อมูลความรู้มีอยู่มากมาย จึงเป็นไปได้ที่บุคคลจะสามารถรู้ทุกสาขาวิชา ดังนั้น ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้พื้นฐานอย่างกว้าง ๆ และมีโอกาสศึกษาบางวิชาอย่างลึกซึ้งเพื่อให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสาขาอื่น ๆ เพิ่มเติมได้ตามความจำเป็นในอนาคต โดยสามารถโยงความรู้พื้นฐานที่มีอยู่อย่างมาใช้ในการพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าในเรื่องของความรู้ได้

2. พัฒนาผู้เรียนให้มีเครื่องมือสำหรับแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่รักการเรียนรู้ จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีเครื่องมือที่จะใช้แสวงหาความรู้ได้ก่อน เครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต ได้แก่ คณิตศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการคิดคำนวณ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา วิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้ที่ผู้เรียนจะได้ฝึกการสังเกต ตั้งคำถาม ทดลอง วิเคราะห์ หาคำตอบ และอธิบายให้เหตุผล ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลที่ใช้แสวงหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง และคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงวิทยาการสมัยใหม่ที่จะช่วยในการค้นหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างไม่สิ้นสุดโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. สร้างแรงจูงใจให้ผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เมื่อผู้เรียนมีความรู้พื้นฐาน และมีเครื่องมือสำหรับแสวงหาความรู้แล้วต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนรักที่จะเรียนอยู่เสมอ โดยให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้สึกถึงถึงความจำเป็นของการศึกษาที่มีต่อบุคคลในทุกช่วงชีวิต ให้เห็นว่าการเรียนรู้นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ยาก และเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ทำได้ในทุกช่วงชีวิตของคน ดังนั้น สิ่งที่ทำให้ผู้เรียนรักควรสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียนด้วย โดยอาจเป็นสภาพการณ์หรือปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องเผชิญในชีวิต เป็นเรื่องที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ ซึ่งผู้เรียนจะได้นำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองได้ ทำให้เห็นคุณค่าของการแสวงหาข้อมูลและนำข้อมูลนั้นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

4. ทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่ายและสะดวก ต้องทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนอยู่เสมอ และสามารถเรียนรู้อยู่ได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ดังนั้น จึงควรมีการสร้างเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างศูนย์สื่อในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายรวมทั้งมีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งทำให้บุคคลสนใจเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้น หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543: 19) ได้ระบุผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้เรียนประเมินความต้องการจำเป็นของตนเองว่า ต้องการแสวงหาความรู้ในเรื่องใด

2. จัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ จำเป็นต้องใช้ทักษะใดบ้าง เช่น ทักษะในการหาแหล่งเรียนรู้ ทักษะการอ่าน ทักษะการสัมภาษณ์ ทักษะการเขียน ฯลฯ

3. วางแผนการศึกษาค้นคว้า

- เป้าหมาย
- แหล่งเรียนรู้ที่ใดบ้าง (สถานที่ และบุคคล)
- เวลาที่ใช้
- ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นคู่ เป็นกลุ่มย่อย
- เมื่อมีปัญหาจะปรึกษาใคร
- จะศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีใด

4. ศึกษาค้นคว้า ควรมีขั้นตอนดังนี้

4.1 กำหนดหัวข้อ ขอบข่าย และวิธีศึกษารายละเอียดของหัวข้อ

4.2 หาแหล่งข้อมูล นอกจากจะหาแหล่งข้อมูลแล้ว อาจหาจากแหล่งความรู้อื่น ๆ อีกมากมาย เช่น การพูดจากับคนทั่วไป จากการดูภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ จากสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากชุมชนและจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

4.3 ใช้ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์ เพื่อเลือกข้อมูลที่ต้องการ โดยต้องพิจารณาว่าเป็นข้อมูลที่จริง เชื่อถือได้และถูกต้อง คัดเลือกเฉพาะหัวข้อที่อยู่ในขอบข่ายของหัวข้อเท่านั้น

4.4 เปรียบเทียบข้อมูล และเสนอความคิดเห็นของตนเอง

4.5 นำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ และน่าสนใจให้เหมาะสมกับข้อมูล เช่น เป็นแผนภูมิ รูปภาพ แผนผัง ใช้วิธีการนำเสนอที่เหมาะสม

4.6 ประเมินผล เมื่อได้นำเสนอผลงานแล้วควรประเมินการทำงานของตน เพื่อพิจารณานำข้อดีข้อด้อยไปพัฒนางานต่อไป

ดังนั้นบทบาทของผู้เรียนมีดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2543: 20)

1. เป็นคนช่างอ่าน ดู ฟัง ถาม สังเกต บันทึก กระตือรือร้นชวนหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

2. เห็นความสำคัญของการอ่าน มีทักษะการอ่าน และสามารถใช้ทักษะการอ่านได้อย่างคล่องแคล่วในการแสวงหาความรู้

3. สามารถเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาตนเอง และงานได้อย่างต่อเนื่อง

4. รู้จักค้นคว้า อ้างอิง แหล่งข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

5. สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา และในท้องถิ่น
6. มีความสนใจเรียนรู้ด้วยวิธีการใหม่ ๆ เช่น หาคำตอบจากคำถามต่าง ๆ ทำรายงานจากปัญหา เขียนบทความ ตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล ฯลฯ
7. มีความสามารถสรุปประเด็นการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง
8. มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน
9. กล้าซักถาม กล้าวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และกล้าแสดงความคิดเห็นจากข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา
10. เป็นนักเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลใหม่ ๆ ได้

จากหลักการของกระบวนการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า วิธีการแสวงหาวิธีเรียนของผู้เรียนเพื่อให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้นั้น ต้องรู้จักเลือกเรื่องที่จะศึกษา หาข้อมูลตรงกับประเด็นเลือกวิธีการหาข้อมูลไม่ว่าจะเป็นการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด หรือคอมพิวเตอร์ แต่ต้องสามารถเขียนเป็นรายงานได้ถูกต้อง ทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลใฝ่เรียน ใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงดังกล่าวข้างต้นมีอยู่ 5 กระบวนการ ผู้วิจัยศึกษาโดยเริ่มจากให้เรียนรู้ ความดี ความงาม และความจริงให้สมดุลเพื่อเสริมสร้างมิติสุนทรียภาพ ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นผู้เรียนจะต้องเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างเป็นกระบวนการ และเรียนรู้สภาพแวดล้อมทางสังคมในท้องถิ่นเพื่อจะอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข และกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับหลักการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพราะเป็นหลักการที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกันดังหลักการทฤษฎีที่กล่าวสนับสนุนไว้ข้างต้น

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

กรมสามัญศึกษา (2541: 52-53) ได้ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ทั้ง 4 ด้านตามความคิดเห็นของครูอาจารย์พบว่า

ด้านหลักสูตรและกระบวนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนดังนี้

1. จัดตามความถนัด ความสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสอนวิชาชีฟต่าง ๆ เช่น หัตถศิลป์ ดนตรี การประมง การไฟฟ้า ก่อสร้าง ฯลฯ
2. จัดหลักสูตรประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยฝึกให้มีการทำงานร่วมกัน แบ่งงานกันรับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็น ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม โดยจัดให้มีประธานนักเรียน คณะกรรมการนักเรียน กรรมการกลุ่มสี กิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ โดยมีครู – อาจารย์เป็นที่ปรึกษา

3. มีการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เช่น ศูนย์สื่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การเรียนทางไกลไทยคม ห้องปฏิบัติการทางภาษา วิกิพีเดีย ตลอดจนการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน รุ่นพี่ช่วยรุ่นน้อง ฯลฯ

4. ปลุกสร้างและเสริมลักษณะนิสัย ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และความมีวินัย โดยจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ มีครู อาจารย์ของโรงเรียนเป็นที่ปรึกษาติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

5. สร้างบรรยากาศ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการตกแต่งห้องเรียนอาคารเรียน ต้นไม้พุ่มไม้ มุมพักผ่อนได้ร่มไม้ มุมห้องสมุด อุทยานการศึกษา สวนสมุนไพร ฯลฯ ตลอดจนการจัดกิจกรรมและเนื้อหาให้เหมาะกับผู้เรียน และสภาพของท้องถิ่น

6. จัดระบบการเรียนการสอนโดยเน้นให้มีการศึกษา และฝึกปฏิบัติจริงมากกว่าการท่องจำ เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ โครงการเกษตร โครงการพุทธศาสตร์ โครงการคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

ดำรง สี่หะวีรชาติ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาผลที่เกิดจากการเรียนการสอนจากสภาพจริง และวัดประเมินผลโดยใช้แฟ้มผลงาน ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนจากสภาพจริงและวัดผลประเมินผลโดยใช้แฟ้มผลงานอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 77.74 พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับมากทั้งจากการประเมินของครูผู้สอนและนักเรียนประเมินตนเอง พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูอยู่ในระดับมาก ความคิดของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักเรียน การใช้แฟ้มผลงานมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกกลุ่มตัวอย่าง

นิวัฒน์ วาศิรศักดิ์ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า การปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมและ 8 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิรนัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอุปนัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอภิปราย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบทดลอง ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอนแบบสำรวจความรู้สึกและการแก้ปัญหาความขัดแย้งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ ครูอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจในวิชาทดลอง นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือวางแผนโครงการ และนักเรียนทำการประเมินผล กิจกรรมหรือโครงการว่าบรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ นักเรียนเก็บเครื่องมือเสร็จกิจกรรม และครูตกลงกับนักเรียนในลักษณะของวิธีเรียน นักเรียนได้ทบทวนความรู้เดิม และนักเรียนได้นำกฎเกณฑ์ หรือข้อสรุปไปใช้แก้ปัญหา หรือแบบฝึกหัดอื่นๆ ครูระบุสิ่งที่จะสอนในแง่ของปัญหาเพื่อย้ำให้นักเรียน

เกิดความสนใจและนักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อแยกแยะสาเหตุ และลำดับความสำคัญของปัญหา นักเรียนวางแผนปฏิบัติและบันทึกการปฏิบัติงาน เพื่อรายงานและตรวจสอบความถูกต้องของทางเลือกและนักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อแยกแยะสาเหตุและลำดับความสำคัญของปัญหา นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกลุ่มคำถามและสนับสนุนให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ ครูฝึกทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทำกิจกรรมกลุ่มและครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน

สุริยนต์ อินทร์อุดม (2543: บทคัดย่อ) ได้รายงานผลการศึกษาวิจัยรูปแบบและแนวทางส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กไทยให้มีลักษณะดี เก่ง มีความสุข ผลการวิจัยสรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ด้านพฤติกรรมการสอนของครู มีระดับการปฏิบัติโดยรวม มาก ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมมีระดับการปฏิบัติมาก การฝึกคิดอย่างหลากหลายมีระดับปฏิบัติมากที่สุด ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ต่อพฤติกรรมของนักเรียนโดยภาพรวมพึงพอใจ ระดับมาก

ทิพวรรณ คนชื้อ (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 25 คน และกลุ่มควบคุม 25 คน ผลการศึกษาพบว่า 1. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรพงษ์ เศรษฐภักดี (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอหนองน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2542 ของครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนใน 3 ด้าน คือ ด้านเตรียมการ ด้านการดำเนินการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า ครู-อาจารย์ โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน มีการดำเนินการจัดประสบการณ์ การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

สุวรรณา ปิ่นแก้ว (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ด้านการเตรียมการสอน ครูจัดลำดับก่อนหลังของเนื้อหา และขั้นตอนการสอนได้อย่างเหมาะสม 2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การนำเข้าสู่บทเรียน ครูใช้กิจกรรมที่นำเข้าสู่บทเรียนมีความต่อเนื่องกับกิจกรรมในชั้นสอน การดำเนินการสอน ครูมีการจัดลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา ผู้เรียนและเวลา การใช้เทคนิควิธีสอน ครูพยายามใช้วิธีสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและหาคำตอบที่ถูกต้องได้ การใช้

สื่อการสอน ครูใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับระดับชั้น ความรู้ ประสบการณ์ ผู้เรียน และวัย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ครูให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันทั้งชั้นตามที่ครูบอก โดยมีครูเป็นผู้นำกิจกรรม การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดตกแต่ง และดูแลรักษาห้องเรียน การสรุปบทเรียน ครูมอบหมายงานหรือให้นักเรียนเตรียมล่วงหน้าสำหรับการเรียนครั้งต่อไป 3. ด้านการวัดและประเมินผล ครูมีการให้ข้อมูลป้อนกลับ หลังการประเมินอย่างเหมาะสม

วาทัญญู ุลดาวัลย์ (2543: บทคัดย่อ) ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการนำไปปฏิบัติ ขั้นกำกับติดตาม ขั้นประเมินผล และขั้นการปรับปรุงแก้ไข พบว่า บุคลากรโดยส่วนรวม หัวหน้าหมวดวิชา และบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม และแต่ละขั้นตอนมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยภาพรวม และ 3 ขั้นตอนอยู่ในระดับดี ขั้นการประเมินผล ขั้นการกำกับติดตาม และขั้นการนำไปปฏิบัติ ส่วนอีก 2 ขั้นตอนอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยภาพรวม 4 ขั้นตอน มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ และในขั้นตอนการแก้ไขปรับปรุง อยู่ในระดับดีและบุคลากรในโรงเรียนขนาดกลาง เห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยภาพรวมและ 2 ขั้นตอนมีคุณภาพอยู่ในระดับดี คือ ขั้นการกำกับติดตาม และขั้นการนำไปปฏิบัติ และอีก 3 ขั้นตอนอยู่ในระดับพอใช้ บุคลากรในโรงเรียนขนาดต่างกัน เห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม และรายขั้นตอนมีคุณภาพไม่แตกต่างกัน

ประภาพิต ป้องคำ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง และการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้แฟ้มสะสมงานคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพปัญหาและการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิดและปฏิบัติจริง ด้านการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน พัฒนาความรู้ความสามารถ และความถนัดได้ตามศักยภาพโดยส่งเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านประเมินผลนักเรียนครบทุกด้าน คือ นำผลการประเมินมาใช้พัฒนานักเรียน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่า ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผน การจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

สุภาภรณ์ ทศนา (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตภาคกลาง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว ที่ปฏิบัติงานด้านการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผลการศึกษาพบว่า ครูอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดีทุกด้าน ปัจจัยส่วนบุคคล คือ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยการอ่าน และปัจจัยด้านองค์การ คือ การฝึกอบรม และการนิเทศ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล คือ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยการฟังและการดู ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนั้นยังพบว่า มี 2 ตัวแปรคือ การอ่าน และการฝึกอบรมที่สามารถทำนายความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ร้อยละ 8.3

ปวีณา หมตราคี (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 ผลการศึกษา พบว่า สภาพจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์การทำงานของครู และเขตที่ตั้ง พบว่า แตกต่างกัน และปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์และเขตที่ตั้งพบว่า แตกต่างกัน

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

กุกลิเอลมีโน (นรินทร์ บุญชู. 2532: 15; อ้างอิงจาก Guglielmino.1977 *Development of The Self – Directed Learning Readiness Scale*) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 14 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) โดยให้กลุ่มตัวอย่างระบอบองค์ประกอบสำคัญที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ความสามารถ เจตคติและบุคลิกลักษณะส่วนตัว แล้วนำองค์ประกอบที่ได้จากการสำรวจมาสร้างเป็นแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (self-directed learning readiness scale) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 41 ข้อ หลังจากได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วได้นำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 307 คนในรัฐจอร์เจีย แคนาดา และรัฐเวอร์จิเนีย แล้วนำคำตอบที่ได้มาทำการวิเคราะห์รายข้อ (item analysis) และวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) เพื่อใช้คัดเลือกข้อความต่าง ๆ เพื่อการแก้ไข ได้ค่าความเชื่อมั่น .78 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่าผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเองมีองค์ประกอบ 8 ประการคือ 1) การเปิดโอกาสแห่งการเรียนรู้ (openness to learning opportunities) ได้แก่ ความสนใจในการเรียน ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ชอบการศึกษา คั่นคว้าจากห้องสมุด ยอมรับคำติติงในความผิดพลาดของตนเอง และมีความพยายามในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ยาก ๆ 2) มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (self concept as an effective learner) ได้แก่ ความสามารถที่จะเรียน เมื่อ

ต้องการจะเรียน เมื่อตัดสินใจเรียนแล้วสามารถแบ่งเวลาให้กับการเรียนได้แม้จะมีงานอื่นมากก็ตาม โดยรู้ว่าเมื่อใดที่จะเรียน สามารถหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้หัวข้อใหม่ ๆ มีความสุขกับการแก้ปัญหาที่ยาก ๆ และรู้ว่าเมื่อต้องการข้อมูลจะหาได้จากที่ไหน 3) มีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (initiative and independence in learning) ได้แก่ ความไม่ท้อถอย แม้จะไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่กำลังทำอยู่ ชอบที่จะเรียน ไม่มีปัญหาในการทำความเข้าใจจากการอื่นและสามารถทำงานด้วยตนเองได้ดี 4) มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน (informed acceptance of responsibility for one's own learning) ได้แก่ การยอมรับตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดพอควร มีความเชื่อว่าการคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไร เป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาของตนเอง 5) มีความรักในการเรียน (love of learning) ได้แก่ ความชื่นชมต่อบุคคลที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ มีความต้องการที่จะเรียนและปรารถนาให้มีเวลามากขึ้น มีความสุขในการค้นคว้า และมีความกระหายในการเรียนรู้ 6) มีความคิดสร้างสรรค์ (creativity) ได้แก่ มีความคิดที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี สามารถหาแนวทางในการเรียนสิ่งใหม่ ๆ ได้หลายทาง 7) มองอนาคตในแง่ดี (positive orientation to the future) ได้แก่ ความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตชอบคิดถึงเรื่องในอนาคต คิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย และรู้ว่าตนเองต้องการเรียนอะไรเพิ่มเติม 8) ความสามารถใช้ทักษะการศึกษาค้นคว้าและทักษะการแก้ปัญหา (ability to use basic study skills and problem – solving skills) ได้แก่ การมีทักษะในการอ่าน การเขียน การฟัง และการจำ มีความสนุกกับการแก้ปัญหาและคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย

ลิฟเนห์; และฮามัช (Livneh, Cheryl; & Hamuch. 1989: 637 – 646) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่จำแนกกลุ่มบุคคลที่มีระดับการเข้าร่วมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแตกต่างกัน (Factors Differentiating High and Low Participants in Lifelong learning) วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อทำการศึกษาคูณลักษณะที่เป็นตัวจำแนกแยกแยะระหว่างผู้เรียนตลอดชีวิต และผู้เข้าร่วมการเรียนรู้ในระดับต่ำ (Low participants in learning) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสำรวจคุณลักษณะผู้เรียนตลอดชีวิต (Characteristics of Lifelong Learners in Profession (CLLP) กลุ่มตัวอย่างคือ บุคคลผู้ประกอบอาชีพในสาขาการให้บริการ (Human service) ใน Southern New England จำนวน 195 ที่ได้แบบสอบถามกลับคืนมา นำข้อมูลไปวิเคราะห์หองค์ประกอบ และหมุนแกนแบบอโรโกนอล จากนั้นใช้มาตรวัดปัจจัย (factor scale) ที่สอดคล้องกับปัจจัยทั้ง 7 และเลือกตัวแปรภูมิหลัง 3 ตัวนำไปทำการวิเคราะห์ความแตกต่าง (discriminant function analysis) พบว่ากลุ่มผู้เรียนตลอดชีวิต และกลุ่มผู้เข้าร่วมการเรียนรู้ระดับต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญใน 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ 3 ความสามารถในการเรียนรู้ได้ ปัจจัยที่ 4 ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่ 7 การมองอนาคต ปัจจัยที่ 5 การมีเหตุผลในการเรียนรู้ และปัจจัยที่ 6 การมีภูมิหลังทางการศึกษาของครอบครัวโดยไม่มีตัวแปรภูมิหลังใดที่ส่งผลต่อการแยกกลุ่มทั้งสอง สรุปได้ว่า ตัวทำนายสถานภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล (การเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา) ที่ดีที่สุด ประกอบด้วยปัจจัย 5 อย่างในแบบวัด CLLP

ซิมอน (Simon; & Schifter. 1993: 331-340) ได้ใช้แนวทางคอนสตรัคติวิสต์ทำการอบรมครูประจำวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นอนุบาลถึงเกรด 12 เป็นเวลา 2 สัปดาห์ในภาคฤดูร้อน และติดตามผลการนำมาประยุกต์ในชั้นเรียนเป็นรายสัปดาห์ ผลจากการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ พบว่าความเชื่อของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนคณิตศาสตร์เปลี่ยนไป และครูระดับประถมศึกษาที่มีเจตคติที่ดีขึ้น ครูเปลี่ยนจุดเน้นการสอนมาเป็นความเข้าใจในโมโนติมากขึ้นและลดทักษะการคำนวณลง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากแบบทดสอบมาตรฐานยังคงเหมือนเดิม

เคทเทอร์ (Ketter. 1994: 3356-A) ได้ศึกษาผลการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 5 โรงเรียน ในวิชาภาษาอังกฤษ สังเกตและเยี่ยมห้องเรียนโรงเรียนละ 7 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า ครูมีความพึงพอใจและประสบผลสำเร็จในการประเมินผลการเรียนโดยวิธีนี้นักเรียนส่วนใหญ่มีความสุขในกิจกรรมการเรียนการสอน บรรยากาศในชั้นเรียนดีขึ้นกว่าเดิม จากผลการศึกษาได้ข้อเสนอนี้ว่า ถ้าต้องการให้ประเมินผลการเรียนวิธีนี้มีประสิทธิภาพการประเมินและการสอนควรเปลี่ยนแปลงดังนี้

1. การประเมินผลและวิธีสอน ควรปรับตามความต้องการของนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมมิใช่กำหนดแน่นอน โดยยึดตามหลักสูตรและไม่ยอมเปลี่ยนแปลง
2. ครูและนักเรียนควรร่วมมือในกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการวัดผล
3. ครูต้องใช้ยุทธศาสตร์หลากหลายในการกระตุ้น และตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลสำเร็จในการอ่านและการเขียนของนักเรียน
4. การสะท้อนตนเองของนักเรียน ควรกระทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นงานประจำ

ฮอลกวิน (Holguin. 1997) ศึกษาผลการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองของนักเรียนเกรด 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 3 จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 10 คนและกลุ่มควบคุม 10 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนทักษะฟัง-พูดโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง 50 นาที เป็นเวลา 6 เดือน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แบบทดสอบ IDEA Proficiency Test และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนแบบร่วมมือและสภาพบรรยากาศในการอ่าน (CARE) ผลการศึกษาพบว่า คะแนนทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองหลังการเรียนรู้แบบร่วมมือสูงกว่า ก่อนการทดลองรวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนสูงขึ้น ส่วนคะแนนทักษะการฟัง-พูดของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองไม่มีความแตกต่างกัน

ไนจิริ (Nyiri. 1999) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการสอนที่มีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการนำตัวอย่างที่ดีในปัจจุบันมาปฏิบัติ (The relationship between effective teaching, lifelong learning, and implementation of current best practices) โดยมีจุดประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสอนที่มีประสิทธิภาพ ความรู้และการนำการฝึกปฏิบัติไปใช้ แบบสอบถามประกอบด้วยภูมิหลัง จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้วิชาชีพในแต่ละเดือน ระดับความรู้และการนำการฝึกปฏิบัติไปใช้ ใช้มาตราลิเคอร์ท กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครูที่สอนระดับอนุบาลจนถึงมัธยมปลาย (K-12) ในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน จำนวน 364 โรง ใน 32 เขตรัฐเพนซิลวาเนีย ประเภทการสอนที่มีประสิทธิภาพจะแบ่งออกเป็น ครูเชี่ยวชาญ ครูสมรรถภาพ และครูปฏิบัติการธรรมดา โดยครูใหญ่เป็นผู้ประเมิน วิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างครูทั้ง 3 กลุ่ม รวม 3 ด้าน ซึ่งมี 29 ตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยว่า 1) ค่าเฉลี่ยจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในอาชีพครู ครูเชี่ยวชาญ 29.1 ครูสมรรถภาพ 20.1 และครูปฏิบัติการ 18.1 2) ค่าเฉลี่ยจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการอ่านหนังสือเอกสารเกี่ยวกับอาชีพครูในแต่ละเดือนของครูเชี่ยวชาญ 3.7 ครูสมรรถภาพ 2.5 และครูปฏิบัติการ 2.4 3) ค่าเฉลี่ยจำนวนชั่วโมงที่เป็นกรรมการในสาขาวิชาชีพครูในแต่ละเดือนของครูเชี่ยวชาญ 2.0 ครูสมรรถภาพ 1.3 และครูปฏิบัติการ 0.7 4) ครูเชี่ยวชาญกับครูปฏิบัติการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องจำนวนชั่วโมงที่มีส่วนร่วมในการประชุมกรรมการพัฒนาหลักสูตร โดยมีค่าเฉลี่ย 1.5 และ 0.6 ต่อเดือน ตามลำดับ 5) ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มครูในเรื่องความรู้ และการนำสิ่งที่ได้ฝึกปฏิบัติไปใช้ สรุปว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับระดับของประสิทธิภาพครู

ไรอัน (Ryan. 1999: 884 – A) ได้ทำการศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเป็นผู้เรียนสำคัญ ในสถานอนุบาลเด็กเล็กของชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการศึกษาอยู่ในเมืองของประเทศโคลัมเบีย พบว่า เมื่อเด็ก ๆ ได้มีโอกาสเลือกที่จะเล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถของตนเองแล้ว เด็กเหล่านั้นจะแสดงออกซึ่งศักยภาพของตนเองอย่างสมบูรณ์มากกว่าการที่ได้รับจากครูเป็นผู้กำหนดให้ ทั้งนี้ครูจะต้องแสดงบทบาทของตนเป็นทั้งผู้อำนวยการความสะดวก และผู้กำกับการเรียนรู้ของเด็กในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ กัน

จากการประมวล แนวคิด และทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มี จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขได้นั้น แนวทางสำคัญที่จะ นำไปสู่เป้าหมายดังกล่าว คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดความสุขเกิดความสุขสมดุล เป็นการเสริมสร้าง ประสิทธิภาพของผู้เรียนที่มีคุณค่ากับผู้เรียน มีการเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนและผู้คนรอบข้าง ทำให้ ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ตั้งมให้กับสังคม สิ่งแวดล้อม เป็นการเสริมสร้างความสนใจใฝ่รู้ ทำให้ ผู้เรียนมีความสุขจากการช่วยเหลือเอื้ออาทร ร่วมมือ ร่วมใจ เริ่มเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์สำหรับ ตนเองให้ดีขึ้น เข้าใจสภาพการณ์การของสังคมที่เป็นอยู่ สามารถปรับเปลี่ยนตัวเอง แยกแยะว่า ข้อมูลใดดีสำหรับตนเอง ข้อมูลใดควรหลีกเลี่ยง เลือกที่จะรับข้อมูลข่าวสารด้วยวิถีทางแห่งปัญญา เพื่อกลมกลืนความเป็นไทยและสมดุลความเป็นสากล ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้วยการวิเคราะห์ตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เกิดความผูกพันซึ่งกันและกันโดยใช้กระบวนการ กลุ่ม จนผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ เพื่อให้เป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุขตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 (2540 - 2544) ที่มีเป้าหมายที่สำคัญ ในการสร้าง สังคมที่พึงปรารถนา ชุมชนเข้มแข็ง ประเทศชาติมั่นคง ด้วยการพัฒนาคนให้เป็น คนดี คนเก่ง มี ความสุข มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมแล้วไซ้ ฐานปัญหาต่าง ๆ ก็อาจจะไม่เกิดขึ้นได้เนื่องจากคน ในประเทศชาติได้ถูกพัฒนาให้เป็นทั้งคนดีและคนเก่งพร้อม ๆ กันและเป็นพลังสร้างสรรค์สังคม ต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยศึกษาในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

- 1) ประชากร
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระในปีการศึกษา 2548 จำนวน 180 คน

ตาราง 1 ประชากร จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ประชากร
ภาษาไทย	19
คณิตศาสตร์	25
วิทยาศาสตร์	26
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	28
สุขศึกษาและพลศึกษา	17
ศิลปะ	10
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	22
ภาษาต่างประเทศ	33
รวม	180

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและพัฒนาโดยการอาศัยการศึกษา ค้นคว้า จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัยซึ่งได้จัดทำออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และประสบการณ์สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยพัฒนามาจากแบบสอบถามในชุดที่ 1 ตอนที่ 2 ของกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียนรู้ จะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ครูสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเลือกสุ่มอย่างง่ายสาระการเรียนรู้ละ 1 คน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบว่ามีการปฏิบัติในระดับปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดในแต่ละกระบวนการเรียนรู้ เพื่อศึกษาหาเหตุผลและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) เพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือ จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ
2. ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ในด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน
3. สัมภาษณ์หัวหน้าและรองหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติของครูที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
4. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
5. สร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
6. นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงทางโครงสร้างและเนื้อหา รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการใช้คำที่ชัดเจนตรงกับเนื้อหา นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง
7. นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่ประชากรที่โรงเรียนนนทรีวิทยา จำนวน 40 คน จากนั้นได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9320 ในแต่ละด้าน คือกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุขได้ค่าความเชื่อมั่น .7710 กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ได้ค่าความเชื่อมั่น .8840 การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกันได้ค่าความเชื่อมั่น .8147 การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้นได้ค่าความเชื่อมั่น .8908 และ การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียนได้ค่าความเชื่อมั่น .8876
8. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรต่อไป
9. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีผลการวิเคราะห์อยู่ในระดับ ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำไปสร้างแบบสัมภาษณ์

10. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาโครงสร้างของเนื้อหาในด้านการใช้คำแล้ว จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปสัมภาษณ์ประชากรโดยการสุ่มจากครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 1 คน จำนวน 8 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี เพื่อขอความร่วมมือจากครูสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ปีการศึกษา 2548

2. ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ให้ครูสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ปีการศึกษา 2548 ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองได้แบบสอบถามคืน 180 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 จำแนกข้อมูลตามตัวแปรที่ต้องการศึกษาคือแบบสอบถามครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระและประสบการณ์สอนของครูทำการวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 เกี่ยวกับการดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงวิธีการให้คะแนนและแปลผลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการให้คะแนน ได้กำหนดให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนดค่าแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับการปฏิบัติมากที่สุด	ตรวจให้คะแนน 5 คะแนน
ระดับการปฏิบัติมาก	ตรวจให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับการปฏิบัติปานกลาง	ตรวจให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อย	ตรวจให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด	ตรวจให้คะแนน 1 คะแนน

3. เกณฑ์การแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายนั้น จะใช้เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ ตามแนวการแบ่งระดับของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2541: 96 – 99) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง อยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. แปลผลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปของตารางประกอบความเรียง

5. นำเสนอผลการสัมภาษณ์ที่ได้เป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ)

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา

(α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย เรื่อง การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนประชากร
μ	แทน	ค่าเฉลี่ยของประชากร
σ	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ตอนที่ 3 การสรุปความคิดเห็นเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของครูสอนจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

สถานภาพของครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ภาษาไทย	19	10.6
2. คณิตศาสตร์	25	13.9
3. วิทยาศาสตร์	26	14.4
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	28	15.6
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	17	9.4
6. ศิลปะ	10	5.6
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	22	12.2
8. ภาษาต่างประเทศ	33	18.3
รวม	180	100.0

จากตาราง 2 พบว่าสถานภาพของครูจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีจำนวนครูมากที่สุด คือ ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 รองลงมาคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาไทย สุขศึกษาและพลศึกษา ส่วนครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีจำนวนครู 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีครูน้อยที่สุด

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละ ของครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์การสอน

ประสบการณ์สอน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 20 ปี	45	25.0
2. 20 – 30 ปี	94	52.2
3. มากกว่า 30 ปี	41	22.8
รวม	180	100.0

จากตาราง 3 พบว่าประชากรส่วนใหญ่เป็นครูที่มีประสบการณ์การสอน 20 - 30 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 รองลงมาคือ ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 กลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
จากการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงปรากฏผลการ
วิเคราะห์ดังตาราง 4-9

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตาม
สภาพจริง แยกเป็นรายด้าน 5 ด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข	3.50	0.54	มาก
2. กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้	3.83	0.45	มาก
3. การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน	3.67	0.55	มาก
4. การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น	4.13	0.41	มาก
5. การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน	3.97	0.47	มาก
รวม	3.82	0.38	มาก

จากตาราง 4 พบว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ทั้ง 5 ด้านมีระดับการปฏิบัติโดยรวมในระดับมาก ($\mu=3.82$) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น ($\mu=4.13$) การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน ($\mu=3.97$) กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ ($\mu=3.83$) การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน ($\mu=3.67$) กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข ($\mu=3.50$) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. ครูเล่นิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน	3.02	0.87	ปานกลาง
2. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด	3.69	0.76	มาก
3. ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ	3.62	0.86	มาก
4. ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ	3.19	0.89	ปานกลาง
5. ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข	3.18	1.14	ปานกลาง
6. จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง	3.45	0.96	ปานกลาง
7. ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม	3.07	1.16	ปานกลาง
8. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ	3.74	0.89	มาก
9. ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.07	0.81	มาก
10. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง	4.01	0.73	มาก
รวม	3.50	0.54	มาก

จากตาราง 5 พบว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข มีระดับการปฏิบัติโดยรวมในระดับมาก ($\mu=3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากได้แก่ ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ($\mu=4.07$) ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง ($\mu=4.01$) ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ ($\mu=3.74$) ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอน เพื่อสร้างจินตนาการและความคิด ($\mu=3.69$) ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ ($\mu=3.62$) นอกนั้นมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านกระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านกระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ	3.93	0.76	มาก
2. ให้ผู้เรียนเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบบูรณาการมากกว่า การเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง	3.83	0.70	มาก
3. ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ	3.82	0.79	มาก
4. ให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	3.81	0.78	มาก
5. จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบ ด้วยตนเอง	4.03	0.62	มาก
6. ให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการที่แสวงหาความรู้ได้ทั้ง เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม	3.88	0.75	มาก
7. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.85	0.72	มาก
8. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น	3.61	0.75	มาก
9. ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับ ความเป็นจริงได้	3.76	0.78	มาก
10. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเอง และผู้อื่นได้	3.78	0.72	มาก
11. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นจากเนื้อหาที่อ่านได้	3.89	0.70	มาก
12. ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	3.92	0.62	มาก
13. ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง	3.57	0.81	มาก
14. ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น	3.82	0.71	มาก
15. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือก ในการแก้ปัญหาได้	3.74	0.70	มาก
16. ให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างไตร่ตรองก่อนลงมือทำสิ่งใด	3.96	0.67	มาก
17. ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ	4.04	0.71	มาก
รวม	3.83	0.45	มาก

จากตาราง 6 พบว่าการดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านกระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ($\mu=3.83$) และเมื่อพิจารณารายข้อ มีการปฏิบัติในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดได้แก่ ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ ($\mu=4.04$) รองลงมาก็คือจัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ($\mu=4.03$) และให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างใคร่ครวญก่อนลงมือทำสิ่งใด ($\mu=3.96$) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติการดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน

การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง	3.28	0.81	ปานกลาง
2. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม	3.33	0.84	ปานกลาง
3. ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้	3.69	0.79	มาก
4. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน	3.97	0.74	มาก
5. ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น	3.46	0.93	ปานกลาง
6. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน	3.92	0.66	มาก
7. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	3.62	0.76	มาก
8. มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน	3.71	0.84	มาก
9. ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง	3.87	0.78	มาก
10. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข	3.89	0.72	มาก
รวม	3.67	0.55	มาก

จากตาราง 7 พบว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน มีระดับการปฏิบัติโดยรวมในระดับมาก ($\mu=3.67$) เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว ข้อที่มีการปฏิบัติในระดับมากได้แก่ ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน ($\mu=3.97$) ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน ($\mu=3.92$) ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ($\mu=3.89$) ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง ($\mu=3.87$) มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน ($\mu=3.71$) ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้ ($\mu=3.69$) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ($\mu=3.62$) ตามลำดับ นอกนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติการดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น

การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออกตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	3.93	0.60	มาก
2. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ	4.17	0.58	มาก
3. ให้ผู้เรียนแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่มีปัญหา มาปรึกษา	4.01	0.63	มาก
4. ให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอยเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการในทันทีทันใด	3.99	0.64	มาก
5. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการรายงานหน้าชั้นเรียน	4.19	0.68	มาก
6. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในโอกาสต่าง ๆ	4.12	0.65	มาก
7. ให้ผู้เรียนสามารถเลือกแบบอย่างของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี	4.03	0.68	มาก
8. ให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.21	0.59	มาก
9. ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้	4.31	0.63	มาก
10. ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.24	0.61	มาก
11. ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.23	0.61	มาก
12. ให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	4.11	0.57	มาก
รวม	4.13	0.41	มาก

จากตาราง 8 พบว่าการดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้นแล้ว โดยรวมมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ($\mu=4.13$) และเมื่อพิจารณารายข้อมีการปฏิบัติในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้ ($\mu=4.31$) รองลงมาคือ ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น ($\mu=4.24$) และ ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ($\mu=4.23$) ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. ให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง	4.02	0.60	มาก
2. ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ	4.06	0.65	มาก
3. ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	3.86	0.69	มาก
4. ให้ผู้เรียนใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล	3.93	0.64	มาก
5. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า	3.86	0.74	มาก
6. ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ	4.18	0.71	มาก
7. ให้ผู้เรียนวางแผนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ	3.92	0.74	มาก
8. ให้ผู้เรียนเลือกใช้ข้อมูลตรงกับเรื่องที่ตนเองศึกษา	3.91	0.66	มาก
9. ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า	3.70	0.65	มาก
10. ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจจากอินเทอร์เน็ต	4.01	0.77	มาก
11. ให้ผู้เรียนเขียนรายงานนำเสนอผลงานในรูปแบบ ที่ถูกต้อง	3.94	0.72	มาก
12. ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูน ความรู้ตนเอง	4.29	0.67	มาก
13. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษาค้นคว้า	3.94	0.72	มาก
รวม	3.97	0.47	มาก

จากตาราง 9 พบว่า การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ($\mu=3.97$) และเมื่อพิจารณารายข้อ มีการปฏิบัติในระดับมาก ข้อที่ปฏิบัติมากที่สุดคือ ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตนเอง ($\mu=4.29$) รองลงมาคือ ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ($\mu=4.18$) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ ($\mu=4.06$) ตามลำดับ

จากตาราง 10 พบว่า ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยรวม 5 ด้านมากกว่าครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ($\mu=3.98$) รองลงมาได้แก่ ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ($\mu=3.89$) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ($\mu=3.88$) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ($\mu=3.86$) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ($\mu=3.85$) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ($\mu=3.79$) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ($\mu=3.72$) และกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ($\mu=3.66$) ตามลำดับ

ตาราง 11 การเปรียบเทียบการปฏิบัติการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงจำแนกตามประสบการณ์การสอนครู

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามสภาพจริง	ต่ำกว่า 20 ปี		20 – 30 ปี		มากกว่า 30 ปี	
	μ	σ	μ	σ	μ	σ
1. กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมี						
ความสุข	3.36	0.57	3.53	0.54	3.61	0.52
2. กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้	3.78	0.44	3.89	0.42	3.77	0.51
3. การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน	3.59	0.45	3.71	0.53	3.68	0.67
4. การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้						
พัฒนาดีขึ้น	4.02	0.44	4.17	0.36	4.12	0.41
5. การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน	3.90	0.50	4.05	0.42	3.87	0.52
รวม	3.73	0.37	3.87	0.35	3.82	0.45

จากตาราง 11 พบว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน 20-30 ปี และ ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ครูที่มีประสบการณ์การสอน 20-30 ปี ($\mu=3.87$) ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี ($\mu=3.82$) และครูที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 20 ปี ($\mu=3.73$)

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ในการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข และด้านกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน

สถานภาพทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ กลุ่มสาระละ 1 คน จำนวน 8 คน

จากการสัมภาษณ์ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ เกี่ยวกับการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ที่มีผลการปฏิบัติในระดับปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด สรุปประเด็นดังนี้

1. ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข

1.1 ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้กับผู้เรียน ในกระบวนการนี้ ครูปฏิบัติค่อนข้างน้อย ด้วยเหตุผลที่ว่า การใช้นิทานไม่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ควรจะเป็นระดับอนุบาลหรือประถมศึกษามากกว่า ทำให้ครูไม่คำนึงถึง การใช้นิทานต้องการเวลาในการสร้างการเรียนรู้ ดังนั้นใน 1 คาบเรียนเวลา 50 นาที ยังไม่พอเพียง หรือถ้าจะใช้นิทานต้องเป็นนิทานหรือเหตุการณ์สั้น ๆ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันจะสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนได้มาก ในด้านวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์จะเน้นทักษะการปฏิบัติกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่แล้วการใช้นิทานจึงไม่เหมาะสม ครูผู้สอนจะต้องมีทักษะการเล่านิทานที่กระตุ้นการเรียนรู้สร้างความสนุกสนานอีกด้วย

ถ้าจะใช้กระบวนการนี้ ต้องสร้างทัศนคติใหม่ให้กับครูผู้สอนว่าสามารถใช้ในระดับมัธยมศึกษาให้ตรงตามเนื้อหาวิชา สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม บุรณการหลาย ๆ กลุ่มสาระเป็นกิจกรรมที่สร้างผลงานชิ้นสำคัญสำหรับนักเรียน

1.2 ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ ในกระบวนการนี้ ครูปฏิบัติค่อนข้างน้อย ด้วยเหตุผลที่ว่า ในวิชาภาษาอังกฤษและวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาวิชามากครูต้องสอนให้ครบตามเนื้อหาของหลักสูตร ลักษณะวิชาเป็นทักษะกระบวนการอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากร ในการเชิญวิทยากรมีขั้นตอนมาก ตั้งแต่การจัดทำหนังสือเชิญวิทยากร ติดต่อประสานงาน ครูจึงคิดว่าเป็นปัญหา ในปัจจุบันนี้มีสื่อที่ช่วยการสอนเพิ่มมากขึ้น เช่น E-learning วีซีดี เทป การ์ตูนหาซื้อได้สะดวก มาใช้แทนวิทยากรสามารถสร้างความคิดและจินตนาการให้กับนักเรียน ในเรื่องของเวลาก็มีปัญหาก็ต้องรบกวนขอเวลาวิชาอื่น ๆ เพราะในคาบเรียนเวลาไม่เพียงพอและไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายถ้าให้วิทยากรบรรยายในคาบเรียน ยังได้สาระของเนื้อหาไม่เต็มทีก็หมดเวลาก่อนแล้ว

การแก้ไขสำหรับการเชิญวิทยากรนั้น ควรจะมีหน่วยงานโดยตรงบริการให้กับครูสอน ถ้าจะเชิญวิทยากรมาบรรยายในรายวิชาที่ตนเองสอน ในเรื่องที่บรรยายมีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระหรือรายวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน นักเรียนจะได้ประสบการณ์ตรง ประหยัดค่าใช้จ่าย เวลา ได้ เนื้อหาสาระที่มีคุณภาพต่อนักเรียนได้มากที่สุด

1.3 ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข ครูค่อนข้างปฏิบัติน้อย ในกระบวนการนี้เพราะ การเล่นกีฬาขึ้นอยู่กับลักษณะของวิชา บางวิชาไม่เหมาะสมกับกีฬา เช่น วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ครูจะเข้าใจว่าการเล่นกีฬามีอยู่แล้วในวิชาพลศึกษา และใช้เหมาะสมกับระดับชั้นอนุบาลมากกว่ามัธยมศึกษา มีปัญหาด้านเวลา เพราะการใช้กีฬาภายใน 1 คาบเรียนจะจัดกิจกรรมได้ไม่สมบูรณ์ ในบางรายวิชาที่มีคาบเรียนต่อจากวิชาที่ต้องไปเรียนในห้องปฏิบัติการของรายวิชานั้น ๆ จะกลับมาเรียนห้องประจำชั้นก็เสียเวลาในการย้ายห้องเรียนทำให้การจัดกิจกรรมไม่สมบูรณ์เช่นกัน ผู้เรียนก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเล่นกีฬา ครูยังให้ความสำคัญกับการสอนเนื้อหาให้ครบตามหลักสูตรมากกว่า วิธีการสอนจึงเน้นการบรรยาย ให้ผู้เรียนจำเนื้อหาอยู่ กิจกรรมอื่น ๆ ครูจึงไม่จัดให้กับผู้เรียน ด้านสถานที่ก็มีปัญหาเพราะต้องเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมกับกีฬาไม่สามารถใช้ห้องเรียนได้ ถ้าจะใช้สถานที่โรงพลศึกษา ต้องขออนุญาต ครูที่ดูแลสถานที่นั้น ๆ เช่น ครูพลศึกษา ในความคิดของครูก็ถือเป็นปัญหาหลักที่ทำให้ครูบางท่านงดการใช้กิจกรรมนี้ไปได้ ทักษะของครูในการจัดกีฬาก็เป็นตัวแปรสำคัญเพราะครูบางคนอาจจะขาดเทคนิคทางด้านนี้ ต้องศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้การใช้กีฬาเน้นความสนุกสนาน ได้เนื้อหาสาระที่สมบูรณ์ด้วย

การแก้ไข อาจเปลี่ยนเป็นการใช้เกมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเหมาะสมกับหลายวิชามากกว่าและครูจะจัดกิจกรรมได้ดีกว่าการเล่นกีฬาด้วย

1.4 จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง เป็นกิจกรรมที่ครูค่อนข้างปฏิบัติน้อย เพราะอยู่ที่ครูเป็นสำคัญต้องสร้างสัทธาจนทำให้ผู้เรียนทำตามคำสั่งได้ เหมาะสมกับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในวิชาศิลปะจะมีการใช้บทบาทสมมติในเนื้อหาวิชาอยู่แล้ว ส่วนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์จะไม่เหมาะกับการแสดงบทบาทสมมติ เพราะลักษณะวิชาเน้นการทำตามขั้นตอน และกระบวนการเพื่อพิสูจน์หาข้อเท็จจริง แต่วิชาภาษาอังกฤษผู้เรียนให้ความสนใจ ไม่ค่อยกล้าแสดงออกในการแสดงบทบาทสมมติ ในวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ครูจัดกิจกรรมบทบาทสมมติให้ผู้เรียนแสดงออก แต่ผลการแสดงของผู้เรียนไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมินของครู เพราะผู้เรียนยังขาดทักษะการแสดงออก ขาดการทำงานเป็นทีม ไม่มีการวางแผน การฝึกซ้อม การตั้งใจทำงานให้งานมีคุณภาพที่ดี ส่วนครูก็ขาดทักษะ ความรู้ ต้องอาศัยเวลาในการศึกษาเทคนิคการแสดงออก ในด้านเวลาก็เป็นปัญหาอีกเช่นกันเพราะการแสดงบทบาทสมมติก็ต้องใช้เวลามากกว่า 1 คาบเรียน ต้องเตรียมความพร้อม ครูยังมีภาระอื่น ๆ นอกเหนือจากงานสอนทั้งที่ครูทราบว่าบทบาทสมมติเป็นเรื่องที่ผู้เรียนได้รับความรู้ อย่างสมบูรณ์ ก็ยังงดการใช้กิจกรรมนี้

ในการแก้ไขนั้น การใช้บทบาทสมมติควรเป็นเรื่องง่าย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ของผู้เรียน แล้วค่อยเพิ่มความยากของบทบาทสมมติขึ้นอีก ควรจัดเนื้อหาให้มีลักษณะบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจะทำให้ผู้เรียนได้รับคุณประโยชน์ในการแสดงครั้งเดียว เพราะได้ฝึกทักษะหลายด้านพร้อม ๆ กัน ครูยังเห็นความสำคัญและความสะดวกของตนเองในการใช้สื่ออุปกรณ์อื่น ๆ ประกอบการสอน เช่น วีซีดี การ์ตูน เพราะผู้เรียนได้มองเห็นภาพได้ชัดเจนอีกด้วย

1.5 ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรก คุณธรรม ปณิธานค่านิยมที่ดีงาม เป็นกิจกรรมที่ครูค่อนข้างปฏิบัติบ่อย เพราะว่า กิจกรรมนี้เป็นการบูรณาการความรู้เมื่อสิ้นสุดในเนื้อหาวิชานั้น ๆ เวลาที่เป็นปัญหาสำคัญเพราะการแสดงละครต้องใช้เวลามากพอในคาบเรียนไม่เพียงพอสำหรับการแสดงละครต้องขอเวลาในวิชาอื่น มีกิจกรรมการเรียนที่จะต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติอยู่แล้ว วิชาการงาน อาชีพและเทคโนโลยีไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ในการปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม การสอดแทรกคุณธรรม สามารถทำได้ตลอดเวลา แม้ตอนที่ครูสอนเนื้อหาวิชาของตนเองก็ตาม ครูก็ต้องมีความสามารถทำให้ผู้เรียนเต็มใจในการทำกิจกรรม ครูต้องมี ทักษะพิเศษทางด้านการแสดง ขั้นตอนและกระบวนการของละครก็มีอย่างมาก เริ่มตั้งแต่การเลือกละคร เลือกผู้แสดง เขียนบทละคร ต้องฝึกซ้อมละคร เลือกสถานที่ อุปกรณ์ฉาก ถ้าจัดเป็นละครตอนเดียวจบเฉพาะแต่ละวิชาที่เรียนอาจได้รับความรู้ที่ยังไม่ครบตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และถ้าเป็นการบูรณาการหลาย ๆ กลุ่มสาระ ละครก็จะเป็นเรื่องมีหลายตอนเช่นนี้ ครูเพียงบุคคลเดียวมีความรู้ไม่เพียงพอ ต้องการความร่วมมือกันในกลุ่มครู แต่มีผู้เสนอแนะว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจะเหมาะสมกับการใช้กิจกรรมละครเพราะว่าในเนื้อหาวิชาที่มักจะเน้นเรื่องราวทางวรรณคดี เรื่องสั้นอยู่แล้ว

การแก้ไขอาจจัดเป็นกิจกรรมชุมนุม หรือคาบอิสระของผู้เรียน ที่ให้นักเรียนทำกิจกรรมของตนเองตามความสนใจ ความสามารถและความถนัด

2. ด้านการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน ในกระบวนการดังนี้

2.1 ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ในกระบวนการนี้ ครูปฏิบัติค่อนข้างน้อย ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้เรียนขาดความสนใจและติดตามข่าวสารของบ้านเมือง ไม่ตระหนัก คิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว ผู้เรียนจะให้ความสนใจตนเองและสิ่งที่ตนเองชอบเป็นสำคัญ เช่น โทรศัพท์มือถือ เกมคอมพิวเตอร์มากกว่า และครูก็ไม่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนสำรวจปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น ด้านครูให้ความสำคัญของเนื้อหาที่เรียนให้ครบตามหลักสูตรจึงเน้นกระบวนการบรรยายเป็นส่วนมาก ในวิชาคณิตศาสตร์เป็นลักษณะวิชาที่เน้นกระบวนการคิดมากกว่าจึงไม่ให้ความสำคัญกับท้องถิ่น

ในด้านการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนมีตัวแปรที่ไม่สามารถทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์และขาดคุณภาพ เช่น ผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคลมาก ได้แก่ สติปัญญา ความพร้อมทางด้านการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ จำนวนปริมาณผู้เรียนในปัจจุบัน 1 ห้องประมาณ 45-50 คน ต่อครู 1 คน ทำให้การจัดกิจกรรมไม่ประสบผลสำเร็จ

การจัดกิจกรรมที่ทำให้ประสบผลสำเร็จจำนวนผู้เรียนเป็นตัวแปรสำคัญอย่างมาก และครูก็ไม่สามารถที่จะกำหนดจำนวนผู้เรียนได้ ขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารของโรงเรียนจึงเป็นตัวแปรที่ควบคุมไม่ได้

2.2 ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม กระบวนการนี้ครูจะปฏิบัติค่อนข้างน้อย ด้วยเหตุผลที่ต่อเนื่องจากกระบวนการข้อ 2.2 เมื่อผู้เรียนไม่ได้ศึกษาหาข้อมูลก็ไม่สามารถไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ รวมทั้งผู้เรียนรับรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นก็จริงแต่ไม่ค่อยให้ความสนใจเรื่องที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวเองไม่ว่าจะเป็นปัญหาของบ้านเมือง ครูมุ่งที่จะสอนเนื้อหาให้จบตามหลักสูตร ถ้ามีเวลาเหลือครูจึงจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มเติม แต่ในการปฏิบัตินั้นจะมีกิจกรรมหลักของโรงเรียน เช่น กีฬาสี นิทรรศการทางวิชาการ ทำให้ไม่มีเวลาเหลือพอสำหรับการจัดกิจกรรมอื่น ๆ และครูก็ไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาท้องถิ่นอีกด้วย ประกอบกับสภาพที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครไม่อำนวยความสะดวกในการไปพัฒนาท้องถิ่น แต่ถ้าให้นำความรู้ไปใช้ได้จริง ๆ ต้องเน้นที่การนำไปใช้ในบ้านที่อยู่อาศัย มีการทำความสะอาดบ้านช่อง การเอาใจใส่ดูแล เอื้ออาทรผู้สูงอายุ พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ เคารพเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่ง มองเห็นความปรารถนาดีของผู้ที่มีอายุมากกว่า อย่างมองข้ามในสิ่งเหล่านี้และรู้สึกรำคาญเมื่อถูกบ่นหรือดุด่าว่ากล่าว จะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมากกว่า แล้วค่อยขยายไปสู่ชุมชน ท้องถิ่นน่าจะทำได้ และเป็นประโยชน์สำหรับตัวนักเรียนต่อไป

การแก้ไขสำหรับการปฏิบัติของครูต้องเริ่มปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดูแลท้องถิ่น บ้านพักของตนเอง สำนักรักบ้าน โรงเรียน ถิ่นที่ตนเองเกี่ยวข้องอยู่ในชีวิตประจำวัน ก็เพียงพอดีที่สุดแล้ว

2.3 ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ในกระบวนการนี้ครูปฏิบัติค่อนข้างน้อยเนื่องจากการทำโครงการเป็นวิชาที่ต้องการครูผู้มีความรู้ ความเข้าใจในการทำโครงการ สามารถสร้างความเข้าใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน ด้านผู้เรียนขาดศักยภาพในตนเอง ขาดความอดทน ความพยายาม เมื่อไม่สามารถทำสิ่งใดแล้ว ก็จะไม่ทำต่อให้เสร็จสิ้น และขาดทักษะการวางแผน การทำงานเป็นกระบวนการแล้วเสร็จตามขั้นตอน เพราะวิชาโครงการต้องทำงานเป็นขั้นตอนและกระบวนการ ขาดทักษะการนำเสนอผลงานของตนเอง ไม่ว่าจะในรูปแบบการอภิปราย การทำรายงานเป็นรูปเล่ม ดังนั้นเมื่อให้ผู้เรียนทำ ครูก็ไม่สามารถจะพัฒนาผู้เรียนให้ทำโครงการได้สมบูรณ์แบบใดใน 1 ภาคเรียน และการเลือกผู้เรียนมาเรียนวิชาโครงการต้องเป็นผู้เรียนที่มีศักยภาพสมบูรณ์ ถ้าให้ผู้เรียนที่มีผลการเรียนค่อนข้างอ่อน จะทำให้ขาดทักษะดังกล่าวข้างต้น มีผลต่อการเรียนวิชาโครงการก็ไม่ประสบผลสำเร็จทั้งตัวผู้เรียนและครูผู้สอน

การแก้ไขนั้น ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องพัฒนาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้พร้อม ๆ กันไป ต้องมีการวางแผนในวิชาที่เรียนก่อนในแต่ละระดับชั้นเรียน ซึ่งวิชาเหล่านั้นจะเป็นฐานนำความรู้ไปต่อยอดในวิชาโครงการหรือนำเสนอลักษณะของโครงการต่อไปได้

ตาราง 10 การเปรียบเทียบการปฏิบัติต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามสภาพจริง	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์		สังคมศึกษา		พลศึกษา		ศิลปะ		การงานอาชีพ		ภาษาต่างประเทศ	
	μ	ó	μ	ó	μ	ó	μ	ó	μ	ó	μ	ó	μ	ó	μ	ó
1. กระบวนการเรียนรู้ที่ สมดุลและมีความสุข	3.79	0.44	3.14	0.66	3.36	0.54	3.62	0.41	3.51	0.39	3.75	0.22	3.54	0.50	3.52	0.64
2. กระบวนการเรียนที่จะ เรียนรู้	3.85	0.34	3.87	0.39	3.92	0.57	3.81	0.42	3.74	0.39	3.65	0.39	4.01	0.49	3.70	0.44
3. การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ ร่วมกัน	3.67	0.35	3.38	0.49	3.71	0.59	3.86	0.40	3.81	0.66	3.57	0.47	3.96	0.60	3.50	0.54
4. การเรียนรู้ที่จะมี บุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้ พัฒนาดีขึ้น	4.15	0.40	4.01	0.37	4.20	0.44	4.13	0.34	4.23	0.40	4.12	0.50	4.25	0.38	3.99	0.47
5. การเรียนรู้ที่จะแสวงหา วิธีการเรียน	4.00	0.38	3.86	0.52	4.11	0.51	3.97	0.48	3.92	0.42	3.85	0.40	4.09	0.47	3.90	0.46
รวม	3.89	0.31	3.66	0.37	3.86	0.44	3.88	0.29	3.85	0.37	3.79	0.27	3.98	0.43	3.72	0.41

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐาน วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า สรุปผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี 5 ด้านได้แก่ ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข ด้านกระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และด้านการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำแนกตามสถานภาพของครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และประสบการณ์การสอน

สมมติฐานของการวิจัย

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ของครูมีผลต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
2. ประสบการณ์การสอนของครูมีผลต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ปีการศึกษา 2548 จำนวน 180 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงใน 5 ด้าน คือ กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และ การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน ถ้ามีผู้ตอบแบบสอบถามระดับการปฏิบัติปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดใน 5 ด้านผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ของข้อตามแบบสอบถาม สัมภาษณ์ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระกลุ่มสาระละ 1 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูสอนโดยนำแบบสอบถามให้กับครูสอนด้วยตนเอง และเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาในสภาพที่สมบูรณ์ครบถ้วน 180 ฉบับ นำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบและตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยใช้คอมพิวเตอร์และดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ทั้ง 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบการปฏิบัติต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงตามระดับการปฏิบัติของครูสอนจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และประสบการณ์สอน

สรุปผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ครูสอน จำนวนครูผู้ตอบแบบสอบถามเรียงตามลำดับคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 33 คน รองลงมาคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 28 คน วิทยาศาสตร์ จำนวน 26 คน คณิตศาสตร์ จำนวน 25 คน การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 22 คน ภาษาไทย จำนวน 19 คน สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 17 คน และ ศิลปะ จำนวน 10 คน รวมทั้งหมดจำนวน 180 คน

1.2 ประสบการณ์การสอน ส่วนใหญ่เป็นครูมีประสบการณ์การสอน 20 – 30 ปี จำนวน 94 คน รองลงมาคือ ครูมีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 45 คน กลุ่มที่น้อยที่สุดคือ ครูมีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี จำนวน 41 คน รวมทั้งหมดจำนวน 180 คน

2. การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ปรากฏผลดังนี้ การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น ด้านการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน ด้านกระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน และด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยรวม 5 ด้านมากกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ รองลงมาได้แก่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระ

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามลำดับ ส่วนประสบการณ์การสอน พบว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน 20-30 ปี และครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยรวม 5 ด้านมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 20 ปี

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข ผลการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว จะมีผลการปฏิบัติมากในข้อที่ว่า ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนและการให้นักเรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 4-7) ระบุว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ต้องฝึกให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่าน การค้นคว้า และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการอ่านหนังสือจนเป็นนิสัยจึงทำให้เกิดการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน เพราะหนังสือเป็นสื่อที่ใช้ทั้งการสอนความคิด ทักษะการอ่าน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ยิ่งถ้าให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบแล้ว จะทำให้ผู้เรียนมีความสุขเป็นพื้นฐาน การใฝ่เรียน ใฝ่รู้สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2547: 9) ระบุว่า ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขขณะเรียน จะทำให้เกิดคุณภาพของจิตใจที่จะพร้อมในการเรียน ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถและการมีความสุขของผู้เรียนควบคู่กันไป และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าครูมีระดับในการปฏิบัติมากแสดงว่า ครูให้ความสำคัญในการอ่านหนังสือของผู้เรียน มีการเน้นการอ่านเป็นกิจกรรมหลัก นอกเหนือจากเอกสารการสอนเท่ากับสร้างนิสัยให้ผู้เรียนรักการอ่านหนังสือ ยิ่งถ้าเป็นหนังสือที่ผู้เรียนชอบครูก็ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านอีกด้วยสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 16) ระบุว่า ผู้เรียนรุ่นใหม่ต้องมีนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้า หนังสือหรือตำราทุกชนิดเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาค้นคว้า เช่น หนังสือการ์ตูน วารสาร เรื่องสั้น นวนิยาย ประวัติศาสตร์ ซึ่งโรงเรียนก็ส่งเสริมมีชั่วโมงที่ต้องเข้าห้องสมุด ค้นคว้า หนังสือ ที่เรียกว่า โครงการ Buddy ชวนอ่าน เป็นโครงการของห้องสมุด ส่งเสริมการอ่านของผู้เรียนมีการสรุปผลให้รางวัลในปลายภาคเรียนด้วย ยังสอดคล้องกับข้อที่ว่าให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ครูก็ยังปฏิบัติในระดับมากสอดคล้องกับนิวัฒน์ วาศิตศิริศักดิ์ (2542: บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าครูผู้สอนควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำกลุ่มคำถามและสนับสนุนให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ ครูฝึกทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการจัดทำกิจกรรมกลุ่มและครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นผลต่อเนื่องจากการที่ให้ผู้เรียนรักการอ่าน

หนังสือแล้ว ควรมีการจัดรูปแบบการนำเสนอผลการอ่านไม่ว่าจะเป็นบุคคล แต่ถ้าให้ค้นคว้าเป็นกลุ่ม จะสอนการทำงานร่วมกันทำให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพราะการทำงานเป็นกลุ่มจะสอนทั้งการวางแผน การเกิดความร่วมมือ การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการหาข้อมูลที่ตนเองสนใจมาศึกษาเป็นสิ่งที่ดีกว่าที่ครูผู้สอนจะเป็นผู้หาข้อมูลแต่เพียงฝ่ายเดียว ข้อมูลที่หามาอาจจะไม่น่าสนใจสำหรับผู้เรียนก็ได้ การสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตัวผู้เรียนเอง ครูก็มีระดับการปฏิบัติในระดับมากเช่นกันสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 11) กล่าวว่า การสร้างสรรค์กิจกรรมทางศิลปะ จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางด้านค่านิยม ความดี ความงามและความสุขทำให้สภาพจิตใจอ่อนโยน ศิลปะเป็นเรื่องที่สร้างความสุขให้กับผู้เรียนและครูผู้สอนด้วย การปฏิบัติมากจะสร้างความสุภาพ อ่อนโยนในจิตใจผู้เรียน ทั้งสร้างมิติสุนทรีภาพ ให้ผู้เรียนมองศิลปะในหลายมุมมอง ให้มองเห็นความงามจรโล่งจิตใจผู้เรียน การที่ผู้เรียนสร้างด้วยตนเองเป็นผลดีสำหรับผู้เรียนดังกล่าวข้างต้นด้วย ในข้อที่ว่า การใช้สื่อการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ ปิ่นแก้ว (2543: บทคัดย่อ) พบว่าครูผู้สอนควรใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับระดับชั้น ความรู้ ประสบการณ์ ผู้เรียนและวัย สื่อที่เกิดจากการสร้างด้วยผู้เรียนเอง ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะด้วยตนเอง ก่อให้เกิดการเรียนรู้การทำงานที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ในข้อที่ว่า ครูเล่นกีฬา ดนตรี การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม การฟังเรื่องราวจากวิทยากร ในกิจกรรมเหล่านี้ ครูมีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง แสดงว่ากิจกรรมเหล่านี้ในความคิดคำนึงของครูผู้สอนทำให้เกิดการเสียเวลาในการจัดกิจกรรม เพราะมุ่งที่จะสอนเนื้อหาวิชาให้จบตามหลักสูตร ทั้งที่ครูผู้สอนก็ทราบว่า กิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่เมื่อจะให้จัดครูผู้สอนจะต้องค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การฝึกทักษะต่าง ๆ การสร้างความสนุกสนาน การสร้างความสนใจกระตุ้นให้กับผู้เรียนด้วย ซึ่งก็ไม่ใช่ครูทุกคนจะทำได้ จึงเป็นเรื่องที่ยุ้งยากแก่ครูผู้สอน แต่ถ้ามีการบูรณาการ ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจปรึกษาหารือ นำความถนัดของตนเองในครูแต่ละคนมาสอนผู้เรียน การจัดกิจกรรมเหล่านี้จะประสบผลสำเร็จได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว อาจจะเป็นไปได้ยาก เพราะการทำให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือ ร่วมใจในครูผู้สอน ถ้าเป็นในกลุ่มสาระเดียวกันจะมีโอกาสเป็นไปได้มาก แต่ถ้าระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต้องอาศัยความเป็นผู้นำของหัวหน้ากลุ่มสาระ และความเป็นผู้ตามที่ดีของสมาชิกครูในกลุ่มสาระนั้น ๆ ด้วย สอดคล้องกับนิวัฒน์ วาศิรศักดิ์ (2542: บทคัดย่อ) ที่พบว่าครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในด้านการจัดการเรียนการสอนและสำรวจความรู้สึกและการแก้ปัญหาความขัดแย้งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทางด้านผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคลมาก ได้แก่ สติปัญญา ความพร้อมทางด้านการเรียน เพราะว่าผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ทางด้านนโยบายของโรงเรียนที่จัดปริมาณนักเรียน 1 ห้อง มีนักเรียน 45-50 คน ทำให้การควบคุมห้องเรียนต่อครู 1 คนเป็นไปได้ยาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนจึงเป็นปัญหาสำหรับครูในโรงเรียน

1.2. กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ ผลการปฏิบัติโดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติในระดับมาก คือ ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการและจัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองสอดคล้องกับ หน่วยศึกษานิเทศก์ (2545: 9) ระบุว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะต้องฟัง จดบันทึก อ่าน จับประเด็น คิดวิเคราะห์ ซักถาม อภิปรายและเขียนและสรุยนต์ อินทร์อุดม (2543: บทคัดย่อ) พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในการฝึกคิดอย่างหลากหลายมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ดังนั้นในกระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้นั้นจึงเน้นวิธีการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดจำแนก การคิดเชื่อมโยง การคิดสร้างสรรค์ เพื่อการคาดการณ์ล่วงหน้า การคิดแก้ปัญหา ค้นคว้าหาคำตอบเชื่อมโยงบูรณาการ สรุปประเด็นตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ คิดหาทางเลือกอย่างหลากหลาย ปฏิบัติตามทางเลือกนั้น ๆ นำเสนอผลที่ได้เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม จนกระทั่งสามารถวางแผนการประกอบอาชีพด้วยตนเองได้ จากผลการวิเคราะห์ครูมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 9) ระบุว่า คนที่มีความคิดสร้างสรรค์คือ คนที่มีความคิดหลากหลาย คิดคล่อง คิดกว้าง ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่กระตุ้น และส่งเสริมให้ได้คิด ได้ค้นคว้า ได้แสวงหาคำตอบ จะทำให้ผู้เรียนสร้างหรือค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เริ่มจากการที่ผู้เรียนบันทึกเนื้อหาวิชา เนื่องจากเนื้อหาวิชาครูจะเน้นการสอนไม่เป็นไปตามหนังสือเรียน จะพยายามปรับปรุงเนื้อหาวิชาเรียน อาจจะหาจากหนังสือหลายเล่ม หรือ จากอินเทอร์เน็ต มีผลให้ผู้เรียนต้องบันทึกเนื้อหาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มความเข้าใจ ครูจะให้ผู้เรียนเน้นกระบวนการค้นคว้าหาข้อมูลจากหัวข้อเรื่องที่ครูกำหนด เป็นการจัดกิจกรรมที่ครูจะให้ผู้เรียนทำทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพราะเห็นว่าผู้เรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทักษะการค้นคว้าข้อมูลซึ่งที่ผู้เรียนจะถนัดคือ การหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รู้จักเลือกข้อมูลที่ตนเองต้องการให้เหมาะสมกับหัวข้อเรื่องที่ตนศึกษาค้นคว้า มีทักษะการนำข้อมูลมาเรียงเป็นลำดับและจัดข้อมูลให้สอดคล้องเข้ากันได้ จากวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 16) ระบุว่า การสืบค้นข้อมูลความรู้จากอินเทอร์เน็ตซึ่งเปรียบเสมือนห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ขนาดมหึมา ที่สามารถเข้าไปค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างกว้างไกล และกำลังกลายเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ ที่ต้องฝึกให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ให้คล่องแคล่ว ตลอดจนการที่ผู้เรียนนำเสนอในรูปแบบรายงานรูปเล่ม แผ่นพับ แผ่นพิวเจอร์บอร์ด การอภิปรายหน้าห้องเรียนให้ครูและผู้เรียนได้เข้าใจ อาจจะเป็นการใช้ โปรแกรม Power Point การแสดงบทบาทสมมติซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของกระบวนการนี้ แต่ในหัวข้อที่ว่า ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพนั้น จะมีระดับการปฏิบัติมากเนื่องมาจาก กรมสามัญศึกษา (2541: 52-53) ได้ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านหลักสูตรและกระบวนการ ว่าโรงเรียนมีการจัดหลักสูตรตามความถนัด ความสนใจ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสอนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น หัตถศิลป์ ดนตรี และการไฟฟ้า เป็นต้น แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในกระบวนการนี้ เนื่องมาจาก การที่จะให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพนั้น เป็นเรื่องที่ห่างไกลตัวผู้เรียนเป็นอย่างมาก และในบางวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ลักษณะธรรมชาติวิชาจะมุ่งเน้น

ทักษะการปฏิบัติเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์หาข้อเท็จจริง ส่วนวิชาศิลปะ จะเน้นเรียนทฤษฎี แล้วฝึกปฏิบัติตามกระบวนการ ซึ่งวิชาศิลปะสามารถจะนำไปประกอบอาชีพได้ วิชาสุขศึกษา พลศึกษา เน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้มีความสมบูรณ์ทางร่างกาย แต่ถ้ามีทักษะ การฝึกฝนที่ดีพอ ก็อาจจะยึดเป็นอาชีพได้เหมือนกัน แต่จะมีกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ในเนื้อหาสาระวิชาจะเน้นในเรื่องอาชีพต่าง ๆ เช่น อาชีพทางธุรกิจ เกษตรกรรม อาหาร ช่างเทคนิค และเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ เป็นลักษณะในอาชีพนั้นๆ จึงทำให้ในวิชาอื่น ๆ ไม่ค่อยจะเน้นหนักในเรื่องการวางแผนการงานอาชีพของนักเรียนทำให้เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในกระบวนการนี้

1.3 การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน ผลการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้ว จะมีผลการปฏิบัติปานกลาง ในข้อที่ว่า ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม และให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ด้วยเหตุผลที่ว่า การที่จะให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว คงเพียงแต่ให้ความสนใจในสิ่งที่ตนเองชอบ เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนอยู่เป็นประจำ เมื่อผู้เรียนไม่รู้ปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง การที่จะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปได้ยาก ดังนั้น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 30-31) กล่าวว่า ครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีการศึกษา ค้นหาและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สำคัญ ๆ และทันสมัย เพราะปัจจุบันมีความซับซ้อนของสังคม และโลกเพื่อเป็นการขยายขอบฟ้าการเรียนรู้ให้กว้างมีความหลากหลายและนำไปตามสภาพจริง ความรู้ใหม่มักจะเกิดจากการสังเคราะห์และเชื่อมโยง การทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมก็เช่นเดียวกัน โครงการเป็นวิชาที่เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ที่ต้องการบูรณาการความรู้หลาย ๆ วิชา ทักษะต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ เหมือนกับเป็นการสรุปความคิดรวบยอดของผู้เรียน กิจกรรมนี้จะประสบผลสำเร็จลงได้ต้องอาศัยความร่วมมือของครูผู้สอนและผู้เรียนในการทำงานตามกระบวนการ เป็นขั้นตอน ครูผู้สอนต้องให้กำลังใจ การชี้แนะที่เป็นประโยชน์ ผู้เรียนต้องเห็นประโยชน์ของวิชาโครงการ มีความพยายาม ปฏิบัติตามที่ครูผู้สอนชี้แนะด้วย จึงมีความเป็นไปได้ในการเรียนสอดคล้องกับ ลัดดา ภูเกียรติ (2544: 7) ที่กล่าวว่า การเรียนวิชาโครงการครูจะต้องเปลี่ยนแนวความคิดโดยครูปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน มาเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก เป็นผู้ให้คำปรึกษา โดยการสร้างโอกาสให้ผู้เรียน ลงมือทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อจะได้รู้จักตนเองเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น อันเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่แท้จริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2541: 52-53) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดระบบการเรียนการสอนโดยเน้นให้มีการศึกษา และฝึกปฏิบัติจริงมากกว่าการท่องจำ เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ โครงการคอมพิวเตอร์ ส่วนข้ออื่น ๆ จะมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก เนื่องจากครูใช้กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ครูทุกกลุ่มสาระเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่แล้ว เพราะกิจกรรมกลุ่มจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบสอดคล้องกับ สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2547: 95) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ควรสะท้อนโลกแห่งความเป็นจริง หรือใกล้เคียงชีวิตจริงมาก

ที่สุด เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ชัดเจน ควรเป็นกิจกรรมกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดและเจตคติ ตลอดจนทักษะทางสังคม การจัดกิจกรรมกลุ่มควรมีผู้เรียนกลุ่มละ 2-6 คน ดังนั้นกิจกรรมกลุ่มทำให้เกิดเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคม ปัจจุบัน การเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ รอบตัวเอง มีการมองเห็น และผู้อื่นในด้านดี ด้านเสียเพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน เหล่านี้ล้วนเป็นการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอยู่แล้ว และเป็นการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นห้อง ต้องเรียนรู้ในการปรับตัวเข้าหากัน ต้องมองผู้อื่นในด้านดี ด้านเสียไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับ ประภาพศ ป้องคำ (2544: บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการปฏิบัติในระดับมาก คือให้นักเรียนได้ฝึกคิดและปฏิบัติจริง ด้านการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนพัฒนาความรู้ความสามารถ และความถนัดได้ตามศักยภาพโดยส่งเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้การอยู่ร่วมกันในห้องเรียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และผู้เรียนรู้จักการปรับตัวเข้าหากันแล้ว ผู้เรียนก็จะเข้าใจสภาพการดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ตนเองอยู่ ดังนั้นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ไปโดยปริยาย

1.4 การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น ผลการปฏิบัติโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2541: 52-53) พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ปลูกสร้างและเสริมลักษณะนิสัย ความรับผิดชอบ และความมีวินัย ความเป็นผู้มีคุณธรรมและ จริยธรรม จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ครูยังคงให้ผู้เรียนยอมรับในกฎระเบียบที่โรงเรียนได้วางไว้ รวมทั้งต้องปฏิบัติตามด้วย ไม่จะเป็นการแต่งกาย การมาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน การทำความเคารพครูผู้สอน การเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งของครูผู้สอน เหล่านี้เป็นกฎเกณฑ์ที่ครูผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้ซึมซับเส้นแห่งวัฒนธรรมของไทย ยังผลต่อเนื่องถึงการมีสัมมาคารวะ การให้ความเคารพผู้มีอาวุโสกว่า จะสร้างความเคยชินแก่ผู้เรียนเมื่อต้องอยู่ในสถานที่ที่มีกฎระเบียบมากมาย เพราะถูกสร้างความเคยชินในกฎระเบียบจนเป็นนิสัย เมื่อมีการสร้างนิสัยให้สามารถอยู่ในกฎระเบียบต่าง ๆ แล้ว สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2546: 25) ได้ระบุว่า การเริ่มต้นในการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนที่ดีควรเริ่มต้นที่ครู อาจารย์ ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน โดยการทำในสิ่งที่ตนเองพร่ำสอน เช่น เรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก บุคลิกลักษณะของตนเอง ระมัดระวังทำพูด และการแสดงออกให้เหมาะสมอยู่เสมอ ครูผู้สอนก็ยังให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นกล้าแสดงออกในชั้นเรียน ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักการรอคอย การควบคุมอารมณ์ และแสดงกิริยามารยาทต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามกาลเทศะสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2541: 52-53) พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยจัดหลักสูตรประชาธิปไตยในชั้นเรียน โดยฝึกให้การทำงานร่วมกัน แบ่งงานกันรับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็น ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม โดยจัดให้มีประธานนักเรียน กิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและ ยังสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 8) ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้คู่กับความดี คือจะต้องมีทั้งความฉลาดทางสติปัญญา

(IQ) มีจิตใจที่ตึงามเรียกว่าความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งยังไม่เพียงพอจะต้องมีความดีทางศีลธรรม (MQ) จึงจะทำให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อบ้านเมือง ดังนั้นวิธีการปฏิบัติตนในการพัฒนาบุคลิกภาพของตัวผู้เรียน ครูผู้สอนในทุกกลุ่มสาระได้พยายามฝึกฝนผู้เรียนอยู่แล้ว เพราะจะบ่งบอกถึงบุคลิกภาพที่ดีของผู้เรียนและจะติดตัวผู้เรียนให้กลายเป็นบุคคลที่เป็นที่ต้องการของสังคม ไม่สร้างปัญหา เป็นบุคคลที่น่านับถือ ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนก็จะประสบผลสำเร็จสอดคล้องกับ ทิพวรรณ คนชื่อ (2543: บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนมีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

1.5 การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน ผลการปฏิบัติโดยรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้สอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2543: 20) ระบุว่าบทบาทของผู้เรียนต้องเห็นความสำคัญของการอ่าน มีทักษะการอ่าน และสามารถใช้ทักษะการอ่านได้อย่างคล่องแคล่วในการแสวงหาความรู้ ในกระบวนการนี้จะเน้นให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีการปฏิบัติให้ผู้เรียนฝึกการแสวงหาวิธีการที่จะได้ข้อมูลข่าวสารด้วยเทคโนโลยีสอดคล้องกับ ใช้การฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ รู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวเอง รู้จักแสวงหาข้อมูลในเรื่องที่ตนสนใจ สอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2545: 14-15) ครูต้องพัฒนาผู้เรียนได้มีเครื่องมือสำหรับแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่รักการเรียนรู้ เครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ต่อไปในอนาคตได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ เมื่อได้มาแล้วต้องจัดลำดับข้อมูลให้เป็นเรื่องราวต่อเนื่อง แล้วใช้ทักษะการอ่านจากที่ตนเองมีนิสัยรักการอ่านอยู่แล้วมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาก รู้จักการสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต เลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับตนเอง บอกเหตุผลได้ว่าทำไมต้องเลือกข่าวสารนั้น ๆ ได้ สรุปเป็นประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษาค้นคว้ามาแล้วนำมาเขียนในรูปแบบรายงานที่ถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2541: 52-53) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เช่น ศูนย์สื่อการเรียนการสอน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การเรียนทางไกลไทยคม ห้องปฏิบัติการทางภาษา วัสดุทัศนวิธีการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระฝึกปฏิบัติสำหรับผู้เรียน เพราะเป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตรงกับหลักการจัดการศึกษาที่ว่า เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ จะทำให้การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้มากกว่าการเรียนรู้แบบท่องจำ สอดคล้องกับกรมสามัญศึกษา (2545: 14-15) เสนอว่าสิ่งที่ให้ผู้เรียนก็ควรสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียนด้วย โดยอาจเป็นสภาพการณ์หรือปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องเผชิญในชีวิต เป็นเรื่องที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ซึ่งผู้เรียนจะได้นำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองได้ ทำให้เห็นคุณค่าของการแสวงหาข้อมูลและนำข้อมูลนั้นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยรวม 5 ด้าน มากกว่าครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เนื่องมาจาก ลักษณะวิชาแล้ว มุ่งจะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถเกี่ยวกับงานอาชีพและเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน การจัดการ นำเทคโนโลยีภูมิปัญญาพื้นฐาน ภูมิปัญญาไทย และเทคโนโลยีสากลมาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้อง เหมาะสม คุ่มค่า และมีศีลธรรม คุณธรรม สร้างหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงานเห็นคุณค่า มีเจตคติที่ดีต่องาน ตลอดจนมีความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน อันจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่สามารถช่วยเหลือตนเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกสังคมอย่างมีความสุข เป็นลักษณะธรรมชาติวิชาอยู่แล้ว ที่จะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงทั้ง 5 ด้าน จึงจะครบถ้วนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2544ก: 21) ระบุว่า การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม นำกระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาในลักษณะองค์รวม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2541: 52-53) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนตามความถนัด ความสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสอนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น หัตถศิลป์ ดนตรี ดังนั้นลักษณะวิชาการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ครูผู้สอนจึงมุ่งที่จะให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาเนื้อหาของความรู้ที่ทันสมัยเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าในเชิงธุรกิจ เทคโนโลยี ที่มีเนื้อหาที่ต้องให้ผู้เรียนค้นคว้า แสวงหาความรู้จากทางอินเทอร์เน็ต หนังสือเรียน ผู้เรียนต้องเป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ จึงจะสามารถเรียนรู้งานทางธุรกิจได้ กิจกรรมการเรียนการสอนก็จะเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนเลือกค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจของผู้เรียนเองอีกด้วย จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงทั้ง 5 ด้าน จึงจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ในการเรียนรู้วิชาการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นวิชาที่มีการปฏิบัติต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นลำดับรอง เพราะว่า ผู้เรียนเรียนรู้วิถีชีวิตแบบไทย เอกลักษณะของวัฒนธรรมไทย เนื้อหาวิชาจะเกี่ยวกับ เรื่องสั้น วรรณคดี ที่มีความสนุกสนานในเรื่องนั้น ๆ อยู่แล้ว มีการยกตัวอย่างตัวละครที่มีความสามารถ มีบุคลิกภาพที่น่าเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนได้ และกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีการปฏิบัติต่อกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นลำดับสุดท้าย เนื่องจากลักษณะวิชาแล้วเป็นการทดสอบหาคำตอบให้กับ สมมติฐานหรือโจทย์ปัญหา แต่การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกันเป็นการเรียนรู้เรื่องราวต่างของสังคมตนเอง รู้จักการอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือ การวิเคราะห์ตนเอง การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่กับสังคมและสภาพแวดล้อมในปัจจุบันได้ จึงไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา วิชา ยิ่งถ้าเป็นกิจกรรม

การเล่านิทานคติธรรม การเล่นกีฬา การแสดงละคร เป็นกิจกรรมที่ครูไม่จัดให้กับผู้เรียนคิดว่าเป็นการเสียเวลาในการสอนเนื้อหาวิชาที่มีมากอยู่แล้วในการสอนต่อ 1 ภาคเรียน

ด้านประสบการณ์การสอนของครู 20-30 ปี และ ประสบการณ์การสอนของครูสอนมากกว่า 30 ปี มีการปฏิบัติต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงมากกว่าประสบการณ์การสอนของครูน้อยกว่า 20 ปี สอดคล้องกับ ปวีณา หมตราศรี (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน of ครูแล้ว พบว่าแตกต่างกัน แสดงว่า ประสบการณ์การสอนของครูมีผลต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพราะครูที่มีประสบการณ์การสอน 20-30 ปี และมากกว่า 30 ปี ย่อมมีการศึกษาเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพิ่มเติมในการสอน มีการคิดค้นหาเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการสอนใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ดังนั้น ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 20 ปี ยังมีประสบการณ์ที่ยังไม่เพียงพอกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสภาพจริง ต้องอาศัยประสบการณ์การสอนเพิ่มมากขึ้น จึงจะประสบผลสำเร็จมากขึ้น ดังนั้นประสบการณ์การสอนจึงมีผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาปฏิบัติ

จากการศึกษาค้นคว้า การสรุปผล และการอภิปราย ในเรื่อง การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง แล้วมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เป็นข้อมูลให้ผู้สอนสามารถดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงและเป็นข้อมูลให้โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข เป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนปฏิบัติค่อนข้างน้อย แต่กิจกรรมสามารถสอดแทรกในเนื้อหาวิชา ได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ครูผู้สอนในวิชาดังกล่าวน่าจะมีการศึกษา เปลี่ยนแปลงรูปแบบ และวิธีการสอน นอกเหนือจากการทำแบบฝึกหัด การทำการทดลอง เพราะการเล่านิทานคติธรรม สอดแทรกในการตั้งประเด็นของปัญหา ดีกว่าการให้ผู้เรียนอ่านโจทย์เอง หรือ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ เช่น มีการใช้บทบาทสมมติว่า ผลการทดลองนี้เป็นทฤษฎีของใคร แล้วจะได้ศึกษาถึงบุคคลผู้นั้นอย่างละเอียด เพื่อเป็นพื้นฐานความคิดของผู้เรียนนำไปปฏิบัติตนตามแบบอย่าง แม้แต่วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ยังต้องใช้กระบวนการเหล่านี้ เช่น การแสดงละคร การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ในวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงของอาชีพนั้น ๆ ดียิ่งขึ้น

2. เป็นข้อมูลพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ภายใต้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะด้านกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน กิจกรรมของกระบวนการนี้จะเน้นในเรื่องราวความเป็นอยู่ของสภาพสังคมการดำเนินชีวิตในการอยู่ร่วมกัน เพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้นไม่ว่า จะเป็นวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ก็สามารถที่จะสอดแทรก ตั้งประเด็นปัญหาที่ สอดคล้องกับเรื่องราวที่ใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจมองเห็นสภาพปัญหาได้ชัดเจน และมี แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ส่วนวิชาพลศึกษา สุขศึกษา และ ศิลปะ จำเป็น อย่างมาก ต้องเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของไทยไม่ว่าจะเป็น เรื่องความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันที่มี เอกลักษณะโดดเด่นไม่เหมือนกับชาติอื่นๆ แล้วยัง สอดคล้องกับวิชา สุขศึกษา ที่ต้องเรียนรู้ทางด้าน ความสะอาด การรักษาร่างกายให้ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งถ้าจะมองภาพรวมแล้ว ควรใช้หลัก การบูรณาการในเนื้อหาวิชาที่สอนได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ก็จะเป็นไปตามหลักการปฏิบัติการ เรียนรู้ในปัจจุบัน

3. ควรนำผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับครูสอนเลือกกิจกรรมที่หลากหลาย ไปจัดให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมตามความถนัด ความสนใจ ศักยภาพของผู้เรียนในโรงเรียนอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละกระบวนการ เรียนรู้ของการเรียนรู้ตามสภาพจริงว่ากิจกรรมการเรียนรู้ใดที่ควรจะมีการปฏิบัติได้ดีในแต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามลักษณะของวิชา

2. ควรจะมีการศึกษาว่ามีปัจจัยและตัวแปรใดบ้าง ที่จะมีผลต่อการที่จะทำให้ครูผู้สอนใน แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการบูรณาการเนื้อหาวิชา และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้

3. ควรศึกษาให้ลึกไปกว่าครูที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติต่อการ ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข ด้าน กระบวนการเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน เพราะเหตุใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). การประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสามัญศึกษา. (2541). แนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2543). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544ก). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- . (2544 ข). สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2544 ค). สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2544 ง). สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2544 จ). สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2544 ฉ). สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2544 ช). สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2544 ซ). สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2544 ฌ). สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543ก). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชิคเซส มีเดีย.

- บุญศรี คำชาย. (2540). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: หจก. 9119
เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- ชนาธิป พรกุล. (2543,มกราคม). “ແທສ໌: ຮູບແບບການຈັດການການສອນທີ່ເນັ້ນຜູ້ຮຽນ
ເປັນສູນກາງກາງ,”. ວາຣສາຣາວິຊາການ. 3(1): 14.
- ชาตรี สำราญ. (2545ก). สอนทำไม สอนอย่างไร จัดกิจกรรมการเรียนอย่างไรให้เด็กได้คิด.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิสวดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- (2545ข). ครูรู้ได้อย่างไรว่าเด็กเกิดการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:
มูลนิธิสวดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- (2547). บทเรียนจากความจริง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสวดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ชาตรี เกิดธรรม. (2542). การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ดิสคัลส์ฟเวอรี่.
- ดำรงส ลิหะวีรชาติ. (2542). รายงานการวิจัยการจัดการเรียนการสอนจากสภาพจริง และ
วัดประเมินผล โดยใช้แฟ้มสะสมงาน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการ
ศึกษา 4. ภูเก็ต: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4.
- ดำริ บุญชู. (2546, 9 กันยายน). การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process).
วารสารวิชาการ. 6(9): 16.
- ทิศนา ขมมณี; และคนอื่น ๆ. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี.
กรุงเทพฯ: หจก.ไอเดีย สแควร์.
- (2542, พฤษภาคม). “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
กลาง : โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL)”. วารสารวิชาการ. 2(5): 2 – 30.
- ทิพวรรณ คนชื่อ. (2543). วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
บุคลิกภาพความเป็นผู้นำและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์. (2542, เมษายน). “การสอนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบ
CIPPA,”. วารสารวิชาการ. 2(4): 15 – 21.
- นิวัฒน์ วดีศิริศักดิ์. (2542). การปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครพนม.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นรินทร์ บุญชู. (2532). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัย
รามคำแหง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2546, 9 กันยายน). สอนอย่างไรให้คิดสร้างสรรค์. วารสารวิชาการ. 6(9): 41.
- บุหงา วัฒนะ. (2546, 9 กันยายน). Active Learning. วารสารวิชาการ. 6(9): 31-33.
- บุรชัย ศิริมหาสารคาม. (2540, เมษายน – มิถุนายน). “การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา”. สารพัฒนาหลักสูตร. 16(129): 19-34.
- ปวีณา หมตราคี. (2545). สภาพ ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพิต ป้องคำ. (2544). สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริงและการวัดประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมงานคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด แนวการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- (2544). “แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้, “วิชาการวิวัฒน์ 49 ปี กรมวิชาการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- พรพิไล เลิศวิชา. (2544). มัลติมีเดียเทคโนโลยีกับโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.
- มาลี จุฑา. (2544). การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: หจก.ทิพย์วิสุทธิ.
- เยาวภา หนั้นชัยบุตร. (2542). การสอนเพื่อสร้างคนเก่ง ดี มีสุข. สุราษฎร์ธานี. สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ราชน มีศรี. (2544). การเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- รุจิร ภูสาระ; และ จันทราณี สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. (2547ก). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. กรุงเทพฯ: ถ่ายเอกสาร.
- (2547ข). รายงานผลการประชุมสัมมนา. กรุงเทพฯ: ถ่ายเอกสาร.
- (2547). เอกสารธรรมนูญโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดา ภูเกียรติ. (2544). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยโครงการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วาทัญญู ลดาวัลย์. (2543). *กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วารินทร์ รัตมีพรหม. (2542). *การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *กระบวนการทัศน์ใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เอส พี พรินต์.
- วินิจ วงศ์รัตน์. (2542). *“การเรียนการสอนในโรงเรียน,” เอกสารประกอบการสอนวิชาศึกษา 163 ประสบการณ์วิชาชีพครู 1*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2541). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2543). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์.
- ศรณรินทร์ ไชยบุรี. (2545). *การสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: แคนดิดมีเดีย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การออกแบบและการวางแผนการจัดการเรียนรู้แนวปฏิรูป*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542ก). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2542ข). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2544). *เรียนอย่างนี้...มีความสุข บันทึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- . (2547). *การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนาร่อง: รูปแบบที่คัดสรร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). *“การเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริงตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา”*, เอกสารชุดพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- (2543). *การเรียนรู้...สู่ทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
 สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2547). *ทฤษฎีวรรณคดี*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2548, จาก
[http : //edu.swu.ac.th/encyclopedia/book%2021.htm](http://edu.swu.ac.th/encyclopedia/book%2021.htm).
- สุทธิพร คล้ายเมืองปัก. (2543, กุมภาพันธ์). “บทบาทของครูกับรูปแบบการเรียนการสอน
 ที่เปลี่ยนไป,” *วารสารวิชาการ*. 2(5): 26-29.
- สมณฑา พรหมบุญ; และคนอื่น ๆ. (2541). *การปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี*.
 กรุงเทพฯ: หจก.ไอเดีย สแควร์.
- (2540). *การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: เอสพี พรินติ้ง.
- สุรพงษ์ เศรษฐภักดี. (2543). *การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่ยึด
 ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอหนอง จันทวนขอนแก่น
 ปีการศึกษา 2542*. ปรินทนิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). มหาสารคาม :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุรินทร์ อินทร์อุดม. (2543). *รายงานการศึกษาวิจัยรูปแบบและแนวทางส่งเสริมกระบวนการ
 การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กไทย ให้มีลักษณะ ดี เก่ง มีความสุข*. สำนักงานการ
 ประถมศึกษาอำเภอวังสามหมอ. จังหวัดอุดรธานี.
- สุภาภรณ์ ทัศน. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ในการจัดการ
 เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยการอาชีพ
 สังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตภาคกลาง*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ ปิ่นแก้ว. (2543). *พฤติกรรมการสอนของครูภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษา
 ตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 5*.
 วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สุนทร เขยชื่น. (2543). *กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2547, จาก
[http : www.moe.go.th/nakornayok/doing.doc](http://www.moe.go.th/nakornayok/doing.doc).
- สุนทรี คนเที่ยง. (2544, มีนาคม-เมษายน). “การเรียนรู้แบบร่วมมือ= Cooperative
 Learning,” *ข่าวสารกองบริการการศึกษา*. 12 (90): 5 – 24.
- โสธ จุฬา. (2546, 9 กันยายน). *ครูนำร่องมั่นใจ หลักสูตรใหม่สำหรับเด็กไทยไปถึงฝัน*.
วารสารกรมวิชาการ. 6 (9) : 69.
- ไสว พักขาว. (2542). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*.
 กรุงเทพฯ : โครงการตำราทางวิชาการ ราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ.
 (2545). *ผู้เรียนบุคคลแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

- อาภรณ์ เกษศิริ. (2546). *การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับประถมศึกษา*. ลำปาง. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏลำปาง.
- Branson, R..K. (1978, May). The Interservice Procedures for Instructional Systems Development. *Educational technology*. 18 (3). 11-14.
- Holguin, C. (1997, August). *A Study of Cooperative learning as an Organizational Design in the Acquisition of English as a Second Language in a Third Grade Bilingual Classroom*. DAI-A 58/02. 366 Retrieved from ERIC (November 1996).
- Kagan. Spencer. (1994). *"San Juan Copistrano : Kagan Co – operative Learning."* Co – operative Learning.
- Ketter, Jean Smiley. (1994, March). "Behavioral and Attitudinal Change in Teacher and Student As a Result of Implementation of the Portfolio Method of Evaluation Writing," *Dissertation Abstracts International*. 54(9): 3356 – A
- Livnech, Cheryl ; & Livneh, H. (1989). "Factors differentiating high and low Participants in Lifelong Learning". *Educational and Psychological Measurement*. Vol. 48(10): 637-639.
- Loewen, Arthur Craig. (1993, June). *"Using a Constructivist Perspective to Investigate The learning and Teaching of Mathematics,"* in Dissertation Abstracts International. 53 (12). 4241-A Michigan: Bell Howell.
- Nyiri, Roseann Bryer. (1999). *The Relationship between Effective Teaching Lifelong learning, and the Implementation of Current Best Practices*. Dissertation. Ed. D. (Education, Curriculum and Instruction). Pennsylvania. Graduate School. Duquesne University. Photocopied.
- Piaget,J. (1952). *Origing of Intelligence in Children*. New York: International University Press.
- Ryan, Sharon Kaye. (1999, July). "Freedom to Choose : A post – Structural Study of Child – Centered in a Kindergarten classroom (Urban Education, Miinority Students)." *Dissertation abstracts*. 59 (10): 3731.
- Sales, B., (1989). *"The Instructional Design Movement in Educational. Technology"* Educational Technology.

- Simon, Martin A.; & Schifter Deborah. (1993). *"Constructivism in our classroom,"*
In issues in Teaching Mathematice. Edited by Antong Orton and Geoffrey
Wain. PP 47-56. London: Redwood Books.
- Slavin. R. E. (1997). *Student Learning Team Techniques : Narrowing The*
Achievement Gap between the Race. Center for school. The John Hopkins
University Report.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

**การหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตาม
สภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ**

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยทั้ง 5 ด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข			
1. ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน	3.68	0.82	มาก
2. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด	4.11	0.57	มาก
3. ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ	3.95	0.52	มาก
4. ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ	3.32	0.94	ปานกลาง
5. ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข	2.84	1.10	ปานกลาง
6. จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง	3.74	0.87	มาก
7. ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม	3.84	1.10	มาก
8. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ	4.05	0.78	มาก
9. ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.32	0.58	มาก
10. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง	4.11	0.32	มาก
กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้			
11. ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ	3.84	0.69	มาก
12. ให้ผู้เรียนเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบบูรณาการมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง	4.11	0.32	มาก
13. ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ	4.16	0.50	มาก
14. ให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	3.95	0.62	มาก
15. จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	3.89	0.57	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
16. ให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการที่แสวงหาความรู้ได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม	4.05	0.62	มาก
17. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.84	0.60	มาก
18. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น	3.63	0.60	มาก
19. ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับความเป็นจริงได้	3.68	0.48	มาก
20. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้	3.63	0.77	มาก
21. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นจากเนื้อหาที่อ่านได้	4.16	0.50	มาก
22. ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	3.89	0.57	มาก
23. ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง	3.21	0.54	ปานกลาง
24. ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	3.53	0.61	มาก
25. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือกในการแก้ปัญหาได้	3.79	0.79	มาก
26. ให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างใคร่ครวญก่อนลงมือทำสิ่งใด	4.00	0.67	มาก
27. ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ	4.11	0.88	มาก
การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน			
28. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง	3.32	0.48	ปานกลาง
29. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม	3.32	0.58	ปานกลาง
30. ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้	3.58	0.61	มาก
31. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน	4.00	0.47	มาก
32. ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น	3.37	0.90	ปานกลาง

ตาราง 12 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
33. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน	3.84	0.60	มาก
34. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	3.68	0.75	มาก
35. มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน	3.79	0.71	มาก
36. ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง	3.89	0.57	มาก
37. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น	3.89	0.66	มาก
38. ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออกตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	3.95	0.62	มาก
39. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ	4.21	0.54	มาก
40. ให้ผู้เรียนแสดงความเห็นนอกเหนือจากผู้ที่ปัญหา มาปรึกษา	4.00	0.58	มาก
41. ให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอยเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการในทันทีทันใด	4.00	0.58	มาก
42. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการรายงานหน้าชั้นเรียน	4.32	0.67	มาก
43. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในโอกาสต่าง ๆ	4.21	0.71	มาก
44. ให้ผู้เรียนสามารถเลือกแบบอย่างของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี	4.05	0.52	มาก
45. ให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.16	0.50	มาก
46. ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้	4.26	0.45	มาก
47. ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.16	0.50	มาก
48. ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.37	0.60	มาก
49. ให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	4.11	0.46	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน			
50. ให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง	4.00	0.47	มาก
51. ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ	3.95	0.62	มาก
52. ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	3.79	0.54	มาก
53. ให้ผู้เรียนใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล	4.11	0.66	มาก
54. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า	3.84	0.69	มาก
55. ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ	4.26	0.65	มาก
56. ให้ผู้เรียนวางแผนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ	3.84	0.50	มาก
57. ให้ผู้เรียนเลือกใช้ข้อมูลตรงกับเรื่องที่ตนเองศึกษา	4.00	0.58	มาก
58. ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า	3.74	0.45	มาก
59. ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจจากอินเทอร์เน็ต	4.00	0.82	มาก
60. ให้ผู้เรียนเขียนรายงานนำเสนอผลงานในรูปแบบที่ถูกต้อง	4.05	0.62	มาก
61. ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตนเอง	4.47	0.61	มาก
62. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษาค้นคว้า	4.05	0.62	มาก
รวม	3.90	0.31	มาก

จากตาราง 12 แสดงว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ด้าน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 62 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ 4 ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ ($\mu=3.32$) ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ($\mu=3.32$) ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม ($\mu=3.32$) ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง ($\mu=3.21$) ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข ($\mu=2.84$) ตามลำดับ ส่วนข้ออื่นมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 5 ด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข			
1. ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน	3.00	0.82	ปานกลาง
2. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด	3.44	0.88	ปานกลาง
3. ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ	3.12	0.83	ปานกลาง
4. ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ	3.20	1.08	ปานกลาง
5. ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข	2.92	1.15	ปานกลาง
6. จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง	2.88	0.89	ปานกลาง
7. ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม	2.36	1.15	น้อย
8. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ	3.28	1.17	ปานกลาง
9. ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	3.52	0.92	มาก
10. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง	3.76	0.52	มาก
กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้			
11. ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ	4.28	0.74	มาก
12. ให้ผู้เรียนเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบบูรณาการมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง	3.52	0.78	มาก
13. ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ	3.88	0.83	มาก
14. ให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	3.64	0.81	มาก
15. จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	4.12	0.60	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
16. ให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการที่แสวงหาความรู้ได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม	3.76	0.83	มาก
17. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.00	0.58	มาก
18. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น	3.76	0.88	มาก
19. ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับความ เป็นจริงได้	3.92	0.81	มาก
20. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้	3.60	0.76	มาก
21. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นจากเนื้อหาที่อ่านได้	3.88	0.73	มาก
22. ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	4.00	0.65	มาก
23. ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง	3.52	0.96	มาก
24. ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	4.00	0.58	มาก
25. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือกในการแก้ปัญหาได้	3.80	0.58	มาก
26. ให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างไตร่ตรองก่อนลงมือทำสิ่งใด	4.00	0.50	มาก
27. ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ	4.04	0.61	มาก
การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน			
28. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง	3.00	0.82	ปานกลาง
29. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม	3.00	0.65	ปานกลาง
30. ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้	3.48	0.59	ปานกลาง
31. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน	3.64	0.81	มาก
32. ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น	2.92	0.86	ปานกลาง

ตาราง 13 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
33. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน	3.48	0.51	ปานกลาง
34. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	3.48	0.71	ปานกลาง
35. มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน	3.44	0.77	ปานกลาง
36. ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง	3.68	0.56	มาก
37. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้นแล้ว	3.64	0.57	มาก
38. ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออกตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	3.92	0.64	มาก
39. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ	4.08	0.64	มาก
40. ให้ผู้เรียนแสดงความเห็นนอกเหนือจากผู้ที่มีปัญหา มาปรึกษา	4.04	0.46	มาก
41. ให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอยเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการในทันทีทันใด	4.00	0.50	มาก
42. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการรายงานหน้าชั้นเรียน	4.00	0.71	มาก
43. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในโอกาสต่าง ๆ	4.04	0.61	มาก
44. ให้ผู้เรียนสามารถเลือกแบบอย่างของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี	4.12	0.67	มาก
45. ให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.20	0.50	มาก
46. ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้	4.36	0.64	มาก
47. ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.12	0.67	มาก
48. ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	3.96	0.46	มาก
49. ให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	3.84	0.55	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน			
50. ให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง	3.96	0.54	มาก
51. ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ	3.80	0.76	มาก
52. ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	4.12	0.60	มาก
53. ให้ผู้เรียนใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล	3.72	0.61	มาก
54. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า	3.72	0.68	มาก
55. ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ	4.00	0.76	มาก
56. ให้ผู้เรียนวางแผนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ	4.12	0.73	มาก
57. ให้ผู้เรียนเลือกใช้ข้อมูลตรงกับเรื่องที่ตนเองศึกษา	3.80	0.65	มาก
58. ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า	3.80	0.58	มาก
59. ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจจากอินเทอร์เน็ต	3.76	0.97	มาก
60. ให้ผู้เรียนเขียนรายงานนำเสนอผลงานในรูปแบบที่ถูกต้อง	3.72	0.79	มาก
61. ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตนเอง	4.04	0.84	มาก
62. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษาค้นคว้า	3.68	0.63	มาก
รวม	3.66	0.37	มาก

จากตาราง 13 แสดงว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ด้าน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 62 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ว่า ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และ ด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ($\mu=3.48$) ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้ ($\mu= 3.48$) ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน ($\mu=3.48$) ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด ($\mu=3.44$) มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน ($\mu=3.44$) ให้ผู้เรียน

อ่านหนังสือที่ตนเองชอบ ($\mu=3.28$) ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ ($\mu=3.20$) ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรีย์ภาพ ($\mu=3.12$) ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน ($\mu=3.00$) ให้นักเรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ($\mu=3.00$) ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม ($\mu=3.00$) ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดความคิดและจินตนาการ ($\mu=2.92$) ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ($\mu=2.92$) จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง ($\mu=2.88$) มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ข้อที่ว่า ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม ($\mu=2.36$) ตามลำดับ ส่วนข้ออื่นอยู่ในระดับมาก

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 5 ด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข			
1. ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน	2.69	0.74	ปานกลาง
2. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด	3.62	0.85	มาก
3. ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรีย์ภาพ	3.50	0.81	มาก
4. ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ	3.04	1.08	ปานกลาง
5. ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข	3.15	1.29	ปานกลาง
6. จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง	3.12	1.14	ปานกลาง
7. ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม	2.77	1.11	ปานกลาง
8. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ	3.65	0.80	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
9. ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.08	0.80	มาก
10. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง	4.00	0.85	มาก
กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้			
11. ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ	4.23	0.86	มาก
12. ให้ผู้เรียนเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบบูรณาการมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง	3.96	0.82	มาก
13. ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ	4.04	0.82	มาก
14. ให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	3.88	0.77	มาก
15. จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	4.00	0.75	มาก
16. ให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการที่แสวงหาความรู้ได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม	3.85	0.88	มาก
17. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.92	0.80	มาก
18. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น	3.62	0.80	มาก
19. ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับความ เป็นจริงได้	3.85	1.01	มาก
20. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้	3.92	0.85	มาก
21. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นจากเนื้อหาที่อ่านได้	3.92	0.85	มาก
22. ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	4.00	0.75	มาก
23. ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง	3.69	0.88	มาก
24. ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	3.81	0.75	มาก
25. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือกในการแก้ปัญหาได้	3.81	0.69	มาก
26. ให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างใคร่ครวญก่อนลงมือทำสิ่งใด	3.92	0.69	มาก
27. ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ	4.15	0.73	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน			
28. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง	3.31	0.93	ปานกลาง
29. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม	3.46	0.86	ปานกลาง
30. ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้	3.73	0.92	มาก
31. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน	3.85	0.83	มาก
32. ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น	3.65	0.80	มาก
33. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน	3.96	0.66	มาก
34. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	3.73	0.83	มาก
35. มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน	3.69	0.88	มาก
36. ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง	3.77	0.95	มาก
37. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น	3.92	0.74	มาก
38. ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออกตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	4.00	0.49	มาก
39. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ	4.31	0.47	มาก
40. ให้ผู้เรียนแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่มีปัญหา มาปรึกษา	4.12	0.71	มาก
41. ให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอยเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการในทันทีทันใด	4.23	0.65	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
42. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการรายงานหน้าชั้นเรียน	4.19	0.63	มาก
43. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในโอกาสต่าง ๆ	4.19	0.69	มาก
44. ให้ผู้เรียนสามารถเลือกแบบอย่างของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี	4.08	0.63	มาก
45. ให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.23	0.71	มาก
46. ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้	4.23	0.77	มาก
47. ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.19	0.57	มาก
48. ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.35	0.63	มาก
49. ให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	4.23	0.65	มาก
การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน			
50. ให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง	4.23	0.65	มาก
51. ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ	4.08	0.63	มาก
52. ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	3.92	0.63	มาก
53. ให้ผู้เรียนใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล	4.04	0.60	มาก
54. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า	4.19	0.69	มาก
55. ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ	4.19	0.63	มาก
56. ให้ผู้เรียนวางแผนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ	4.15	0.68	มาก
57. ให้ผู้เรียนเลือกใช้ข้อมูลตรงกับเรื่องที่ตนเองศึกษา	4.00	0.63	มาก
58. ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า	3.96	0.66	มาก
59. ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจจากอินเทอร์เน็ต	4.08	0.69	มาก
60. ให้ผู้เรียนเขียนรายงานนำเสนอผลงานในรูปแบบที่ถูกต้อง	4.00	0.69	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
61. ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตนเอง	4.38	0.64	มาก
62. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษาค้นคว้า	4.23	0.59	มาก
รวม	3.86	0.44	มาก

จากตาราง 14 แสดงว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ด้าน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 62 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ว่า ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม ($\mu=3.46$) ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ($\mu= 3.31$) ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข ($\mu=3.15$) จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง ($\mu=3.12$) ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรม ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม ($\mu=2.77$) ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้กับผู้เรียน ($\mu=2.69$) ตามลำดับ ส่วนข้ออื่นมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5 ด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข			
1. ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน	3.25	0.97	ปานกลาง
2. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด	3.86	0.65	มาก
3. ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ	3.68	0.82	มาก
4. ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ	3.04	0.79	ปานกลาง
5. ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข	3.21	1.17	ปานกลาง
6. จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง	3.43	0.69	ปานกลาง
7. ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม	3.50	1.17	มาก
8. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ	3.89	0.92	มาก
9. ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.32	0.61	มาก
10. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง	4.04	0.64	มาก
กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้			
11. ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ	4.07	0.60	มาก
12. ให้ผู้เรียนเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบบูรณาการมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง	3.68	0.61	มาก
13. ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ	3.79	0.57	มาก
14. ให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	3.82	0.72	มาก
15. จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	4.18	0.67	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
16. ให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการที่แสวงหาความรู้ได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม	4.07	0.54	มาก
17. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.93	0.60	มาก
18. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น	3.54	0.69	มาก
19. ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับความเป็นจริงได้	3.82	0.72	มาก
20. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้	3.82	0.61	มาก
21. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นจากเนื้อหาที่อ่านได้	3.79	0.79	มาก
22. ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	3.86	0.59	มาก
23. ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง	3.36	0.83	ปานกลาง
24. ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	3.79	0.79	มาก
25. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือกในการแก้ปัญหาได้	3.61	0.79	มาก
26. ให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างใคร่ครวญก่อนลงมือทำสิ่งใด	3.79	0.83	มาก
27. ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ	3.89	0.69	มาก
การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน			
28. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของตนเอง	3.68	0.67	มาก
29. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม	3.61	0.69	มาก
30. ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้	3.93	0.81	มาก
31. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน	4.18	0.72	มาก
32. ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น	3.57	0.74	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
33. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน	4.11	0.63	มาก
34. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	3.71	0.71	มาก
35. มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน	3.71	0.66	มาก
36. ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง	4.07	0.60	มาก
37. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น	4.00	0.61	มาก
38. ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออกตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	3.86	0.59	มาก
39. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ	4.04	0.58	มาก
40. ให้ผู้เรียนแสดงความเห็นนอกเหนือจากผู้ที่มีปัญหา มาปรึกษา	4.07	0.54	มาก
41. ให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอยเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการในทันทีทันใด	3.82	0.61	มาก
42. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการรายงานหน้าชั้นเรียน	4.32	0.61	มาก
43. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในโอกาสต่าง ๆ	4.14	0.36	มาก
44. ให้ผู้เรียนสามารถเลือกแบบอย่างของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี	3.96	0.58	มาก
45. ให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.25	0.59	มาก
46. ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้	4.36	0.62	มาก
47. ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.32	0.55	มาก
48. ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.32	0.67	มาก
49. ให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	4.11	0.50	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน			
50. ให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง	4.00	0.67	มาก
51. ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ	4.07	0.54	มาก
52. ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	3.82	0.72	มาก
53. ให้ผู้เรียนใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล	3.93	0.77	มาก
54. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า	3.82	0.72	มาก
55. ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ	4.11	0.79	มาก
56. ให้ผู้เรียนวางแผนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ	3.68	0.77	มาก
57. ให้ผู้เรียนเลือกใช้ข้อมูลตรงกับเรื่องที่ตนเองศึกษา	3.93	0.72	มาก
58. ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า	3.71	0.71	มาก
59. ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจจากอินเทอร์เน็ต	4.00	0.82	มาก
60. ให้ผู้เรียนเขียนรายงานนำเสนอผลงานในรูปแบบที่ถูกต้อง	3.96	0.79	มาก
61. ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตนเอง	4.43	0.57	มาก
62. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษาค้นคว้า	4.11	0.63	มาก
รวม	3.88	0.29	มาก

จากตาราง 15 แสดงว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ด้าน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 62 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ว่า จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง ($\mu=3.43$) ให้ผู้เรียนวางแผนประกอบอาชีพของตนเอง ($\mu=3.36$) ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข ($\mu= 3.21$) ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ ($\mu=3.04$) ตามลำดับ ส่วนข้ออื่นมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา 5 ด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข			
1. ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน	2.65	0.86	ปานกลาง
2. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด	3.29	0.69	ปานกลาง
3. ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ	3.41	0.62	ปานกลาง
4. ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ	3.12	0.93	ปานกลาง
5. ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข	4.06	1.20	มาก
6. จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง	3.71	0.92	มาก
7. ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม	3.00	1.17	ปานกลาง
8. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ	3.71	0.77	มาก
9. ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.12	0.93	มาก
10. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง	4.06	0.56	มาก
กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้			
11. ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ	3.41	0.62	ปานกลาง
12. ให้ผู้เรียนเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบบูรณาการมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง	3.71	0.47	มาก
13. ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ	3.71	0.59	มาก
14. ให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	4.06	0.66	มาก
15. จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	4.00	0.71	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
16. ให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการที่แสวงหาความรู้ได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม	3.82	0.81	มาก
17. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.65	0.61	มาก
18. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น	3.59	0.87	มาก
19. ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับความเป็นจริงได้	3.65	0.79	มาก
20. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้	3.82	0.53	มาก
21. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นจากเนื้อหาที่อ่านได้	3.65	0.61	มาก
22. ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	3.82	0.73	มาก
23. ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง	3.29	0.92	ปานกลาง
24. ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	3.94	0.56	มาก
25. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือกในการแก้ปัญหาได้	3.59	0.71	มาก
26. ให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างใคร่ครวญก่อนลงมือทำสิ่งใด	3.82	0.73	มาก
27. ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ	4.12	0.86	มาก
การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน			
28. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของตนเอง	3.29	0.99	ปานกลาง
29. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาห้องเรียนของตนเองตามความเหมาะสม	3.41	1.00	ปานกลาง
30. ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้	4.06	0.66	มาก
31. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน	4.29	0.77	มาก
32. ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในห้องเรียน	3.41	1.00	ปานกลาง

ตาราง 16 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
33. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน	4.00	0.61	มาก
34. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	3.76	0.90	มาก
35. มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน	3.94	0.90	มาก
36. ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง	4.00	0.94	มาก
37. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น	3.94	0.90	มาก
38. ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออกตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	4.06	0.56	มาก
39. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ	4.24	0.44	มาก
40. ให้ผู้เรียนแสดงความเห็นนอกเหนือจากผู้ที่มีปัญหา มาปรึกษา	3.88	0.78	มาก
41. ให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอยเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการในทันทีทันใด	4.12	0.70	มาก
42. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการรายงานหน้าชั้นเรียน	4.35	0.49	มาก
43. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในโอกาสต่าง ๆ	4.29	0.69	มาก
44. ให้ผู้เรียนสามารถเลือกแบบอย่างของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี	4.29	0.69	มาก
45. ให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.35	0.61	มาก
46. ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้	4.47	0.62	มาก
47. ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.47	0.72	มาก
48. ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.18	0.64	มาก
49. ให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	4.12	0.60	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน			
50. ให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง	3.94	0.56	มาก
51. ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ	3.94	0.75	มาก
52. ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	3.76	0.83	มาก
53. ให้ผู้เรียนใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล	3.88	0.60	มาก
54. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า	3.82	0.73	มาก
55. ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ	4.18	0.81	มาก
56. ให้ผู้เรียนวางแผนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ	4.00	0.96	มาก
57. ให้ผู้เรียนเลือกใช้ข้อมูลตรงกับเรื่องที่ตนเองศึกษา	3.76	0.66	มาก
58. ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า	3.65	0.61	มาก
59. ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจจากอินเทอร์เน็ต	3.82	0.73	มาก
60. ให้ผู้เรียนเขียนรายงานนำเสนอผลงานในรูปแบบที่ถูกต้อง	4.00	0.79	มาก
61. ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตนเอง	4.18	0.73	มาก
62. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษาค้นคว้า	4.06	0.56	มาก
รวม	3.85	0.37	มาก

จากตาราง 16 แสดงว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ด้าน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 62 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ 4 ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ ($\mu=3.41$) ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ ($\mu=3.41$) ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม ($\mu=3.41$) ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ($\mu=3.41$) ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด ($\mu=3.29$) ให้ผู้เรียนวางแผนประกอบอาชีพของตนเอง ($\mu=3.29$) ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ($\mu=3.29$) ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อให้เกิดความคิดและจินตนาการ ($\mu=3.12$) ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม ($\mu=3.00$) ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน ($\mu=2.65$) ตามลำดับ ส่วนข้ออื่นมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 5 ด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข			
1. ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน	3.30	0.48	ปานกลาง
2. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด	3.80	0.42	มาก
3. ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ	4.50	0.71	มากที่สุด
4. ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อให้เกิดความคิดและจินตนาการ	3.10	0.57	ปานกลาง
5. ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข	3.30	0.68	ปานกลาง
6. จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง	3.90	0.74	มาก
7. ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม	3.30	0.95	ปานกลาง

ตาราง 17 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
8. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ	3.60	0.70	มาก
9. ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.30	0.48	มาก
10. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง	4.40	0.52	มาก
กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้			
11. ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ	3.50	0.85	มาก
12. ให้ผู้เรียนเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบบูรณาการมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง	4.00	0.47	มาก
13. ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ	3.90	0.88	มาก
14. ให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	3.70	0.48	มาก
15. จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	3.90	0.57	มาก
16. ให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการที่แสวงหาความรู้ได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม	3.90	0.99	มาก
17. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.80	0.79	มาก
18. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น	3.20	0.79	ปานกลาง
19. ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับความเป็นจริงได้	3.40	0.97	ปานกลาง
20. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้	3.50	0.85	มาก
21. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นจากเนื้อหาที่อ่านได้	3.60	0.52	มาก
22. ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	3.90	0.57	มาก
23. ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง	3.20	0.63	ปานกลาง
24. ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	3.30	0.48	ปานกลาง
25. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือกในการแก้ปัญหาได้	3.50	0.53	มาก
26. ให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างใคร่ครวญก่อนลงมือทำสิ่งใด	3.90	0.32	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
27. ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ	3.80	0.63	มาก
การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน			
28. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง	3.10	0.88	ปานกลาง
29. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม	3.00	0.82	ปานกลาง
30. ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้	3.20	1.14	ปานกลาง
31. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน	3.90	0.99	มาก
32. ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น	3.50	1.08	มาก
33. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน	4.00	0.68	มาก
34. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	3.30	0.95	ปานกลาง
35. มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน	4.10	0.57	มาก
36. ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง	3.70	0.68	มาก
37. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น	3.90	0.57	มาก
38. ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออกตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	4.10	0.57	มาก
39. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ	4.30	0.68	มาก
40. ให้ผู้เรียนแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่มีปัญหา มาปรึกษา	4.20	0.42	มาก
41. ให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอยเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการในทันทีทันใด	3.90	0.74	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
42. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการรายงานหน้าชั้นเรียน	4.20	0.92	มาก
43. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในโอกาสต่าง ๆ	3.90	0.88	มาก
44. ให้ผู้เรียนสามารถเลือกแบบอย่างของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี	3.90	0.88	มาก
45. ให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.10	0.57	มาก
46. ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้	4.20	0.63	มาก
47. ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.30	0.68	มาก
48. ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.20	0.79	มาก
49. ให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	4.10	0.57	มาก
การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน			
50. ให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง	3.80	0.63	มาก
51. ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ	4.30	0.68	มาก
52. ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	3.70	0.68	มาก
53. ให้ผู้เรียนใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล	3.90	0.57	มาก
54. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า	3.40	0.97	ปานกลาง
55. ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ	4.00	0.67	มาก
56. ให้ผู้เรียนวางแผนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ	3.70	0.48	มาก
57. ให้ผู้เรียนเลือกใช้ข้อมูลตรงกับเรื่องที่ตนเองศึกษา	3.90	0.57	มาก
58. ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า	3.30	1.06	ปานกลาง
59. ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจจากอินเทอร์เน็ต	4.20	0.79	มาก
60. ให้ผู้เรียนเขียนรายงานนำเสนอผลงานในรูปแบบที่ถูกต้อง	4.10	0.74	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
61. ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตนเอง	4.20	0.42	มาก
62. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษาค้นคว้า	3.60	0.97	มาก
รวม	3.79	0.27	มาก

จากตาราง 17 แสดงว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ด้าน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 62 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ว่า ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับความเป็นจริงได้ ($\mu=3.40$) ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน ($\mu=3.30$) ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข ($\mu=3.30$) ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม ($\mu=3.30$) ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ($\mu=3.30$) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ($\mu=3.30$) ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า ($\mu=3.30$) ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น ($\mu=3.20$) ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง ($\mu=3.20$) ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้ ($\mu=3.20$) ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ ($\mu=3.10$) ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ($\mu=3.10$) ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม ($\mu=3.00$) ตามลำดับ ส่วนข้ออื่นมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี 5 ด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข			
1. ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน	2.91	0.81	ปานกลาง
2. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด	3.77	0.81	มาก
3. ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ	3.73	0.99	มาก
4. ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ	3.36	1.02	ปานกลาง
5. ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข	3.05	1.00	ปานกลาง
6. จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง	3.50	0.96	มาก
7. ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม	3.00	1.02	ปานกลาง
8. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ	3.59	0.73	มาก
9. ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.27	0.83	มาก
10. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง	4.18	0.80	มาก
กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้			
11. ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ	3.82	0.73	มาก
12. ให้ผู้เรียนเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบบูรณาการมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง	4.09	0.75	มาก
13. ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ	4.00	0.69	มาก
14. ให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	4.05	0.72	มาก
15. จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	4.18	0.66	มาก

ตาราง 18 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
16. ให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการที่แสวงหาความรู้ได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม	4.23	0.69	มาก
17. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.91	0.97	มาก
18. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น	3.82	0.59	มาก
19. ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับความ เป็นจริงได้	4.05	0.72	มาก
20. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้	4.09	0.68	มาก
21. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นจากเนื้อหาที่อ่านได้	4.09	0.61	มาก
22. ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	4.00	0.54	มาก
23. ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง	3.91	0.61	มาก
24. ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	4.09	0.68	มาก
25. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือกในการแก้ปัญหาได้	4.09	0.75	มาก
26. ให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างไตร่ตรองก่อนลงมือทำสิ่งใด	4.23	0.61	มาก
27. ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ	4.32	0.65	มาก
การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน			
28. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง	3.41	1.05	ปานกลาง
29. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม	3.68	1.13	มาก
30. ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้	3.86	0.94	มาก
31. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน	4.14	0.64	มาก
32. ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น	3.95	1.00	มาก

ตาราง 18 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
33. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน	4.18	0.59	มาก
34. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	3.86	0.64	มาก
35. มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน	4.23	0.69	มาก
36. ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง	4.09	0.87	มาก
37. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น	4.18	0.73	มาก
38. ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออกตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	4.14	0.56	มาก
39. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ	4.23	0.61	มาก
40. ให้ผู้เรียนแสดงความเห็นนอกเหนือจากผู้อื่นที่มีปัญหา มาปรึกษา	4.05	0.58	มาก
41. ให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอยเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการในทันทีทันใด	4.00	0.62	มาก
42. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการรายงานหน้าชั้นเรียน	4.23	0.61	มาก
43. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในโอกาสต่าง ๆ	4.23	0.69	มาก
44. ให้ผู้เรียนสามารถเลือกแบบอย่างของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี	4.14	0.71	มาก
45. ให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.36	0.49	มาก
46. ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้	4.41	0.50	มาก
47. ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.45	0.51	มาก
48. ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.36	0.49	มาก
49. ให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	4.36	0.49	มาก

ตาราง 18 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน			
50. ให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง	4.14	0.64	มาก
51. ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ	4.32	0.72	มาก
52. ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	4.00	0.76	มาก
53. ให้ผู้เรียนใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล	3.82	0.73	มาก
54. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า	3.91	0.87	มาก
55. ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ	4.27	0.70	มาก
56. ให้ผู้เรียนวางแผนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ	4.09	0.61	มาก
57. ให้ผู้เรียนเลือกใช้ข้อมูลตรงกับเรื่องที่ตนเองศึกษา	4.32	0.48	มาก
58. ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า	3.77	0.61	มาก
59. ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจจากอินเทอร์เน็ต	4.09	0.68	มาก
60. ให้ผู้เรียนเขียนรายงานนำเสนอผลงานในรูปแบบที่ถูกต้อง	4.14	0.56	มาก
61. ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตนเอง	4.32	0.57	มาก
62. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษาค้นคว้า	4.00	0.82	มาก
รวม	3.98	0.43	มาก

จากตาราง 18 แสดงว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ด้าน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 62 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ 4 ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ($\mu=3.41$) ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ ($\mu=3.36$) ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข ($\mu=3.05$) ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม ($\mu=3.00$) ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงาม ($\mu=2.91$) ตามลำดับ ส่วนข้ออื่นมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ 5 ด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข			
1. ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน	2.91	0.88	ปานกลาง
2. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด	3.67	0.74	มาก
3. ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ	3.61	0.93	มาก
4. ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ	3.30	0.59	ปานกลาง
5. ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข	3.15	1.12	ปานกลาง
6. จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง	3.70	0.98	มาก
7. ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม	3.06	1.09	ปานกลาง
8. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ	4.30	0.81	มาก
9. ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	3.91	0.84	มาก
10. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง	3.85	1.00	มาก
กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้			
11. ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ	3.82	0.68	มาก
12. ให้ผู้เรียนเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบบูรณาการมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง	3.79	0.78	มาก
13. ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ	3.36	0.99	ปานกลาง
14. ให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	3.52	0.97	มาก
15. จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	3.91	0.38	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
16. ให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการที่แสวงหาความรู้ได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม	3.55	0.62	มาก
17. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.70	0.77	มาก
18. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น	3.52	0.76	มาก
19. ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับความเป็นจริงได้	3.55	0.67	มาก
20. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้	3.73	0.63	มาก
21. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นจากเนื้อหาที่อ่านได้	3.91	0.68	มาก
22. ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	3.85	0.62	มาก
23. ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง	3.39	0.75	ปานกลาง
24. ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	3.79	0.82	มาก
25. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือกในการแก้ปัญหาได้	3.64	0.60	มาก
26. ให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างใคร่ครวญก่อนลงมือทำสิ่งใด	3.97	0.68	มาก
27. ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ	3.91	0.63	มาก
การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน			
28. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง	3.06	0.50	ปานกลาง
29. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม	3.09	0.77	ปานกลาง
30. ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้	3.55	0.62	มาก
31. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน	3.88	0.65	มาก
32. ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น	3.36	0.96	ปานกลาง

ตาราง 19 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
33. ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน	3.88	0.74	มาก
34. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	3.39	0.70	ปานกลาง
35. มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน	3.27	0.94	ปานกลาง
36. ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง	3.73	0.88	มาก
37. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวแล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น	3.73	0.80	มาก
38. ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออกตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	3.70	0.68	มาก
39. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ	4.12	0.65	มาก
40. ให้ผู้เรียนแสดงความเห็นนอกเหนือจากผู้อื่นที่มีปัญหา มาปรึกษา	3.85	0.80	มาก
41. ให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอยเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการในทันทีทันใด	3.88	0.74	มาก
42. ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการรายงานหน้าชั้นเรียน	4.03	0.77	มาก
43. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในโอกาสต่าง ๆ	3.94	0.70	มาก
44. ให้ผู้เรียนสามารถเลือกแบบอย่างของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี	3.82	0.77	มาก
45. ให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.06	0.66	มาก
46. ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้	4.18	0.73	มาก
47. ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.09	0.68	มาก
48. ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.12	0.60	มาก
49. ให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	4.06	0.61	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน			
50. ให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง	3.97	0.59	มาก
51. ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ	4.09	0.52	มาก
52. ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	3.67	0.69	มาก
53. ให้ผู้เรียนใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล	4.03	0.53	มาก
54. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า	3.85	0.67	มาก
55. ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ	4.35	0.69	มาก
56. ให้ผู้เรียนวางแผนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ	3.73	0.84	มาก
57. ให้ผู้เรียนเลือกใช้ข้อมูลตรงกับเรื่องที่ตนเองศึกษา	3.63	0.70	มาก
58. ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า	3.48	0.57	ปานกลาง
59. ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจจากอินเทอร์เน็ต	4.12	0.70	มาก
60. ให้ผู้เรียนเขียนรายงานนำเสนอผลงานในรูปแบบที่ถูกต้อง	3.79	0.74	มาก
61. ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตนเอง	4.27	0.76	มาก
62. ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษาค้นคว้า	3.73	0.80	มาก
รวม	3.72	0.41	มาก

จากตาราง 19 แสดงว่าการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ด้าน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 62 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ว่า ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูลมาศึกษาค้นคว้า ($\mu=3.48$) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ($\mu=3.39$) ให้ผู้เรียนวางแผนประกอบอาชีพของตนเอง ($\mu=3.39$) ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น ($\mu=3.36$) ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในห้องถิ่น ($\mu=3.36$) ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ ($\mu=3.30$) มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน ($\mu=3.27$) ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข ($\mu=3.15$) ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม ($\bar{X}=3.09$) ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม ($\mu=3.06$) ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องถิ่นของตนเอง ($\mu=3.06$) ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน ($\mu=2.91$) ตามลำดับ ส่วนข้ออื่นมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

**แบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้า
การศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
ของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มุ่ง ศึกษาการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้านคือ กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่จะเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และ การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน

2. ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อในระดับการปฏิบัติที่เป็นจริงมากที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ การตอบคำถามของท่านไม่มีผิดหรือถูก เพราะความคิดเห็นของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น

4. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงใน 5 ด้านของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

นางสาวชบา เต็ดดวง
นิสิตปริญญาโทภาคพิเศษ วิชาเอกการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1

ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านในข้อคำถามต่อไปนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ท่านสังกัด
 - () ภาษาไทย
 - () คณิตศาสตร์
 - () วิทยาศาสตร์
 - () สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - () สุขศึกษาและพลศึกษา
 - () ศิลปะ
 - () การงานอาชีพและเทคโนโลยี
 - () ภาษาต่างประเทศ

2. ประสบการณ์สอนของท่าน ปี (เศษของปีที่เท่ากับ 6 เดือนหรือมากกว่า
โปรดปัดเป็น 1 ปี)

ตอนที่ 2

คำถามเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ที่จะเป็นบุคคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น และ การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน

คำชี้แจง

โปรดประเมินทุกข้อ โดยพิจารณาว่ามีระดับการปฏิบัติต่อการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของท่านในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของระดับการปฏิบัติข้อละ 1 ช่อง

มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ให้เขียน ✓ ลงในช่องน้อยที่สุด
 มีระดับการปฏิบัติน้อย ให้เขียน ✓ ลงในช่องน้อย
 มีระดับการปฏิบัติปานกลาง ให้เขียน ✓ ลงในช่องปานกลาง
 มีระดับการปฏิบัติมาก ให้เขียน ✓ ลงในช่องมาก
 มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ให้เขียน ✓ ลงในช่องมากที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อ	การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
(0)	ให้นักเรียนอ่านนิทานเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ			✓		
(00)	มีการแสดงบทบาทสมมติเพื่อเกิดการเรียนรู้ความจริงที่เกิดขึ้น				✓	

คำอธิบายตัวอย่าง

ข้อ (0) แสดงว่า ผู้ตอบพิจารณาแล้วว่า ให้นักเรียนอ่านนิทานเพื่อทำให้เกิดความคิดและจินตนาการมีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง จึงทำเครื่องหมายลงในช่องปานกลาง

ข้อ (00) แสดงว่า ผู้ตอบพิจารณาแล้วว่า การแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความจริงที่เกิดขึ้นมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก จึงทำเครื่องหมายลงในช่องมาก

แบบสอบถามการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ข้อ	การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1	กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีมีความสุข ครูเล่านิทานคติธรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่ดีงามให้ผู้เรียน					
2	ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเอกสารการสอนเพื่อสร้างจินตนาการและความคิด					
3	ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มิติสุนทรียภาพ					
4	ให้ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากวิทยากรเพื่อทำให้เกิดความคิดและ จินตนาการ					
5	ใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข					
6	จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงประสบการณ์จริง					
7	ให้ผู้เรียนแสดงละครที่สอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม					
8	ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ					
9	ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					
10	ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง					

แบบสอบถามการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ข้อ	การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
11	กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ให้ผู้เรียนจดบันทึกเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่มความเข้าใจ					
12	ให้ผู้เรียนเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบบูรณาการมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง					
13	ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ					
14	ให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน					
15	จัดกิจกรรมกระตุ้นผู้เรียนให้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง					
16	ให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการที่แสวงหาความรู้ได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม					
17	ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง					
18	ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ตรงประเด็น					
19	ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วเชื่อมโยงกับความเป็นจริงได้					
20	ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นได้					
21	ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นจากเนื้อหาที่อ่านได้					

แบบสอบถามการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ข้อ	การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
22	ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง					
23	ให้ผู้เรียนวางแผนการประกอบอาชีพของตนเอง					
24	ให้ผู้เรียนคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น					
25	ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามทางเลือกในการแก้ปัญหาได้					
26	ให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างใคร่ครวญก่อนลงมือทำสิ่งใด					
27	ผู้เรียนสามารถใช้การซักถามเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ					
28	การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง					
29	ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม					
30	ให้ผู้เรียนประยุกต์เชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ได้					
31	ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน					
32	ให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น					
33	ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพสังคมปัจจุบัน					

แบบสอบถามการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ข้อ	การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
34	ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองในด้านดี และด้านเสีย เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน					
35	มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สภาพสังคมในปัจจุบัน					
36	ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง					
37	ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว แล้วนำมาประยุกต์ให้ตนเองอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข					
38	การเรียนรู้ที่จะเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออกตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม					
39	ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ					
40	ให้ผู้เรียนแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่มีปัญหา มาปรึกษา					
41	ให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอยเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการในทันทีทันใด					
42	ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการรายงานหน้าชั้นเรียน					
43	ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในโอกาสต่าง ๆ					
44	ให้ผู้เรียนสามารถเลือกแบบอย่างของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี					

แบบสอบถามการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ข้อ	การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
45	ให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
46	ให้ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้					
47	ให้ผู้เรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่น					
48	ให้ผู้เรียนแสดงมารยาทต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
49	ให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป					
50	การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง					
51	ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ					
52	ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา					
53	ให้ผู้เรียนใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล					
54	ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า					
55	ให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ					
56	ให้ผู้เรียนวางแผนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ					
57	ให้ผู้เรียนเลือกใช้อุปกรณ์ตรงกับเรื่องที่ตนเองศึกษา					

แบบสอบถามการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ข้อ	การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามสภาพจริง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
58	ให้ผู้เรียนบอกเหตุผลในการเลือกข้อมูล มาศึกษาค้นคว้า					
59	ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจจาก อินเทอร์เน็ต					
60	ให้ผู้เรียนเขียนรายงานนำเสนอผลงานใน รูปแบบที่ถูกต้อง					
61	ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือเพื่อ เพิ่มพูนความรู้ตนเอง					
62	ให้ผู้เรียนสรุปประเด็นในเรื่องที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า					

ขอขอบคุณท่านอาจารย์ที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ

อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี

อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.วิชาญ เลิศลพ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นายสมชัย เชาว์พานิช

ผู้อำนวยการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

นายสมศักดิ์ ศรีประสิทธิ์

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

ภาคผนวก ง
หนังสือราชการ

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสาวชบา เต็ดดวง
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2509
สถานที่เกิด	เขตพระโขนง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	392 ซอยกลาง ถนนสุขุมวิท (49) แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู ค.ศ. 2 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี 54 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสายน้ำผึ้ง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2527	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จากวิทยาลัยพณิชยการบางนา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2529	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากวิทยาลัยพณิชยการบางนา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2534	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บร.บ.) วิชาเอก ธุรกิจศึกษา-การบัญชี จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร